ANTON M. XANONI S. J.

Gramatika Shqyp

Qi perdorohet
N' Seminarë e n' Mbësoitore
t' Sh' Françesk Saverit
n' Shkoder

Shtypshkroja e Zojes Paperlyeme
N' SHKODER
1909

BKSH

BKSH

BKSH

ANTON M. XANONI S. J.

Gramatika Shqyp

Qi perdorohet
N' Seminarē e n' Mbësoitore
t' Sh' Françesk Saverit
n' Shkoder

LIBRARIJA LUMO SKENDO
TIRANË
Librairie Lumo Skendo
TIRANË (Albanië)

Shtypshkroja e Zojës Paperlyeme
N' SHKÖDËR
1909

BKSH

DY FIALË PARA

Mias Gramatikes t'P. Jungut, t'Pohuarmes t'Bashkimit e t' Shkroitores t' S. H. Frasheri e gjeta ket t'asaj. Fialishkjet e shkolles gadi t'tana i perdoruene latinisht, tui kenë se me ket gjuhë lasin veper tuliskë t'letratyres e t'dituniis. Se s'i pat gjyqtime dobi e ditun, e prandei ardhi i bardhë kush me vdekje t'vetu t' dalin me na nimue t'a permbrosin m' nji dorë tiatyr, e cilla na nduan nzdoja, se t'kan per t'vrarë.

ANTON M. XANONI S. J.

Datea e Sh' Françesk Saverit

Abeçeja e ree vĥemun me t' vietren

ç = c	———	biĕ fjala	A m' a çove librin ?
q = c	———	" "	Pse lohi qĕni?
dh = ç	———	" "	Na ket dhuntii!
ë = e	pacĥse	" "	Kenn kenĕ
g = gh	———	" "	Mos gshoui.
gj = g	———	" "	A t' hangri gjarpni?
ll = ĺ	———	" "	Sillniu prei mejet.
mb = mm	———	" "	Eni mbas mejet.
nd = nn	———	" "	Sakramĕndet se jane?
nj = gn	———	" "	U njoll s' dekunit.
sh = so	———	" "	Mos shko mĕ andei.
th = çç	———	" "	Miré jee tui thanĕ.
y = u	———	" "	A t' dhem kryet !
x = z	———	" "	Duhet me xanĕ mĕ teper
xh = g	———	" "	Turku falet n' xhamii.
z = c	———	" "	Mo zĕmer t' miré.
zh = cc	———	" "	Sdoshni atozhelet'shkreta
ë = ĕ	———	" "	I eilli, e eilla

BKSH

BKSH

NJOFTIME PARAPRAKË

Fial' e Germa.

1. **Gramatika** — *Gramatika' Shqyp* mbëson me fol' ë me shkrue mir' e drejt gjuhën Shqyp.

2. **Fialët** — Per me fol' e me shkrue perdorëm *fialë*: fialët qi shqyptohen, janë ndertue me *kumbime*: fialët qi shkruhen, janë ndertue me *germa*.

3. **Abeceja** — *Abeceja* është t' perbëllitë e t'tëna germave t' ndaj gjithë. Germat e mëshqia quhen t' *mbëshqiet*, germat e vegja quhen t' *fmijë*.

4. **Germa** — Gjuha e jonë kan (rrjedhë) e gjashtë germa gjasht zanore e njëzet e shtatë *ndërtinë*.

Zanoret janë: A a, E e, Ë ë, I i, O o, U u, Y y.

Ndërtinat janë: B b, C c, Ç ç, D d, Dh dh, F f, G g, Gj gj, H h, J j, K k, L l, Ll ll, M m, N n, Nj nj, P p, Q q, R r, Rr rr, S s, Sh sh, T t, Th th, V v, X x, Xh xh, Z z, Zh zh.

T' PVETME.

1. Çka mbesën Gramatika Shqyp ?
2. Çka perdorëm per me fol' e me shkrue ?
3. Çka është Abeceja ?
4. Sa germa kan gjuha e jonë ?

Kumbimi i Zanoreve.

5. **Kumbimi** — Gjith a-ndlla mbësëm e kan kumbimin e vet; ndërtinat s' e kan, e prandej per m' a shqyptue de

t'i pshteten ndei zântores.

6. **Kumbimi i Zânторeve** — Zânторet e kan kumbimin tri mindyrësh: t'*shkurtë*, t'*pergjyst'* e t'*gjatë*; b.f.: per t'shkurtën, *asht, ec, i, ios, kusht, mbys*: per t'pergjystin, *ushtë, eci, ikë, legë, shkruejt, mbytë*: per t'gjatin, *aar, gee, liar, oor, guur*.

7. **Kumbimi i Ndërhûndët** — Kumbimi i zânторeve mundet me kon' ndër i *ndërhûndët*, e atbot' u vëhet per sipri theksi hundëta (^) b.f.: *dasht, vend, hîm, ti, fun*, me fjalë, *vend, hîndë, nde, flêet, hû, hûn, syy* — Zânторia **o** s'ë kurr e ndërhûndët.

8. **Per çka ee-ja e pazânë** — Ee-ja (e) e pazânë, qi vëhet mbas nji ndërzânet, bân me dijt se kumbimi i zânторis qi ndërzânia e kon lirë mrapa, asht i pergjyst, b.f.: *dasht*: kû *a* me dy pika sipri t' kallxon, se zânторia *a*, qi ndërzânia *t* e kon lirë mrapa, ngjatet nji fon. Prandei kumbimi i pergjyst shinohet gjith herë me koq ë t'pikuame, qi vëhet n'mbarim t'fjalve, para o mbas ndërzânet, shkrien: *pyllës, hopshtë* etr.

9. Ee-ja e pazânë perdorohet edhe kukur mirë me e zbue rrënjen e ems fjalve, si me fjalë: *me hëndue*; kû ee-ja e pikuame t' kallxon, se fjala *me hëndue* asht ënë rrënja bashkë me lanisibten: *en-ture*. Âshtû thuei per ems fjalë.

10. **Kû do shkrue** — Per me zânë vënë re, kë âsht nevoja, na duket mirë me e ndjekë ee-n e pazânë n' kto rasa:

a). N' t' tanë substantivat e adjektivat e fjalë tjera nji a dy a tri rrokjet me kumbim t'pergjyst, b.f.: *dardhë, kullues, liggenatë, i lardhë, zdemerbardhë*, vonë etr.

V.Q. Per mundet shpesh herë m'u shkrue ee-ja e ngulit n' rasë lidhore e dhanore t' shâjueme njëmë t' fâmnevet, b.f.: *Ainës, shkalles* etr. sidomos kuer kqyrat me i dhanë fjalës nji kumbim mbi t'bout tui e shtypme ket ee-n e pazânë.

b). Nder zânime njimokse e kumbim pergjysta t' verbave b.f.: *me ree, ti e-i, ei ree, ni thotë* etr.

V.Ch. Kuer zântoria u t' pares vehtie çetasha diftore t'adei werbit âsht e gjata, sônë t'gja t'olhë passen e tij. b.f.: une *dii*, una *zdo*, ane *dean*, me *dit*, me *zden*, me *dea* etr.

c). Nêer t' tna' atâ forme t'rrâita, qi motit do t'kesa pasë ndë zânture b.f.: *shëndash* (latinisht: *sanus*), *mënyrë* (italisht: *maniera*), *kështell* (latinisht: *castellum*) etr.

V. Ch. Substantivat e Adjektivat me kumtim t'pergjyrë n' ônuere e dishmore t' paskâjsme t'shmitit, ne-n e pasâne n' ônuere e dishmore t'skâjsme t' tijni e vêndoia para nderzânes *t*, b.f.: *punët*, e jo punta; *fushët*, e jo fushtë; *fletët* *flotë*, e jo flotë.

11 Ee-ja e pasâne mandet n' a kâne jashtë:

a). Prei vorbave dyzânture, qi mbarojn me *n* o me *n*- b.f.: *shkoin*, *kallcoin* etr. pse dyzânturia zgjatet vetë.

b). Prei flatve, kû s'vasa kumtim t'pergjyrë, b.f.: *zuhes*, *duhes*, *zdrer* etr.

c). Prei atyne flatve me kumtim t'pergjyrë, qi i prinadoi tiotros, mbi t' cillen bê thekas kambesa, preise kah shqyptoben dalin t'shkurta, b.f.: *erdhme pleadhet* e *shtat* vetë etr.

12. **Passet me ne e me ye** — T' tana pasoch: qi mbarojn me *ne* o me *ye* shkruhen me *ë* t'ngulët, e jo me *ë* t' pikueme. Ee-ja e ngulet do mbalë nder perkthime e zânime t'verbet. Kâ klin zânturia *u* o *y* b.f.: *shkruem*, *shkrua*, *fjem*, *fjet*, *t'fjemit* etr. — Substantivat: *Diell*, *Qiell* etr. mundes n'u shkrue me *ë* t' ngulët, e n'dag edhé me *ë*, si.

13. **Zânturet t' dyzuame** — Zânturet e gjata, t' ndorhânuleta e jo, shkruhen me zânturen t'dyzueme, sikurë: *aar*, *zdo*, *eer*, *rrê*, *kâir*, *kâi*, *oir*, *uur*, *hûu*, *dyyll*, *zyy*.

14 **Zânturet ae oe** — Zânturet *ae* njitna kan dorë shqyptoben n'Shkoder si nji *ee* e foert o e çilët e me t'ngjatun, b.f.: *ngae-ngae*; *kae*,-*kee*; *rae-ree*. — Nepet mallcina shqyptoben çilitas o ônanas bf. *nga-e*, *ka-e*, *ra-e*. Kshtû

ee, voj se shqyptimi *ee* i ardhun prei *ee* dek fort i mbyllët e kahtà shqyptohet n'Shkoder o neper rrethe. — *Nejer mal-rina e qesin dasmat* b.f.: *ne-e, oro-e.*

T'PVETME.

5. T' eilat nder kto germa e kan kumbimin e vetj?
6-7. Si e kan kumbimin zantoret?
8-9. Çka bân me dijt *ee*-ja pazâne?
10-11. Kà *ë*o shkroe e kû do lânë jasht' *ee*-ja o pazâne?
12. Si shkruhen gasmoet me *ne-e* me *pe?*
V. O. Subetantivat *e* ndjektivat kû e kan *ee*-n e pazâeen' shumsë?
13. Si shkruhet zânteret e gjatà?
14. Si shqyptohen dyzânteret *ae, oe?*

Nderzânet e Shqyptimi i tyne.

15. **Nderzânet** — Nderzânet dahen n'*buzore, gellzore, dhambore, gryktore, giûhtore, fishkllore.*

Jane buzore: b, p, f, m, v.
„ gellzore: ç, gj, q, j, nj, xh.
„ dhambore: e, d, t, dh, th, n, nd, s, z, x.
„ gryktore: g, k, h, ng.
„ giûhtore l, ll, r, rr.
„ fishkllore sh, zh.

16. **T' dyzuemt** — Giûha e josë nsk lypë nderzâ-e t' dyzuemt; e atë dy ff, dy rr e dy tt na i shqyptoim si me kênë nji nderzâne e vetme, por e foort. E prandâ kuer jai shkroe jena zâan ngasht n'zkli e na duhet me e kputë fialen, ngk i dijnim kurr dy nderzânet bajshe, par me to

e xtam fialen s' krye t' rreshtit, b.f.: *rra-lloin.*

17. Nderxânia *j* shkrihet n' fillim t' fialës e n'mjedis t'dyzântoreve, b.f.: *Jeta, jo jemi, dijeja, dashtrnnja* etr.

18. **Nderzânet mb, nd, ng.** — Nderzânet *mb* njitun bashkë shqyptohen n'Shkoder e neper rrethe si nji *m* e foort, b.f.: *mmoNet, kammâmi* etr. Neper malcina t'Gegnîis e n' Toskni shqyptohen t'dyjat nderzâne me tingelli t'vet, b.f.: *m-baNet, kuna-bimi.* Âshtù nderzânet *nd* n'Shkoder e neper rrethe shqyptohen n'giasë t'dyy *enne-ne* b.f.: *Perenndja, nneera* etr. por ket kumbim do t'u ndrish me veshë; neper do malcina t'Gegnîis e n' Toskni shqyptohen t' dyjat me tingell t'vet bf. *Peren-dija, n-deera* etr. Nderzânet *ng* n'Shkoder e neper rrethe kan nji kumbim gry'ktuer t'posaçem, qi ves veshi t'a thotë; Malcort e Gegnîis e Toskët thoon: *Trdvgadi, n-gatrra* e kso doret.

V.O. Zantoria qi i prin nderzanave *nd* âsht gjithmonë *e* nderhûnësit nder Gegë, b.f.: *shênd, i rendë, gazmênd* etr.

T' PYETME

15. Si dahen nderzânet ?
16. A lypë ginhs e jonë nderzâne t'dyzeme; si shqyptohen nderzânet *ll, rr, ll* ?
17. Ku do shkrue zântoria *j* ?
18. Si shqyptohen nderzânet *mb, nd, ng* ?

Rrokia e Simplert e e Bashkanjitun.

Dyrrokset e Trirrokset.

19. **Rroke** — Rrokia âsht se e cilla *copë* nder t' cillat mundet m' u dha fiala naterisht.

20. **Si ndertohen** — Rrokia ndertohet me germa, qi shqyptohen s' bashkut m' nji t' qitun zânit, m' nji ças.

21. **E Simplert** — Rrokis e simplert asht ajò, qi ă tân mo nji zânture t' vetme a mo nji zânture e me nji ndërrues b.f.: *a-u-i-re.*

22. **E Bashkanjitun** — Rrokis e bashkanjitun asht ajò qi kapë ma se nji ndërrâne, b.f.: *tre-pi, stro-full* etr.

V. O. Ndërrânet *ai, au, ëë, ii, rr, zh, gj, th, sh, nji, gj* njehen n'shqyptim si nji ndërrâne e vetme, e prandei zëhet si rroke e simplert dala qi kan nionji nga ndërrânesh, si me thanë *zhe-gi, shoku* etr.

23. **Dyzânture** — Dyzânture quhet rrokia, qi kan dy zânture, bf.: *prei, fatkeq*, etr.

24. Fiala mundet me kanë ma nji a me shum rroke; fiala me nji rroke emrohet *njërrokëse*; b.f.: *ast, kon, shkon*; me dy rroke *dërrokëse*; e kio e *trirrokëse*; mundet me kanë *katërrroke*, b.f.: *katërdorësi, mrekullisë* etr.

25. **Si thehen fialët** — Fialët n' skâi t' rregullit t' shkrimit thehen me rroke, bf. *kry-hënësi, t' ndo-llunit* etr.

T' PYETME.

19. Çka âsht rrokia ?
20. Me çka ndërtohet rrokia ?
21-22. Çka âsht rrokia e simplert e e bashkanjitun ?
23. Çka janë dyzânturet ?
24. Më ena rroke mundet me kanë fiala ?
25. Si thehen fialet n' skâi t' rregullit ?

Theksë Kumbuese e e Shkrueme.

26. **Theksa Kumbuese** — Theksa kumbuese âsht pushimi i zânit mbi ndoi rroke tui shqyp-

me ndoi fialë, sikurse: *drëndrëlle, njëllës*. Zhdrivia, kë bie theksa, quhet *kacaftuese*: tierat, *pakumbuese*.

27 **Fial' e kputme** — I thonë fial'e *kputme* asaj, qi theksen e kas ndë zanoren, me t'cilen mbaron b.f.: *edhë, vonë*.

I thonë e *përunme* asaj, qi theksen e ka ndë para t'mbramen rrokë, sikurse: *lule, kershëni*.

I thonë *rrokitëse* kuer i bie theksa ndë t'paren t'parambramen rrokë, b.f.: *t'ndëllonë, ndëllenë*.

28. Theksa e *shkrues-ne* është shënji me t'cilin, tui shkrue diktohet theksa kambiese e cdona fjalve, sikurse: *njëtë, njëtë* etr. e i thonë *theksë rrëzuese* (').

29. Kë theksë e vënuen mbi zanoren t'ndoi rrokes, bën qi fjala t'shqyptohet fort e *shkurtë* e nuk t'zevendesohet ajo fialë per nji tjeter, sikurse: *njëtë, njëta; njëri, njëjtë; qitu, qitë* etr.

1ª PYETJE.

26. Çka është theksa kambiese?
27. Kuej i thonë dal'e *kputme, e përunë, rrokitëse*?
28.29 Çka është theksa e shkrimit; e çka tjetër?

Fialë t'Bashkanjitunа, t'Kputuna e t'Shkurtueme.

30. **Fial' e bashkanjitun** — Fial'e *bashkanjitun* është ajo, qi i *ndertue* me dy substantiva, a me nji substantiv e me nji *adhektiv*, a me nji *ndert* e me nji *adhektiv*, josë me ndaj *preposicion* (parjetime) e me *verb*, a n'ç'do mendyrë tjeter, b.f.: *krye-kungull, zemer-fortë, mirëdita, me ne-perkasë*, etr.

31. **Fial' e kputun** — I thonë fial' e *kputun* asaj, prej t'cilles hiqet *zanorë* ose *bashkëtingëllore* ndë fillim ndë kë mbaron, b.f.: *me' i kaltër*, n'vend me thanë: *me një kaltër; kush d'*, n'vend me thanë: *kush dasht*. Kputet kur i hetë zanorës me i dhanë fialës mën hije e shpejtësi.

V.O. Fiala e kputon *a* a'do t'vëhet kurr perpara ndoi fialëe qi fillon me *a*, prandej nuk do thone: ai *a* sjell, por ai *dasht* sjell.

32. Dikas herë mundet m' a nërrue nderzânia e paravragme e nji fialës tui vëu a' vërd t' sai ndërrues *j* o zânatoren *i*, sikuer me thanë: *fajet* per *lagjet*, o *pleit* per *plegt* etr.

Josë lëhet nderzânia kryckqut, e zgjatet zânatoria qi gjindet perpara zemi b.f.: *gjëkuesen* per gjith motin, *zâen* per zânin etr.

33. **T'shkurtueme** thohen ato fialë, qi shkruhen me t' pare e me t' parat germa pa tiretor, sikuer: *etr.* per *e tiera*, *b.f.*: per bië fiala.

T' PVETME

30 Çka dasht fiala e *kuzhkonjitun*?
31 Cilles fial' i thoen e *kputun*?
Çka vëu orue per fialave at'?
32 Si mundem m' a nërrue nderzânet?
33 Cilla fialë thohen t' *shkurtueme*?

Hijeza

34. *Hijeza* dasht aji shtë (ʼ), qi u vëhet nderzânevet *ç*, *n*, *s*, *ll*, *l*, n' kambë t' ndoi rrokes o t' ndet zânatores, bf: *ç' kuer* a'vëndi me thanë: *cysh kuer*; *ç' dasht* çka dasht; n'm'ardhsën me me anlushinj *nd' një* nde njës *l' opin* se opin.

Germa s — V. O. 1. Germa *s* do me thanë: *jo*; e s'kam zânatore m' vedi o i pshtetet fialës qi i vien mrapa, e prandej nuk shtiet *arsyeja pse* me ja njitë hijezen; do shkrue prsa *s kam* e *jo s'kam*. Por zakoni e kan qitë panen ndrysh.

Hijezen kû me e vûu e kû me e hiekë — V. O. 2 Hijezen duhet me e shkrue edhe n'kambë t'ee-s paràne, kuer mbas sejet ndiekë ndoj zàrtore, bf.: *Kish' e bukur, shtëf i vetë.* Por s' vihet kurr mbas emnave fimnorë, qi n' ras' ëmnore t' pàskajsme dolla me e t'ngulët, prandej do shkrue: *sule e ree, lule e bàndshme*, e jo: *sul' e ree, lul' e bàndshme.*— Àshtù edhé nik vëhet hijeza, kuer mbas ndaj *ee-s* paràne vjen ndoj shtë pikojet, si me thanë: *Ai i kaa punët n'dorë, ai jo.*

T' PYETMË

35. Çka àsht *Hijeza*!
Çka thue mbi gevzon *s'*?
Kuer do shkrue e kuer do lâsë jashtë hijeza!

Propozicioni

(*PARAVUME*)

36 **Propozicioni** — *Propozicioni* àsht nji gjikim dìftue me fjalë, bf.: *Lili dasht i bardhë.*

Pjesët e tija Propozicioni kan tri pjes'a elementa: *subiektin, verbin e atribùtin* (sundi, fitilku, perdhuna).

Subiekti àsht pjesa, qi kallxon nierin a sëndin per t'cilin jena tui folë, e pijet tui pvetë: *Per kë? Per çka folet? Kush à qi...? Ç' farë sëndit dasht qi...?*

Atribùti àsht pjesa, qi kallxon cka thohet per subiektin, e pijet tuj pvetë: *Cka thohet per...? Si...?*

Verbi àsht fjala, qi bashkon atribùtin me subiektin.

Kshtù n' propozicion: *Lili dasht i bardhë; Lili* àsht *subiekti*, i *bardhë* àsht *atribùti*, àsht *verbi*.

37. **Verbi atributiv**—Verbi atributi gadi gjith herë jasht ndryre m' nji fjalë t' vetme, e kshtù kena *verbin atributiv*, bf.: Ti *mëndon*; Ai *shkruen* ... e vjen si me thanë: Ti *jee mëndues*, ai *ë shkrues*.

38 **Perkryesat** — *Perkryesat* janë fjalët që vijn me e kufinue më mirë *subjektin, vjerbin o atribútin* me t'cilët janë përcjellë e e mushin vendrimin e propozicionit.

Bf.: *Djali i ursë kca me kdu' i dashtun gjithmonë prei t'tanve*; fjala *i ursë* asht perkryesa e subjektit; *gjithmonë* i perkryesa e verbit; *prei t' tanve* perkryesa e atributit.

39. **E ndreit e lakonë** — Perkryesa e verbit atributiv asht e *ndreit* o *lakonë*.

Asht e *ndreit* a objekt, kuer i pergjegjë t'pyetmes: *Kë* o *Cka?* o kjo me nanë vjerbit vetë:

Bf.: *Krija breen drunin*; *drunin* asht perkryesa e ndreit e verbit *breen*.

Asht *lakonë*, kuer i pergjegjë t'pyetmevet *Kuej? T'cilit shoj? I kuej? I q' fare shoji? Me kë? Me cka? Prej kuej? Së? Kë? Kuer? Pse o Per cka?*

Bf.: *Gjidja shitet (kët) n'pazarr*; *n' pazarr* asht perkryesa lakonë e verbit *shitet*.

— Perkryesa quhet *thirrtore*, kuer me të i ndjellim tjerët me ja vu vedin fjalës s' onë:

Bf.: *Mos t' prishsni kndimet, o djelna*; *o djelna* asht perkryesë thirrtore.

Perkryesa thirrtore — V.O. Perkryesa thirrtore i prin fjala *nanë* jose *grimca o, or* e kio mundet m' a fjalë a edhe m' a lanë jashtë, e aj herë asht e nenkuptueme, bf.: *Zjo, nanë grash, o bjaun blatë këmi, djelnoça, se Zoti pa na ep t' mbarem; or mik, kën si pa t' tham.*

40. **Ndertimi i ndreit e anasjellt** — Propozicioni mundet me kenë me ndertim *t' ndreit* ndo me ndertim *anasjellt*.

Asht *me ndertim t' ndreit*, kuer pik s' pari vjen vjerbi, mandej vjen subjekti, mandej vjerbi e s' fund atributi, t'perciellun prei perkryesave që u lypen, bf.: *Kercyllt i drandofjllen dukë i thepisun me fjerra.*

Asht *me ndertim anasjellt*, kuer, per me i dhanë fuqi e hijo diftimit, pjesët e tija s' e mbrendshme ndahen e nder-

tinit t' ndreit, bf.: *E ndrçme dsht kalaja e Shkodrës.*

41. **Propozicioni kater rduesh** — Propozicioni mundet me **kat'** *i shpjert, i bashkangjitun, i paktillit, i copt.*

Âsht *i shpjert* ai propozicion qi kan nji objekt vetun, e nji atribut vetun, bf.: *Skanderbegu dsht Shqyptarë.*

Âsht *i bashkangjitun*, kuer kan mâ se nji subiekt e mâ se nji atribut, bf.: *Gegët e Toskët jenë vllazën; Shqyptarja kan fush' e male.*

Âsht *i pakëtillit*, kuer kan ndonji perkryesë, bf.: *Unj i dertit dsht i njelmit.*

Âsht *i copt*, kuer i âsht lanë jashtë ndoj element (pjesë) i cilli merret veshtë gjithaji, bf.: *Vjersh i dreitë T' lumit shmerrsnit.*

42. **Varga e Ligjerata** — *Varga* âsht nji t' perbatun propozicionesh, qi difton nji veshtirsim t' pleot. Prej bashkimit t' vargjeve del *Ligjerata.*

Sbarthimi —*V. O. Sbarthim logjik* i propozicionit do me thanë: me dan subiektin, cerdin, atributin e perkryesat, se i pasit.— *Sbarthim vargu* do me thanë: me e dan numerin e cilltin e propozicionave t' tija.

Pasqyra e Sbarthimit Logjik

1. *Zoti dsht i dreit*

Âsht propozicion me ndertim *t' ndreit*, pse n'krye t'tij rri *subiekti*, qi âsht *Zoti*; mandej vien *verbi*: *dsht*; me e mbram *atributi*: *i dreit.*

Âsht edhe propozicion *i shpjert*, pse kan nji subiekt t' vetun e nji atribut t'vetun.

2. *E Ndodhme dsht era e drandofilles.*

Âsht propozicion me ndertim *anasjellt*, pse pasit e tija s' e mbajn rëndin e ndertimit t' ndreit — *E Ndodhme* âsht atributi, *dsht* verb, *era* subiekti, *e drandofilles* perkryesë lakuese e subiektit, pse i pergjigjet t'pretmes: *A kush?*

Ky propozicion ásht edhé *i pashtillë*, pse kan njat perkryese: *e drandofillës*.

3. *Blietat permledhin mbalën n' agjoi.*

Blietat janë subiekti per t' cilin folet — *Permledhin* ásht verb atributiv, d. m. th. verb e atribut, pse vjen gjithnji, si na thanë: *permledhca* — *Mbalën* ásht perkryesi e ndreit, pse i pergjegjë t'pvetmes: *Çkë?* — *N'agjoi* ásht perkryesi lakore, pse i pergjegjë t'pvetmes: *Kú?* —

Ky propozicion ásht *i ndreit* edhe *i pashtillë*. — Per çka?... T' dyjat perkryesa: *mbalën* e *n'agjoi* i perkasin verbit atributiv: *permledhin*.

T' PVETME

30. Çka ásht *Propozicioni*? E sa pjesë kan?

37. A janë gjithmonë dy verbë e atributi?

38. Çka jane *Perkryesat*?

39. Si mund t' joet perkryesa e verbit atributiv? Kuer perkryesa qubet *Mbrrtore*?

40. Si mundet me kënë propozicioni per kah ndertimi?

41. Cilli propozicion thohet i shtiplert, cilli i hasikasjitun, cilli i pahtillët? Cilli propozicion ásht i coopt?

42. Çka ásht Vargu?

Shênjet e Pikave

43. **Piksija.** — Nieri kuer flet pushon kú mâs pak, kú mâs shum, e kto pushime i kallxoim n'shkrim *me shênja piksijet*.

— *Shênjet* mâs t' parat e *piksës* janë:

Ndala	.	Presa	,
Dy pikat	:	Pikpreša	;
Pikpresa	;	Pikçudisa	!

— *Presa* shênjon pushimin e nji kohe o i nepet shnit si nji t' ulun t' vierrët; *pikpresa*, pushimin e *dy* kohve; *dy pikat*, e *trí* kohve; *ndala*, e *kater* kohve, e me ket shêi shni ulet kreit.

— *Nfala* vëhet n'*fund* t'propozicionit, kuer ky i vetun, e n'*fund* t'vargut o t'ligjerates a q' do shkrimit. Pjesët e pergjasshme t'ndoi propozicionit, e tiera propozicione t'shkurta dahen me *presë*. Mbas nji t' *pruimes* vëhet *pikpoetia:* mbas nji t' *thrritunes* do shkrue *pikçuditëse*. *Pikpresa* vlën me i dha pjesët e nji vargut qi janë fort lerg; *dy pikat* dain pjesët e vargut qi janë nji fiso mën larg, e vlën edhé me kallxue namotinnt (citazioni). — E para fal' e ligjerates, shtë edhe fiala e pasr qi vien mbas ndalet, shkruhet me *garnë filistare t'sodhuize*. — *Thirrtorja* ndryhet ndërmjet t' *dy presave*, n'kioft se s'i kan prli a n'i vien mrapa ndoi shëi tiatar.

T' PVETME

43. Cilat janë shënjet më t'parat e *pikatës*?

— Q' fare pushimit dëftun *presat* —... *pikpresat* — ... *dy pikat* —.... *ndalat* — Kuer perdorohen kto shënje n'ligjerate?

Piesët e Gramatikes n'Ligjeratë.

44. *N' Ligjeratë* perdorohen ndand fare fiallësh: *pjes ndrroisa* e *kater vadhroisa*.

Fialët ndrroisa janë: *ndajtarëzi* (tuni), *artikulli* (tuni), *adjektivi* (perhitueshmi), *pronovi* (partëmni) e *cerbi* (fjillko).

Fialët mdrroisa janë *propozicioni* (pergetise), *mbiemri* (parfillko), *konjunkcioni* (lidhtorja) e *interjekcioni* (nepersia)

E PVETME

44 — Sa fare fiallësh perdorohen na?

KAPTINA E I.

Permbii Substantivin

45. Substantivi ásht fialë qi shënjon nji *t' kënun*, si me thanë nji *sekrie*, nji *frymuer* a nji gjâa *t' lindëtë* a t' *palindëtë*, sikurr: *Nieri, dele, guur, Sterrall.*

Substantivi mundet me kenë *i perveçem, konun, permledhës.*

46. Ásht *i perveçem* kuer shënjon nji t' kënun t' posaçem o t' daanun prei *g' do* t' kënunit tiatër nji ortet me të o nji giaset, b.f.: *Shandërbegu* ka n' *Krue* o çiq n' *Zlesh.*

Ásht *konun* kuer shënjon *g' do t' kënun* nji ortet o nji giaset, bf.: *Miza* o ndryeme bâhet *drangue.*

Ásht *permledhës* kuer perfshin shum vet' o bân nji grumull me to, bf.: *Popull, ushtrí.*

47 V. O. Substanvi i perveçem shkruhet gjith here me gurmë dhelpnre t' madhe.

Lindsiit e Substantivit

48 Substantivi ásht lindsiis *mashkullore* a *fémnore* a *asnjanse.*

Ásht lindsiis *mashkullore*, n' shenjoft burrë a frymuer mashkull, bf.: *Kopshtar, gjel, drangue, nik.*

Ásht lindsiis *fémnore*, n' shënjoft grue o frymuer fémen, bf.: *Kopshtare, pulë, drangonesh, nikoj.*

49 Substantivat janë lindsiis asnjánse, o I. Kuer shënjoin nji gjâa qi s' dahet, si: *Çjë (ujët), mish (mishi), diathë (diathët), vaj (vajit), dyllë (dyllët).*

V.O. Substantivat, qi permëndme, mund t' kthehen edho mashkullorë, *uje, mish, diathe, vaj, dyllë.*

E II. Kuer vlla prei t' pasmeve, bf.: *T' shkrumit, t' gre-*

sunit, t' vrojtunit.

E III. Kuer vtin prei ndiektivave e shënjoin nji punë t'palandet a nji t'bame, bf.: *T'mirët(mirësija), t'likët(likësija).*

30 Substantivi, qi shënjon nji gjâ t'kendët, âsht *mashkullnor*, n' kioft se merr zânteren *i* nëo *u* n' rrasë êmnore t'skâjsme t'njësit bf.: *Guri, krepi, çiliri, burgu.* N'marrët zânteren *a* n'rasë qi thame, âsht *femnnor*, b.f.: *Lulleja, shpija.* Per kat arsye janë femnorë edhé substantivat, qi shënjoin nji gjâ t'palandët, bf.: *Dijeja, artija.*

V.O. Shumë herë zânteria *a*, qi merr êmni n'rrasë êmnore t'skâjsme t' njësit, nuk â shëi, se êmni âsht femnuer, e atbotë do shikime domethanie e tii, bf.: *Baba, Kumara, Ndreka, Leka*, etr.

T' PYRTME

45 Çka âsht substantivi?

46 Cilli substantiv âsht i *pervetçuem*... *Komun* !.... *permbledhës* !...

47 Si do shkrue substantivi i pervetçum ?

48 Ç' farë lindsijet âsht substantivi?

49 Cilltë substantiva janë *arsjenza* ?

50 Ç'farë llindsijet janë substantivat, qi shënjoin gjâ t' landët e t' palandët ?

Numrat e Substantivit

51 Mbas numrit substantivat dahen me dy: *njëlsi*, qi rrfen nji gjâ t'vetme, sikuer: *Dhalë, zemak*; edhé *shumsi* qi rrfen mâs teper, sikuer: *dhelë, zemakë.*

Shumsi i Substantivit

52 Shumsi *mashkullnor* mâs t'shumen e herës bâhet tri i njâsun nji substantivit n'rasë êmnore t'paskâjsme zanoren *a* ja *e* ja *i*, ja dalzën *na*, josë tri rdrrese ndersanen *k* me *q* e *g* me *gj*. Sikuer: *Lisa, mole, kyi, oriena, mizdugi.*

Per ket permbaitë nuk a marrin mrapa njadisan substantiva, sikuer: *nierz, derk, dielm, thonz* etr.

53 Shumsi *fémnuer* bâhet mâ t' shumen e herës tui i njitun zântoren *a* ja *e* ja *na* sikuer: *shpija, mergje, dhunëna.*

V.O. Sham substantiva qi n' numert *njëis* janë mashkullorë, n' shumë bâhen fémnorë, kah marrin zântoren *e*, sikuer *gjoge, bevre, male.*

54 Kso doret, perpos sa tierva sikuer: *gac gace, troell trolle, zaall zalle etr.* ndeshta janë:

a I. T'tanë substantivat mashkullorë *njizrokëse*, qi n'njëis dalin me *in*, bf.: *Gzim gzime, laim laime, shkrin shkrime.*

Ata qi kan *mdë se një zrokë* mundun n' shumë me dal' edhe me *a*, bf: *Kuitim, kuitime t'vuelta, kuitima t'vuelë, turbullim, turbullime t'foorta, turbullima t'foort* etr.

e II. T' tanë substativat, qi n' njëis dalin me *ud*, bf.: *Vënd vënde, gazmënd gazmënde, kusëmd kusëmde* etr.

V. O. Xâja e gjâhes e një fiâluer si duhet t'a kalixon shumsin e substantivave ma mirë se g'do rregull tiatar.

Sherthimi i Substantivit

55 Sherthimi i substantivit bâhet tui thanë *farës, lindsës e numrit* e tij, bf.: Mark, katunë, gjeth, uzhtrî, ajë,

Mark...	substantiv	perveçem,	mashkullnor,	njëis;
Katundë	„	komun,	fémnuer,	„ ;
Gjeth	„	„	mashkullor,	shumës;
Uzhtrî	„	germlodhs,	fémnuer,	njëis;
Ujë	„	komun,	asnjanës,	njëis.

T' PYETME

51. Si duhen substantivat mbas sumrit ?
52 Si bâhet shumsi mashkullnor e fémnuer?
53. Si e ndrroin shum substantiva lindsitin n' numer t'shum-

sit?

54. A kan ndoi perubaitë per ket të shndrrsem lindsijet?

55. Sj bâhet sberthimi i substantivit?

Kas' e Nderule

56. Pisë janë mëndyrët, me t'cilat dallohet shqyp veshtrimi i substantivit, e n pergjegjën t'pvetmeve: *Kush*, i *kuei*, *kuej*, *kë*, *kâ* e me gjithë shkollet ëmnoksen: *Kasa*, d. m. th. si i ndollë substantivit n' a gjetë n'ligjeratë. Sa e cilla msë kan ëmnin e vet.

Kasa:	*Kush*	qubet:	*Ëmnore*
	i *Kuei*	„	*lindtore*
	kuej	„	*dhanore*
	kë	„	*dishmore*
	kâ	„	*rrëfimore*

E kâmo jashtë *thirrtorën* e *kiektoren*, pse e para s'ka tjeter por *ëmnore*, t'cilles i prîsa ka' i herë fialza o; e dyta ësht *lindtore* e lypsa prei propozicionit (parafalsit) *prei*.

57. *Nderuke* d. m. th. t'zbrypsnit e substantivit me rënd nopër rasa. Substantivi tuj u nderulun merr dy forma a syy; njëmit i theom i *paskâjsem*, tietrit i *skâjsem*, bf.: *shtyllë* ësht *ëmnore* e *dishmore* e *paskâjneme*, *shtylle* ëmnore e *skâjneme*, *shtyllet* lindtore e dhanore e paskâjneme, *shtylles* lindtore e dhanore e skâjneme etr.

58. Nderulet jan trii, se e cilla me dy syy, syni i substantivit t'paskâjuem e syni i substantivit t'skâjuem.

Nderulia e I.

Njëis

Syni i pesëfjuem	*Syni i shtjerë*
E. Shtyllë	Shtylla
L. Shtyllet	Shtyllës
Dh. —	Shtyllës
D. Shtyllë	Shtyllen
V. N' Shtyllët	N' Shtyllët

Shumsë

Syni i pesëfjuem	*Syni i shtjerë*
E. Shtylla	Shtyllat
L. Shtyllash	Shtyllavet-ve
Dh. —	" "
D. Shtyllat	Shtyllat
V. N' Shtyllat	N' Shtyllat

Kso dorez nderuli substantivat qi ndiekin

Arrë	Kovë	Grisbel	Lkuur
Ballë	Dallëndyshë	Grykë	Mielë
Bishë	Derrasë	Klukë	Mollë
Qafë	Flakë	Koos	Mullagë
Qelizanë	Govadë	Kullë	Patë
Shegë	Shtambë	Palë	Unazë
Shfis	Shtiiz	Tëjë	Ushqizë
Shpatë	Sietull	Tershanë	Valë
Voesë	Thikë	Ndiasë	Zojë etr.

59. Vrêmia e I. Substantivat, qi dalin me dy zânt-ore *ii*, e ndrroin t' dyten *i*-e e bâin nderzânse *j* n'êmsore t'skâjsemë e n'lindtore e dhantore t' paskajsemë t'nieëisit, nder rasa tiera nderzania kthehet prap zantore *i*.

Âshtë edhè nder t' tana rasa t' shumsit e dyta zânt-ore *i* sillet *j*, kuer nderulia bâhet rregullocisht, per ndryshei mbahen t' dyjat zânt-oret *ii* n' tanat rasa bâ:

Njëis

Sgui i paskijuem	*Sgui i shkjuem*
E. Dhuntii	Dhuntija
L. Dhuntijet	Dhuntiis
Dh. „	„
D. Dhuntii	Dhuntiin
V. N' Dhuntiit	N' Dhuntiit

Shumsë

Sgui i paskijuem	*Sgui i shkjuem*
E. Dhuntija o Dhuntii	Dhuntijat e Dhuntiit
L. Dhuntijash o Dhuntiish	Dhuntijavet, vee Dhuntiivet
Dh. „ „	„ „ „
D. Dhuntija o Dhuntii	Dhuntijat o Dhuntiit
V. N' Dhuntiit	Dhuntijat o Dhuntiit

Kso dorat ndërrohen substantivat:

Marrij	Burii	Mushkaii	Shpii
Mrekullii	Avullii	Zii	Urtii
Palavri	Shkodii	Zotnii	Vii
Shoqnii	Dhnaii	Dhii	Qeshii

Kater substantivat e shtyllës s' past, âshtu edhë substantivi *dhuntii* e nlui tjetër, mundem n' vënd t' ndervzues j me marrë n' shumsë ndërzanen e. bf.: Ndollii, ja. edhë Ndollinë, *ndellina*.

60. Vrëmia e II. — Do Substantiva të pordorues puskijtas kun ëmnoren e dishmoren e shumsit njî nji si ëmnoren e njëisit, bf.:

Arë	Buxë	Fletë	Gojë	Jaet	Laudë
Ashke	Çerdhe	Ftyrë	Kashtë	Lagatë	Lepë
Bes	Darkë	Gelqere	Hanë	Kohë	Legë
Binjëze	Drandofille	Gershanë	Hondë	Krande	Lule
Bulë	Dogkjë	Gishtë	Javë	Kumbonë	Lugje

Dhmadh Pême Perqe Pushkë Rerugë Shqême
Sule Tregtë

Bashkë me kta substantiva shkoin edhe ata qi n' émnore t' njëisit dalin me ndërzane *s*, bf.: Piesë, njimerë, vullndesë, martesë, fjesë, ndiesë etr.

61. Vrêmia e III. — Do substantiva të ksai ndërrule e ndrroja rrânjen n' shumsë, bf.:

Deer	n' shumsë	Dyyr	Mênde	n' shumsë	Mêet
Dorë	„	Duur		Lindt.:	Mëe
Grue	„	Gra	Vajzë	„	Varza
Natë	„	Net			

62. Vrêmia e IV. — Do substantiva kuer skâjohen zakonisht e lânë jashtë zantoren e rrokes t' fundit, bf.:

Baader Badra
Egjer Egjra (s' ka shumsë);
Grazhel Grazhla („ „)
Klogra Klogna („ „)
Kasnell Kasnlla

63. Vrêmja e V. — Do substantiva turqisht shumsin e kan me *llar*, bf.:

Hogjë	shumsë	hogjallarë
Pashë	„	pashallarë

64. Vrêmia e VI. — Substantivi *fat* kuer skâjohet, ndërzanen *t* e siell' e e lân *ë* e ja shton zantoren *i*, prandej kee me thanë *fatën*: n' shumsë merr prap *t* e thohet *fat*, *fatet-ee* etr.

— Mundet m' u than' edhe *fati*, por at herë shkon mbas ndërrules s' dytë. Âshtû et lân *edha*, etr.

65. Vrêmia e VII. — Rendon t' tanë substantivat e ksai ndërrule, qi n' émnore t' paskâjueme t' njëisit dalin me *e*, kuer skâjohen e lsheoin zântoren *e*, e marrin rroken *ja* bf.: *gerdhe gerdhja*, *lule lulja*, *syrie syrija*, *sa-le salja* etr.

S' poezii mundeu me e mbaŝt zântoren *s*, e atbotë zantoria *i*, qi i vjen mrapa, silbet e bâhet *j*, bf.: *gerdhja*, *lulja* etr. Substantivi *dje* skâjohet *dieja*. Âshtû substantivat qi dalin me dyy ee, kuer skâjohen e lsheoin

t'dyben a e marrin zroken *ja* bf. *kalaja*, *rigjon rigjoje*.

Substantivat, qi dalin me ndërrime ç e *zk*, kuer shkojnen marrin vetun zanторen *a*, bf.: *Kinçë kinça*, *gurbë gurba*.

T' PYETME

56. Sa mëndyrësh mundet me kenë veshtrimi i substantivit, e kuei i pergjegjin *e si quhen*?
57. Si ëmnohen rasat?
58. Çka âshtë ndërrulia?
59. Sa forma merr substantivi tuj zdrypë neper rasa, e t'cillat janë?
60. Sa ndërrulë kena shqyp?
61. M'a thuei ndërrulen e pare.
62. Çka m'thue per substantiva me dy *ll* e per t'pesëmzetat paskijtas?
63. M'a thuei do substantivu, qi ndrroinë rrânjen.
64. M'i shkjrò substantivat *bodër*, *ogjer*, *grosh*ë, *Mogjes*, *kuvend*.
65. Çka m'thue per substantivin *lot*?
66. Si shkâjohen substantivat qi dalin me *e*, me dy *ee* me *ç* e *zk*?

Ndërrulia e II.

Forma e I.

Njëis

Kjuei i pashkjuem	*Kjuei i shkjuem*
E. Pullaz	Pullazi
L. Pullazit	Pullazët
Dh. „	„
Th. Pullaz	Pullazin
V. a' Pullazt	a' Pullazt

Shumsë

Syni i pashkëjcem	*Syni i shkjacm*
E. Pullaze	Pullazet
L. Pullazesh	Pullazevet-ve
Dh. „	„ „
D. Pullaze	Pullazat
V. n' Pullazet	n' Pullazet

Kso doret nderhien: Eylmet, Soft, Qefë, Vlher etr. më të tana substentivat qi dalin me *in* e me *ënd* si *kuidim, gezuëmd.*

Âshtë edhe shum substantiva t'andhun prej latinishtes bf.: Devocion, Kongregacion, Progesion, Propozicion, Funkc'on, Vertyt e kso fejet.

Forma e II.

Njeis

Syni i pashkjacm	*Syni i shkjacm*
E. Lis	E. Lisi
L. Lisët	L. Lisët
Dh. „	Dh. „
D. Lis	D. Lisin
V. N' Lis	V. N' Lisë

Shumsë

Syni i pashkjacm	*Syni i shkjacm*
E. Lisa	E. Lisat
L. Lisash	L. Lisavet-vet
Dh. „	Dh. „ „
D. Lisa	D. Lisat
V. N' Lisat	V. N' Lisat

Kso doret nderuben:

Qarçaf	Heker	Levriit
Çibe	*Zi* (t'theim)	Shruktli
Dilli	Jergen	Tel
Xhera	Korrik	Trap

68. Vrémia e I. — Do Substantiva kuer perdorohen paskâitas kan émnoren e shumsë nji nji si émnoren e njéisit, bf.:

Katundarë	Samarë
Shkroitarë	Filtarë

67. Vrémia e II. — Do Substantiva t'kesai nderuke, kuer skâjohen e tresin zânteren e t'mromes rrokë bf.: *Gjarpen gjarpni, breshen brenkri, dragua dragui,* (shumsë dragnat) *bakar* (mbu) *bakri.*

68. Vrémia e III. — Substantivat, qi émnoren e e paskâjneme t'njéisit e mbarojn me zânture t'nderkundrit, e skâjoin émnoren e njéisit tui marrë nderzânen a paru t'mromes zânture; e n'shumsë e kan t'mémit me i. Që njadiseni:

Njéis		*Shumsë*	
Bliç,	blîni	Blli,	blîit
Giñu,	gjûni	Giñi,	giñit
Luâa,	lúni	Luâi,	luâit
Mullîa,	mullîni	Mullîi,	mullîit
Mullîi,	mullîni	Mullîi,	mullîit
Purrii,	purrîni	Purri,	purriit
Turii,	turîni	Turii,	turiit
Ulli,	ullîni	Ulli,	ullit

Por do substantiva, qi n'njéis e marrin nraça ket rregull, n'shumsë i jashtohen, bf.:

Njéis		*Shumsë*
Drûu,	drûni	Drûu, Drânt
Zân,	zîni	Zâa e zâna, zânt e zânat

V. O. Substantivi *drâs*, kuer âsht njêis, shkon mâs fort mbas ndërrules s'pasur, e prandej thohet mâ mirë *drâja*; n'shumës jet gjithnoom *drâs, drânat.*

69. Vrêmia e IV. — Do Substantiva t' ksal ndërrule, qi shkoin mbas formes s'dytë, n'shumës marrin ndërzânen *s*, sikuer:

Njêis		*Shumës*	
Baall,	balli	Ballna,	ballnat
Drithë,	drithi	Drithna,	drithnat
Korp,	korpi	Korpna,	korpnat
		(thoon edhè korpa	korpat)
Mill,	milli	Millna,	millnat
Mish,	mishi	Mishna	mishnat

70. Vrêmia e V. — Substantivat, qi n'njêis dalin me *ner*, kuer shâjohen zânzorên *n* e ktheiin *o* e n'shumës e kan t' mbemit me *nrë*, bê.:

Njêis		*Shumës*	
Faitner,	faitori	Faitorë	faitorës
Gjaksner,	gjaksori	Gjaksorë,	gjaksorët
Krahnner,	krahnori	Krahnorë,	krahnorët
Malcner,	malcori	Malcorë,	malcorët
Mkatnner,	mkatnori	Mkatnorë,	mkatnorët
Shpner,	shpori	Shporë,	shporët
Trathtner,	trathtori	Trathtorë,	trathtorët

71. Vrêmia e VI. — Substantivat, qi n'njêis dalin me *ne*, kuer shâjohen dalin me *ose*, e n'shumës me *si*, sikuer:

Njêis		*Shumës*	
Drangue,	drangoni	Drangoi,	drangoit
Ftue,	ftoni	Ftoi,	ftoit
Gjakue,	gjakoni	Gjakoi,	gjakoit
		(edhè: Gjakoma,	gjakonat)
Langue,	langoni	Langoi,	langoit
Lkue,	lkoni	Lkoi,	lkoit
Limue,	Limoni	Limoi,	limoit

Patkue,	pitkoni	Patkoa,	pitkoit
Zgjue,	zgjoni	Zgjoa,	zgjoit
Vargue,	vargoni	Vargoi,	vargoit
Thue,	thoni	Thoi,	thoit

Për *Arnue, Arnoni* s'shumë ôsht *Arnoje.*

V. O. Do Substantiva turqisht e kan shumën *Ler* k.f.:

Njêsi		*Shumë*	
Ar,	ari	Arlaar,	arlaart
Zabit,	zabiti	Zabitlaar,	zabitlaart

72. Vrânia e VII. — Nak jatë pak substantivat, qi s'shumoi dolin jashta rregullet, sikurse:

Njêsi		*Shumë*	
Asht,	ashti	Eshtna,	eshtnat
Çakull,	çakulli	Çaknaj,	çaknaj
Çoban,	çobani	Çoban,	çobanat
Dash,	dashi	Desh,	deshat
Diale,	diali	Dalne,	dialet
Dhâlë,	dhalli	Dhanara	dhanarët
Dhandërr,	dhândrri	Dhandërra,	edhë: Dhandaurr
Djalë,	djalli	Djaj,	djaj
Frat,	frati	Freten,	fretnit
Xhelat,	*xhelati* (gjakbâsa)	*Xhelet,*	*xhelatet*
Gjarpën,	gjarpni	Gjarpij,	gjarpit
Gjylpanyer	(edhë: Gjylpaner)	gjylpanyrë,	Gjylpaner gjylpanerët
Hyllë,	hylli	Hyj,	hyjt
Idhull,	idhulli	Idhuj,	idhujt
Kusi,	kuli	Kuej,	kuejt
Kercyell,	kercylli	Kercej,	kercejt
Kulaç,	kulaci	Kulaç,	kulaçët
Kunat,	kunati	Kunoten,	kunetait
Mjaft,	mjafti	Mjaft	edhë mjeten, mjetnit
Nye,	nyni (edhë zbul)	Nje,	njet
Prift,	prifti	Prifter,	prifnit

Profetë,	profeti	Profeten,	profetait
Rrgjsell	rrgjilli	Rrgjoi	rrgjeit
Shatë,	shati	Shetën,	shetait
Shuull,	shulli	Shuje,	shojet
Shtrat,	shtrati	Shtretën,	shtretnit
Surrdf,	*surrati*	*Surretën*,	*surretnit*
Vullkán,	vullkáni	Vullkái,	vullkáit

V.O. Substantivat *qíri* e *níeri* n' émnore t'njëlsit jesin si janë pa u shndrrue ma *syy* t' paskájsem e t' skájsem.

Nëar do mole thom: *qíri*, *qíris*; e n'Toskni: *nieri*, *nierin*.

T' PYETME

M'a thasi ndrrues e dytë.

66. Si e kan émnoren e shumsit do substantiva kuer perëarohen paskáitas!

67. M'a thasi ndoi substantiv, i cilli kuer skájohet, e tretë zhtoren e t' mrames rroké.

68. Si skájohet émnoren e njëlsit nder substantivat, qi mbarojn me zhtore t' ndërhmdët; e si e kan t' mbrmit n' shumsë? — A kan nóni substantiv, qi i jashtohet kesi vrámsë?

69. Si e kan émnoren e shumsit substantivat: *Buall Dríthë, Korp, Mjell.....*?

70-71 Ç' rregull koo per substantiva, qi n' ajoi dalin ma *ner*, e per ath qi dalin ma *nej* — Si e kan émnoren e shumsit substantivi: *Krue*?

72 Si dalin n' émnore t' shumsit substantivat: *Ashk, Çakëll, Çobam...*? — Çka thue per substantivat: *Qíri e Nieri*?

Nderulia e III

Njëis

Syni i pashdjuem	*Syni i shdjuem*
E. Binjok	E. Binjokn
L. Binjokut	L. Binjoksi
Dh. "	Dh. "
D. Binjok	D. Binjokun
V. N' Binjokët	V. N' Binjokët

Shumsë

Syni i pashdjuem	*Syni i shdjuem*
E. Binjokë	E. Binjoksi
L. Binjoksh	L. Binjokvet - ve
Dh. "	Dh. " "
D. Binjokë	D. Binjoket
V. N' Binjokë	V. N' Binjokët

73. — Vrémia e I. — T' tanë substantivat, qi dalin me *k* e *g* e shkoin mbas nderulos s' tretë, n' émnore e dishmore t' paskajueme t' njëisit shqyptohen shkurt.

74. — Vrémia e II. — Dëta substantiva t' ksai nderule, koer hlin n' emner t' shumsit, marrin veç nji *ë* paskaje mbas nderzanes *k*, e nderulen si shumsi: *Binjokë*.

Kso doret janë:

Njëis		*Shumsë*	
Flok,	flokn	Flokë,	floket
Kapak,	kapakn	Kapakë,	kapaket
Kerçik,	kerçikn	Kerçikë,	kerçiket
Levrek,	levrekn	Levrekë,	levrekët etr.

De Substantiva tierë t' ksai nderule e bâin shumsin veç tui e shndrrue nderzanen k me *q* o *g* me *gj*, e ee-n e paskaje me *e* t'ngulët, e nderulen si shumsi: *Kuisime*,

Njëis		*Shumsë*	
Çark,	çarku	Çarçe,	çarçet

Farrik,	farrika	Farriqe,	farriqet
Gjak,	gjaku	Gjaqe,	gjaqet
Lasdik,	lasdiku	Lasdiqe,	lasdiqet
Lug,	lugu	Lugje,	lugjet

Por jan' edhé të substantiva t' kesi ndërule, që shumën mundën me e jas n' t' cyjtë mënyrë, qi thëme, h.f.: *Kaircëkë kaireqe*, *Çubrëkë çubraqe*, etz. Më e shuma jasë falë terqiehte.

75. — Vëndin e III. I kesa edhé të substantiva, qi n' shumës dalin më *e*, h.f.:

Njëra		*Shumë*	
Çekerk,	çekerka	Çekenka,	çekerkat
Deng,	denga	Dergu,	dengat
Petk,	petka	Petka,	petkat

76. — Vëndin e IV. E kan shumën pa rregull kto substantiva:

Njëra		*Shumë*	
Brisk,	brisku	Brisliq,	brisliqit
Fik,	fiku	Fiq,	fiqt
Kas,	kasi	Qe,	qet
Plak,	plaku	Plej,	plejt
Peslik,	peslika	Pesliq,	peslejt
Shkjau,	shkjaua	Shkije,	shkjeet
Turk,	turku	Turq,	turqit
Uik,	uiku	Uig,	uiqt
Vlla,	vllau	Vllazen,	vllaznit

V. O. Substantivi vëtëm ndërulet edhe kso dorot, kuer n njoie:

Syni i poshtjuem	*Syni i shtjuem*
E. Vllau	E. Vllai e Vllau
L. T' Vllaut	L. T'Vllaut , T' Vllaut
Db. ,	Db. , , ,
D. Vllau	D. T' Vllaut
V. N' vllaut	V. N't' vllaut

Shumës

Syni i pakdjuem	*Syni i shdjuem*
E. Vllaxen	E. Vllaxnit
L. Vllaxnish	L. Vllaxnevet-ve
Dh. .	Dh. . .
D. Vllaxen	D. Vllaxnit
V. N' Vllaxen	V. N' Vllaxnit

77. — Vrëmia e V. Rendon t' tanë substantivat, qi n'njëjës e kan t'mbrëmit turqisht me *lëk o' llyge*, shumsin e kan me *llege e me llyge*, h.f.: *Maskarallëk Masharallege*, n'dorëmbë (Gegnisht thohet mi mirë: *Maskarii(mashkarike) dyzllyk dyzllyge*.

V. O. — Substantivi *Bëg, b-gu* shumsin e kan: *begleer begleet*.

78. — Vrëmia e VI. — Substantivi *kryc* ashtë kreit jashta rregullet. Nderulet kso doret:

Njëjës

Syni i pashdjuem	*Syni i shdjuem*
E. Kryc	E. Kryet
L. Krejet	L. Kreas
Dh. *S' kre*	Dh. .
D. Kryc	D. Kryet
V. N'Kryet	V. N'Kryet

Shumës

Syni i pashdjuem	*Syni i shdjuem*
E. Krenq, Krcen	E. Krenat, Krcent
L. Krenash, Kreenish	L. Krenxet-ve, Krenret-ve
Dh. *S' kre*	Dh. . . . .
D. Krenq, Krcen	D. Krenat, Krcent
V. N'Krenat N'Krcent	V. N'Krenat, N' Krenat

79. — Vrënia VII. — Substantivat * *Ast* e *Amë*, kser perdorohen me shkaqe perfuden perciellen gjithmonë me prosonë *i ënë* o *e ëmës*, *i jyti* o *e jotës* etr., e ndërrulen kso doret:

Asti

Ê.	Ëm' ast	yt ast	i asti
L.	I t'ëm'et	i t'yt et	i t' et
Dh.	T' ëm'et	t'yt et	t'et
D.	T' ëm' ast	t' tsat	t'tsan
V.	N' t' em ast	n' t' inst	n' t' tsan

V.O. — Substantivi * *Ast*, po prosonë perdorohet për titull poshtë, si me thanë : *Asti i Fcos, Asti i Shpërtit, Ast Kryeshtetit* e n'jetë mer mrapa ndërrulen e dytë. N'shënim ndërrulet kso doret:

Syni i parshdjerm	*Syni i shdjerm*
Ê. Aten	Ê. Atnit
L. Atnish	L. Atnevet - va
Dh. *s'perdorohet*	Dh. " "
D. Aten	D. Atnit
V. N'Aten	V. N' Atnit

Ama

Ê.	Ëm' Âmë	jot' âmë	e âma
L.	S'ëm'âmë	s'at'amë	s'âmës
Dh.	"	"	"
D.	T'ëm' âmë	t'tâmë	t' âmen
V.	N' t'ëm' âmë	N' s' at' âmë	N' t' âmet

T' PVETME

M' a thosë ndërrulen e tretë

73. Si shqyptohen, substantivat qi dolin me *h* e *gj*?

74-75. M' i thosë ndryshimet e shumës, qi kan Substantivat e kanë ndërrule.

76. Si e kan shumën substantivat — *Brirsh, Fik, Kus, Plesh* etr. — M'a ndërrue substantivin : *Vllau*

77. Si e kan shumën substantivat, qi dolin me *ñek*

e me *Ilyk* — M'a nderul substantivlu: *Beg*

78. Nderale substantivisë: *krye*

79. Çka m' thue per substantivatë — *Anë* e *Ânë*, e m'i nderul.

Substantivi i Lindsiis Asnjanse

80. — *Asnjanse* i thoen atii substantivit i cilli, per poos çka thame s'fieç 22ë te numri 40, kan êmnoren me dishmoren nji nji. — Asnjânsi nderulet kner ashtë njëtë e i paskajsem; kner nuk shtjehet, nuk nderulet; s'thumet nderulet rregullorisht, sikuer Substantivi: *Lisë*

T' Dhjmtunit

Njëtë

Syni i paskajsem	*Syni i shkjesem*
Ë. T' Dhimtun	Nder t'tuno rrasë:
I. T' Dhimtunit	
Dh. s'gerdovohet	T' Dhimtunit
D' T' Dhimtun	
V. N' t'Dhimtun	

Kso doret nderulen:

T' Bout,	sutit	T' Grahus, unit
T' Qeshen,	unit	T' Mathun unit
T' Dhirt,	irtit	T' Pervit, it
T' Ardhun,	unit	T' Mbedsun, it
T' Kenun,	unit	T' Shkrun, it etr.

Do Vroitime

81. Janë sa e nas substativa, qi n'shmoë doon nderrues n, sikurr:

Njëlr	*Shumë*
Bear, i	Berna edhé Bare
Ber, a	Zena
Det, i	Detna
Diathë, i	Dgthna
Dhee dhen	Dhenn
Elb, i	Elbna
Fajél, i	Fajelha edhé Fajella
Kryp̈, a	Krypna
Lanë, a	Lanna edhé Lanë
Mill, i	Millna
Mret, i	Mretna edhé Mreten
Oriz, i	Orizna
Panuk, a	Panukna
Shetë, ija	Shetëna edhé Shetil
Shtí, shtía	Shtína
Shpírt, i	Shpirtna
Ujë, uji	Una
Vathë, a	Vathna edhe vathë

Substantivat *Berna*, *Krypna*, *Orizna* etr. shkrihjin sëndra kû shiten kto gjna.

82. II. Do Substativa muoden n' a aderulë mbas t'pares a t'dytes nderule e kshtë me nderrue edhe lindsin bî: *vjeta e vee, vjetë i vit' hitha dhegë kithi dhegës qiella. e uellë i qiellit i uellë* etr.

Kryegja

V.O. *Kryejë, Kryeja* do me thanë: *përfundi, kryenjë, e Kryejna e Krishtit.— Kryq, kryqi* do me thanë: *Krishtí n'Kryq.*

83. III. Do substativa kan veç njësin, sikurr:

Hallk, hallka	Zheg, zhegu
Veug, vrugu	Vojim vojimi

Substantivat përmbledhës dikoiu ortan e nëerve t'ndoi kanbet e përdorshen n' aumor t'ajöiët, sikuër:

Kuastija,	orta e kuastve	Nipnija	orta e nipave
Dislmanija,	. . dislmave	Nosija	. . nusëve
Vobqarija	. . vobqarve	Trimnija	. . trimave
Gjaija	. . ajggjakasve	Vieherrija	. . viehrrave
Granija	. . grave	Vogjlija	. . popullit t'poshtër
Katundija o		Thieshtrija	. . thieshtrave
Katundarija	. . katundarve		
Maleija o			
Maleorija	. . maleorve		

84. IV. E do kan vej shumsin, bf.:

Trën, trënat
Ees, emt (njëiai: *Ann*, a pak fort përdorchet)
Branavekë, brënavekët.

85. V. Substantivi "*Gjind*", kuer skajohet kta "*gjindia*", e ndrrulet kso dorat:

Njëia

Vetun me ayy t' skajuem

E.	Gjindia
L.	Gjindes
Dh.	.
D.	Gjindes

Shumsi

Syni i parëdjuem	*Syni i skdjuem*
Ë. Gjind	Ë. Gjindia
L. Gjindsh	L. Gjindvet-ve
Dh. s'kan	Dh. . .
D. Gjind	D. Gjindia

Substantivi "*Prind*, adetalet kso dorë:

Njëlë

Syni i pashkjuem	*Syni i shkjuem*
Ë. Prind	Ë. Prindis
L. Prindiet	L. Prindës
Dh. *s'kan*	Dh. Prindës
D. Prind	D. Prindes

Shumë

Syni i pashkjuem	*Syni i shkjuem*
Ë. Prind	Ë. Prindis
L. Prindsh	L. Prindvet - ve
Dh. *s'kan*	Dh. " "
D. Prind	D. Prindis

Substantivi shoq o shok

86. Substantivi *Shoq*, kuer i vëhet perpara shtjesës *i*, p.sh: « *I Shoqi* », do me thanë: *drini i mortuem, burrë, ikuem* « *Sh qi* » me rëndsuer perpara do me thanë: *grua e mortuem, nuar, o edhë valun grue.*

V. O. I.- Zanteret e e vëhen veç kuer substantivat «Shoq o Shok» pse jnië f'shkjuem; e prëchitë nuk thohet: « *I shoq o shoqit* » pse « *I shoqi o e shoqis* ». Kta dy substantiva kuer dihen Kuvoren Shëtis, s'kan shumë, e athotë vihet me kuptim: « *I' mortuet o Burrat o Grues* ».

V. O. 2.- Substantivat *Shoq o Shok* pa *i e Shoqis* pa *e* perpara dou me thanë atë, qi ka shoqni me nee o t'a. kruun t'otë, p.sh: *shoku i shk lëtë, shoqia e shkolles, d shoqi i ens, d shoqia e kuei* etc.

Substantivi "Zot„

87 — Ky substantiv kuer do me than' atë, qi ka n'dorë gjëa, p.sh: *I zoti i shpis, i dugjës, i kreshtit*, o atë, qi

mundet me ja ôsë' e mos me ja dalë nëoi punës, fiala vjen: *jam i zoti me pitë pushkë*, *s'jam i zoti me këndue*, ndërsa gjithmonë me gërmue *i*, *e*, *i* kan doret:

Njëjës

Ë'	I.	Zoti	E	Zoja
L.	T'	Zot	T'	Zojës
Dh.		.		.
D.	T'	Zoit	T'	Zojen

Shumës

Ë.	T'	Zotë	T'	Zoja	- së
L.	T'	Zotvet - ve	T'	Zojavet - ve
Dh.		. .		. .
D.	T'	Zotë	T'	Zoja	- së

Kuer ky substantiv do me thanë *Perendin* a *Hyjnin*, atbot e dyon gërmen *i*, e thohet: *Zot*, *Zoti*, e ndërsa kur substantivi *Lis* pa rasë vëndtore.

Zotyn do me thanë, *Zoti i gjë*: e ndërsohet kso doret pa shumë.

Njëjës

Ë. Zotyn
L. Tenzot
Dh. .
D. Tenzon

Rasa Vëndtore

88 — Rasa vëndtore s' ë tjeter veç emnorin e pakësjenes e substantivit me ndërrue *i* n' *ind* i' fundit, per tregim: " *Krishti ndëlli nëi pusi* ". (Kristofor.) — Krishti ndëlli tu pusi — " *I kishte vuem n'zëmert* ", (Kristofor.) I kishte vëu n' zëmer. — Por n' Shkoder e ader katunde t' ënja nuk shkrohet ndërrues *i*, pse nuk shqyptohet faret.

T' PYETME

89. — Cilët substantiv i thonë emjanë? — Ndërrue substantivin " T' Dhënun ".

81. — Si e kan shumsin substantivat: *Baar, ere, dert...* —
Çka shërbejnë substantivat: *Barna, Krypna, Orizna?*
82. — Çka m' thua per substantivat: *Vietë, këtho, gjella* —
Çka do me thanë *K'gyjë* e *Krye?*
83. — M' kallxò ndoi substantiv, qi kan veç njëzisin —
Çka difton substantivat permbidhës, e n' ç' numer perdorohen ?
84. — M'kallxò ndoi substantiv pa njëzis.
85. — M'i nderul substantivat *Gjind, Prind.*
86.-87. Çka m' thue per substantivat: *Skoç, Zot, Zotyn,* — M' i nderul substantivat *Zot* e *Zotyn.*
88. — Çka m' thue per rasen *Vëndore.*

Kaptina e II.

Permbi Artikullin

(Nrui)

89. — Artikuit janë do fialë t' vogla, qi u rjiten para substantivave, adjektivave edhe pronomeve per me i lidhun a per me i shkjue.

Nuk u thom artikuj atyne *fjalzave*, qi rjiten n' fund t' substantivave, t' adjektivave e t' pronomve, se aio më s' janë fialë n' vedi. Më fort munden m' u *thanë Krrutzime* substantivit, adjektivit e t' pronomit. (shikib *shkrimin e gjithë shqyp prei S. H. F. 'Nyjet, e Commarda 'Grammatologia comparata*).

90. — Artikuit janë lindsijet mashkullore, fëmnore, asnjanse; kan njëzis e shumë e ndërrue si substantivi. Jan *t'lidhun*, kuer perdorohen bashkë me nji fialë perpara tyne; janë *t'shkputun* kuer s' kan ticter fialë perpara.

Ndarsia e Artikullit Mashkullnor

Njëjt

Artikulli i lidhun	*Artikulli i shkputun*
Ë. të	i
L. të	të
Dh. të	të
D. e	të
V. të	të

Shumë

Ë. e	i
L. të	të
Dh. të	të
D. e	të
V. të	të

Ndarsia e Artikullit Femnnor

Njëjt

Artikulli i lidhun	*Artikulli i shkputun*
Ë. e	
L. të a së	Nji nji si i lidhuni per-
Dh. të a së	pcon t' dishmoras, qi del
D. e	me të.
V. të	

Shumë

Ë. e	të
L. të	të a së
Dh. të	së a të
D. e	të
V. të	të

Ndërulia e Artikullit Asnjanës

Njëjs

Artikulli i lidhun		*Artikulli i shkputun*
Ë.	ë	të
L.	të	të
Dh.	të	të
D.	ë	të
V.	të	të

Asnjanësit n'shumës, janë lindalis mashkullore n' Toskni, femnore n'Gegni b.f.:

T' Shkruemit, shumës T' Shkruemet
T' Dhimtunit, „ T' Dhimtunat

E kshtù thohet: *T'Shrumat e bukura, t'Dhimtumat e foorta.*

V. O. Per shpeitim t'shkrimit, kuer jena me artikol, e lanm jashtë-ze-n e pastàne e vëim hijesen.

Zhatime

Artikulli Mashkulluer i lidhun

Njeis

Ë.	Guri	i malit	mal	i	malit
L.	Gurit	i malit	malit	i	malit
Dh.	Gurit	i malit	malit	i	malit
D.	Gurin	e malit	malin	e	malit
V.	n'Gurt	i malit	n'malt	i	malit

Shumës

Ë.	Gurt	e	mal't malet	e	malta
L.	Gurvet-ve	i	malit malavet-ve	i	malta
Dh.	Gurvet-ve	i	malit malavet-ve	i	malta
D.	Gurt	e	malit malet	e	malta
V	n'Gurt	i	malit n'malet	i	malta

Artikul i Mashkullorr i shkpetum

Njëlt

Ë.	i	malit	i	malit
L.	i'	malit	i'	maltit
Dh.	i	malit	i'	maltit
D.	i'	malit	i'	maltit
V.	i'	malit	i'	maltit

Shumë

Ë.	i'	malit	i'	maltit
L.	i'	malit	i'	maltit
Dh.	i'	malit	i'	maltit
D.	i'	malit	i'	maltit
V.	i'	malit	i'	maltit

Artikulli Femnuer i lidhun

Njëlt

Ë.	Balta	e	rrugës	rruga	e gjanë
L.	Baltes	i'	rrugës	rrugës	i' gjanë
Dh.	Baltes	i'	rrugës	rrugës	i' gjanë
D.	Baltes	e	rrugës	rrugen	e gjanë
V	n' Baltes	i'	rrugës	n' rrugës	i' gjanë

Shumë

Ë.	Dhent	e	bariat	dhenë	e bardha
L.	Dhenvet-ve	i'	bariat	dhenvet-ve	i' bardha
Dh.	Dhenvet-ve	i'	bariat	dhenvet-ve	i' bardha
D.	Dhent	e	bariat	dhent	e bardha
V.	n'Dhent	i'	bariat	n'dhent	i' bardha

Artikulli Femnuer i shkpetum

Njëlt

Ë.	e	rrugës	e	gjanë
L.	i'	rrugës	i'	gjanë
Dh.	i'	rrugës	i'	gjanë
D.	i'	rrugës	i'	gjanë
V.	i'	rrugës	i'	gjanët

Shumës

Ë.	t'	bariut	t'	bardhat
L.	t'	bariut	t'	bardhavet-ve
Dh.	t'	bariut	t'	bardhavet-ro
D	t'	bariut	t'	bardhat
V.	t'	bariut	t'	bardhat

V.O. Duket, se n' Sakoder parlesohet më fort artiku. Ili *të* se *së* para *substantivit*, e prandej vëme " bulte *t'* rregës ", — Kandruell, para *adjektivit* zëhet n' gojë si njëmi si tjatri e ndodhta më shpesh artikulli *së* b.f.: rregës *s'* gjanë.

Artikulli Asnjanës i lidhun

Njëis

Ë.	Ujet	*e*	kronit	ujët	*e* fiotë
L.	Ujit	*t'*	kronit	njit	*t'* fiotë
Dh.	Ujit	*t'*	kronit	ujit	*t'* fiotë
D.	Ujet	*e*	kronit	ujët	*e* fiotë
V.	n'Ujit	*t'*	kronit	n' ujët	*t'* fiotë

Artikulli Asnjanës i shkputun

Njëis

Ë	t'	kronit	*t'*	fiotit
L.	*t'*	kronit	*t'*	fiotit
Dh.	*t'*	kronit	*t'*	fiotit
D.	*t'*	kronit	*t'*	fiotit
V.	*t'*	kronit	*t'*	fiotit

91. — Vëmia e I. — Artikulli i lidhun lypë gjithmonë qi substantivi, qi i vjen para, t'jetë i skäjuem, pse kurr nuhi i paskäjuem artikulli perdorohet i shkputun, b.f.: dialin *e* rii, nji dialë *t'* rii.

92. — Vëmia e II. — N'lindtore e n'dhanteve disa nuk duen t'shkruhet artikulli, e shkruejin *dialit rii, dialit plakut, lulet, bukur*; por giuha e jonë nuk e do kshtu; lypë artikullin e prandej: *dialit t'rii, dialit t'plakut, lulet s'bukur.*

por gjithë o josë nuk e do kshtú: lypë artikullin e prandej: *dielit f'ri, dialet f'pikut, ladra s'bukur*.

93. Vrémia e III. — Artikulli asnjánsë nuk dahet kurr prei substantivit verbal, po ày pa të s'bëhet dot substantiv, b.f.: *f'ecitun, f'endhun, f'mirë* etc.

Sberthimi i Artikullit

Àsht e katundit — Me lisa f'malit —

2ª persnënduenit e mikut — Prei lulevet f'kopje.

E katundit — *E* artikull fémnuer i shkpetus, njôis, émnore

T' malit — *T'* artikull mashkulluer i shkpetun (Vrémia e I), shumës, dishmore.

T' persnënduenit — *T'* artikull asnjánsë i padatun (Vrémia e III).

E mikut — *E* artikull asnjánsë i lidhun, njôis, émnore.

T' kuqe — *T'* artikull fémnuer i lidhun, shumës, lindore.

V.O 1. Lindija, numeri e rasa e artikullit janë pshtetë substantivin, qi i vjen para i dhunem a i nonkuptuem, b.f.: Àsht e katundit; kush f b.f.: *Fushë*; por substantivi *Fushë* àsht émnuer, njôis, ras' émnore; pra edhë artikulli e àsht fémnuer, njôis, ras' émnore — Àsht i katundit; kush f b.f.: *Kroni*; por substantivi *Kroni* àsht mashkulluer, njôis, ras'émnore; pra edhë artikulli i àsht mashkulluer, njôis, ras' émnore.

V.O. 2. — *T' kuqe* àsht rasë lindore e lypun prei pëpozicionit *prei*, qi don kët rasë — Àshtë *f'* malit àsht ras' dishmore e paskàjueme, pse dishmore e paskàjueme àsht substantivi lisa i lypun prei pëpozicionit *me*.

T' PVETME

89. Çka jan' artikuit? — Si ёmnohen mё mirё *Ashtu* qi njiten n' fund t' substantivavet?
90. Artikuit a kan lindsii, numer e ndersh? — Kuer thohen *i lidhun* e kuer *i shkputun*.
M' a thaci ndërrues e artikullit mashkullnor, fёmnuer asnjanё si t' lidhun, si t' shkputun.
Asnjansat a e kan shumsin?
Si i shkruajm artikuit?
91. Çka lyp artikulli i lidhun?
92. A do shkrue artikulli n' lindore e dhantore?
93. A mund t' dahet artikulli asnjanё pёrpara do fjalve?
94. M' a sherthё artikullin i ' asht i katundit, etr.
— Kuei à pehtetё lindsija e artikullit?

KAPTINA E III

Permbi Adiektivin

(PERSHTUESHMI, ma mirё: MIÊMNI)

ADIEKTIVI

Caku i I

95. — *Adiektiv* thohet nji fjalё qi difton gjarion (g'ja. rei asht) o qyshion (qysh' asht) o nji substantivit; kuer thom: *djalё i urtё, shpii e madhe, burrё i foort, shkoll' e neltё*, fjalёt *i urtё, e madhe, i foort e neltё* jan' adiektiva.

96. — Adiektivat kan *lindsii, numer e rasa*. Dahen m' dy pёllё: *me artikull e pa artikull*. T' parit jan' ata qi perdorohen t' njitun me artikull, si: *i miri, e ligё, i fjoftё*. T' dytit jan' ata qi perdorohen pa artikull, si: *punuer, dhelpnak, kombёtaar*.

Lindsija

97. — Adiektivat janë lindsiis mashkullore, fëmnore e nasjënse, si t'jeet substantivi, per t' cillin na bäin me diit ç' farë kahi e qysh'âsht.

98. — Lindsija nasjënse nuk ndrron prei mashkullores veç me artikull, n' kiofë se e kan; lindsija fëmnore dahet prei mashkullores jo veç me artikull, por mâ fort edhe me t' mbaruit qi merr.

99. — Adiektivat qi mbarojn me *e* pazânë, ndryshojn n' njâfin kah lindsija fëmnore e mashkullore vetum prei artikullit, sikurr: *i mirë, e mirë; i neltë, e neltë; i bardhë, e bardhë.* — Por kan edhe nzieh qi shkojn me keq permbaitë, sonsë n' dalin me *e* pazânë, b.f.: *i vogel, e vogel; i lesë, e lesë, i bukur, e bukur; i simplert, e simplert.*

100. — Adiektivat qi mbarojn me nderzânë, kuer janë fëmnorë marrin n'fund zhdoren *e*, sikurr: *i frigshem, e frigshme; i dilishem, e dilishme; dijetuar dijetuare; punuer, punuese.* Por jan'edhe do adiektiva, t'cilive u bâhet lindsija fëmnore jashta ktyne dy permbaitave, b.f. *i zii, e zezë; i rii e reë i lig e ligë; i vobek e vobekë.*

Numri

101. — Adiektivat, qi mbarojn me *e* pazânë e kan shumsin si njëlsin, b.f. *i mirë, t' mirë; i hollë, t' hollë; i rëndë, t'rëndë, etr.* Por shumsi fëmnuer u del me *a* b.f. *t' mira t' holla; t' rënda etr.*

102. — Adiektivat fëmnorë, qi dalin me *e* t' rgjatë n' njëlsi, dalin kso doret edhë n' shumsi, b.f.: *e kuqe, t' kuqe; e mdime, t' mdime; e rrëfshme, t'rrëfshme etr.*

103. — Adiektivat, qi n'njëlsi e kan fundin me nderzânë, shumsin e kan shum mirëdyrish njâsht si substantivat, e marrin mrapa rrugen e tyne, b.f.: *i kuq, t' kuq; i lig, t' lig; i frigueshem, t' frigueshem; fsmik, fsmikë etr.*

104. — Jan'edhë nan adiektiva, qi e kan shumsin t'parregullt, sit: *i zi, t' zez; i keq t' këqij; i madh t' mdhaj etr.* e n' lindsii fëmnore: *t'zeza, t'këqija, t'mdhaja o t' mdhaa*

V.O. S' janë pek sta, qi shkruejn: *i madh, i madhe* n' lindsi mashkullore e nergënse, e *e madhe* n' lindsi femnore.

Rasa

103. — Adiektivat nderalen mbas mëndyret, me t'cilla i njiten subetantivit, o mund t' i njitën dy mëndyresh.

I. Kuer nëiektivi asht para e subetantivi mrapa, atbotë nderulet vetun adiektivi. Per s' shumë mundet m' e nderul' edhe subetantivi s' rasë lindore e dhanlore, per pasqyrë:

Nderulia e Adiektivit para subetantivit mashkullor

Njëtë

Ë. I mirë shpëtit
L. T' mirit shpëtit
Dh. T' mirit shpëtit
D. T' mirin shpëtit
V. n'T' mirët shpëtit

Shumë

Ë. T' mirët shpëtitun
L. T' mirvet shpëtitna o shpëtitanvet
Dh. T' mirvet shpëtitna o shpëtitanvet
D. T' mirët shpëtitun
V. n'T' mirët shpëtitna

Nderulia e Adiektivit para subetantivit femnuer

Njëtë		*Shumë*	
Ë.	E mira ditë	Ë.	T' mirat ditë
L.	T' mires ditë	L.	T' miravet ditë o ditëvet
Dh.	T' mires ditë	Dh.	T' miravet ditë o ditëvet
D	T' mires ditë	D.	T' mirat ditë
V.	n'T' mirë ditë	V.	n'T' mirat ditë.

Nderuelia e adjektivit para substantivit asnjdrsë

Njëis

Ë. T' mirit ujë
L. T' mirit ujë
Dh. T' mirit ujë
D. T' mirët ujë
V. n' T' mirët ujë

II. Kuer adjektivi asht nempa e substantivi para, atbotë nderuket veten substantivi. Por a' shumë mundet m'u nderuë edhë adjektivi n' rastë lindore e dhanore, per pasqyrë:

Nderuelia e substantivit mashkullnor para adjektivit

Njëis

Ë. Nieti i mirë
L. Nierit t' mirë
Dh. Nierit t' mirë
D. Nieri t' mirë, nëria e mirë
V. n' Nierit t' mirë

Shumë

Ë. Nierz t' mirë nierat e mirë
L. Njerzvet t' mirë a t' mirve
Dh. Nierzvet t' mirë a t' mirve
D. Njerz t' mirë e nierat e mir
V. n' Nierët t' mirë

V.O N' pasqyrët ej prûme e n'ket ej ndiekë, formet e para kallxo ne lindoren e dishmoren e parkâjsene t' substantivit.

Nderuelia e substantivit femnuer para adjektivit

Njëis

Ë. Shpii e mirë, shpija e mirë
L. Shpis t' mirë
Dh. Shpis t' mirë
D. Shpii t' mirë, shpia e mirë
V. n' Shpiit t' mirë

Shumës

Ë.	Shpil	t' mira, shpijat e mira
L.	Shpilivet	t' mira, o t' mirave
Dh.	Shpiivet	t' mira, o t' miravet
D.	Shpil	t' mira, shpijat e mira
V.	n'Shpijat	t' mira

Ndërtimi e subdantivit asnjanës para adjektivit

Njëjës

Ë.	Djèt e mire
L.	Djit t' mirë
Dh.	Djit t' mirë
D.	Djet e mirë
V.	n'Djet t' mirë

106. — Adjektivat rreshtuse këtë poshtë ndërtohen si adjektivi *i mirë*.

I rosare	I gerbulët	I bunt
I verdhë	I vashtë	I adyet
I foort	I mierë	I shkuart
I flooft	I idhtë	I gjant
I zezë	I vietër	I shdervicilitë
I tharbët	I rreptë	I fryet
I gjallë	I njomë	I regjun
I rëndë	I urtë	

107. — Adjektivi i parregullt *i zi* e *zezë* ndërtohet kështuer:

Meshkullori

Njëjës	*Shumës*
Ë. Liber i zii, libri i zii	Ë. Libra t' zez, librat e zez
L. Librit t'zii	L. Librave t'zez
Dh. Liberit t'zii	Dh. Librave t'zez
D. Liber t'zii, librinezii	D. Libra t' zez, librat e zez
V. n'Libert t'zi	V. n'Librat t'zez.

Fëmnori

Njëjës

Ë.	Fial' e	zezë,	fjala e zezë
L.	Fialen t'	zezë	
Dh.	Fialen t'	zezë	
D.	Fial' t'	zezë,	fjalen e zezë
V.	o Fialë t'	zezë	

Shumës

Ë.	Fialë	t' zezë,	fjalët e zezë
L.	Fialve	t' zezë	
Dh.	Fialve	t' zezë	
D.	Fialë	t' zezë,	fjalët e zezë
V.	o Fialë	t' zezë.	

V.O. Me kot mëndyrë ndërrulet adjektivi *fatzëi, fjalësë, zezëkzë, syzëi, shpirtzëi*. Por kuer përdorulet si substantiv ndërrulet kso doret:

Mashkullori

Njëjës		*Shumës*	
Ë.	Fatzëi, fatzën	Ë.	Fatzëz, fatzëzt
L.	Fatzëzt	L.	Fatzëzvet-ve
Dh.	Fatzëzt	Dh.	Fatzëzvet-ve
D.	Fatzëi, fatzëin	D.	Fatzëz, fatzëzt

Fëmnori

Ndërrulet porsi substantiv: *shkyllë*

168. — *Adjektivi i parregullë: I math, e madhe* ndërrulet kso doret:

Mashkullori

		Njëjës	
Ë.	Trim	i	math, trimi i math
L.	Trimit	t'	math
Dh.	"		"
D.	Trim	t'	math, trimin e math
V.	o Trimë	t'	math

Shumë

Ë.	Trima	t' mdhai,	trimat e mdhai
L.	Trimash	t' mdhai,	trimavet-ve t' mdhai
Dh.	——		trimavet-ve t' mdhai
D.	*si dimorës*		
V.	n'Trimat	t' mdhai	

Fëmnori

Njëjs

Ë.	Grue	e mdhe,	gruaja e mdhe
L.	Grujet	t' mdhe,	grues s' mdhe
Dh.	——		grues s' mdhe
D.	Grus	t'mdhe,	gruen e mdhe
V.	n'Gruet	t' mdhe	

Shumë

Ë.	Gra	t' mdhenj,	o t' mdhaja
	Grat	e mdhenj,	o t' mdhaja
L.	Grash	t' mdhenj,	o t' mdhaja
	Grave	t' mdhenj,	o t' mdhaja
Dh.	Grave	t' mdhenj,	o t' mdhaja
D.	*si dimorës*		
V.	n'Grat	t' mdhaja	

SI BËHEN ADJEKTIVAT

Cohu i II.

100. — Pak adjektiva janë ftalë s' vedi; si: *i diathë i errmakët, i hoxi*: t' shumat bëhen prei ftalvo tjerat

1) Prei adverbit mëndyrëditues tui marr' artikullin s' kryet edhë aji e pastaj n' fund n' atë qi kan kombimi e shkurtë, b.f.: *mirë, i mirë; shpejt, i shpejtë; shtrëlt, i shtrëlët*: e n'atë qi kan kombimin e perpjyetë o edhë t'gjatë tui marrë roj artikullin si t'parët, b.f.: *mirë, i mirë, artë, i artë; leht, i leht; lëir, i lëir.*

2) Prei adverbit koh' a vëndditues tui marr' artikullin s' kryet edhe fundien *shon, si*, b.f.: *tanë, i tanishem gerdah, i gerdahem (edhë: gerdahe); nesër, i nesërm; këtu,*

i *krishë* si: *dit*, i *dashtur* sot, i *zgjuar*.

V.O. Zhdukni i kur shkërrus ndërrunet *t* e *sh* e i **kan** siellë *q*, prandai i *zgjuar*, sikurse n' substantiv *qiellë*, *vesh*. — Thohet edhe *i zoti e zonja*.

3) — Prei substantivit tui marr' artikullin n'kryet edhë fundin me *t* a *ë* a shtrua, b.f.: *mur*, i *murtë*; *lesh*, *i leshtë*, *burg*, *i burgosur*.

4) — Prei participit t'verbave tui marrë n' kryo artikullin, b.f.: *i mbyllët* e *mbyllër*, *i dashtuo* e *dashtun*, *i shkruom* e *shkruome*, *i kullues* e *kullues*, etr.

110. — T' mënit e adiektivit nuk ë zuk **a shqyp**, si me thanë *nanës* (i kallisuri), *kyuetlë* (i gnasshem) *qeflë* (qyqigjël) etr. e prandai s' duhet me e perdorue farat. Por kudër, do adiektiva qi dalin me *ë*, tui kenë per t'dashtun t' shkenoes do t'perdorojen pa dyshim, b.f.: *moral*, *teologal*, *verbal*, *rëndal*, *konstitucional* — T'mënit me *ishë*, qi **kan** nisë me dalë tosh vonë n' disa adiektiva, nuk ásht per t'u shan, b.f. *shkollë letrarishte*; *fjalë e fjuj' anglishtej shumtë shpirtnishë*, etr.

ADIEKTIVA T' BASHKANJITUN

Cakn. i III.

111. — Adiektivat t' bashkangitun janë kân prei nji substantivit e prei nji adiektivit a prei dy substantivash. Kta t'marrin kurr artikull. Lindsija shumicë e atyne, qi rrjedhen e dyt' e kan adiektiv, a hâbet tui e siellë fjonuer adiektivin b.f.: *ngrirë*, *ngrirtë*; *jetuem*, *jetuemë*, *dardhanesë*, *dardhanun*. Lindsija shumice e atyne, qi janë prei dy substantivash, hâbet si me kën' adiektiv copa e dytë b.f.: *zëmërgunur*, *zëmërgurë*; *këmbëlarash*, *këmbëlarshë*

ADIEKTIVA NUMERTORË

Cakn. i IV.

112. *Adiektiva numertorë* janë dalë qi kallxoin **numerin** e shtrues. Dalen kta me *dyt*: *t' zânpleft e rëndtorë*.

113. *T' simplert* janë flalë qi kallxoin vetem numerin e substantivit; kta janë: *nji, dyy, tre,* (flas. *trii*), *kater, pës, gjashtë, shtatë, tetë, nëvandë, dhetë, njëmbëdhetë, dymbëdhetë, trembëdhetë, katermbëdhetë, pëmbëdhetë etr. njizet, njizet e nji, njizet e dyy, tridhetë, tridhet e nji etr. katërdhetë (dyzet), pesdhetë, gjashtëdhetë, shtatëdhetë, tetëdhetë, nëvandëdhetë, njiqind, dyjcind, trejcind etr. nji mijë, dy mijë etr.*

114. Adiektivat numortarë t'simplert perdoroken *t'shkjasm e t' paskjuem.*

115. T' paskjuemt janë si thanë sypri, edhe koer perdoroben baslikë me substantivin i vëhen përpara ktii e nuk nderulen, nderulet vetun substantivi, b.f.: *nji trim, nji trimi; dy burra, dy burrave* etr. Kuer perdoroben vetun nderulen kso doret:

	Mashk.	*Fem.*		*Mashk.*	*Fem.*
Ë.	Nji	Nji	Dy	Tre	Tri
L.	Njënit	Njënet	Dyve	Treve	Trive
Dh.	Njënit	Njënet	Dyve	Treve	Trive
D.	Nji	Nji	Dy	Tre	Tri
V.	Nji	Nji	Dy	Tre	Tri

Ë.	Kater	Pës
L.	Katerve	Pësve
Dh.	Katerve	Pësve
D.	Kater	Pës
V.	Kater	Pës

etr. etr.

116. — T' skjuemt marrin n'kryet artikullin, perpos fjalës *nji*, e nderulen n'kot mëndyrë:

Meshkullnor

Ë.	Njëni	t' dy	t' tre
L.	Njënit	t' dyve	t' treve
Dh.	Njënit	t' dyve	t' treve
D.	Njënin	t' dy	t' tre
V.	Njënit	t' dy	t' tre etr.

Fëmnuer

Rr.	Njëna	t' dyja	t' tria
L.	Njëres	t' dyjave	t' triave
Dh.	Njënes	t' dyjave	t' triave
D.	Njëres	t' dyja	t' tria
V.	Njënet	t' dyja	t' tria

117. — Vrenia e I. Kso doret ndërrues kuer janë vetëm; por kuer perdorohen me substantiv, athotë ndërrulet vetëm fiala *një* e substantivi që i vjen pas (nenpo.) mbetë i pandërrulun, si: *njëni nieri, njënit nieri, njëmia nieri; njëna grue, njënes grue, njëven grue.* T' tjerët jesin t'pandërrulun e ndërrulet vetëm substantivi që u vjen pas, si: *t'dy nierit; t'dy nierzvet; t' kater graet, t' kater grave.*

118. — Vrënia e II. — Artikulli, që rëhet n'kta adiektiva, fikt shumë o daket si i pandërrulun, por n'rast lindore e dhanore mandet femneri m'e zanë *ë* ose *së* b.f.: *t'dyjave, t' pëmve.*

119. — Vrënia e III. — Veton dala *një* perdorohet me substantiv njëjës, adiektivat tjerë perdorohen gjithnji me substantiva shumës, edhë si shumë ndërrulen, si pasue sypri.

120. — *Rëndtoret* bahen prei t' simpertve tui marrë fundin me *të* edhë artikullt, e perdorohen si adiektivat. Mashkullorët ndërrulen mbas ndërrules s'dytë, femnorët mbas s'parës. Kuer numeri i simplert del me ce pasue, kio perseri mund t'thiqet pergara fundies *të*. Numeri *një* rëndasin e kan *i parë*. Adiektivat e numerit rëndtuer janë:

Mashkullorë: I parë, i dytë, i tretë, i katert, i pëmtë e i pëntë, i gjashtë e i gjashtë, i shtatë e i shtatë, i tetë e i tetë, i nandtë e i nandtë, i dhetë e i dhetë, i njëmbëdhetë e i njëmbëdhetë, i njëqind e njëzetë etj.

Fëmnorë: E parë, e dytë, e tretë, e katert, e pëmtë, e gjashtë etj.

I' PYETME

95-96 Çka thohet ndiektiv e cka m' thue per të?
97-98 Ç' fare lindsijet jan' ndiektivat? — Si ndrrua nejânesi prei mashkullores?
99-100 Çka m' thue per ndiektiva, qi mbarvin me ë pasme e me nderzane?
101-102 Si e kan shumsin ndiektivat me ë pasme? — Si ndiektivat femnorë me ë t' ngulet n' njëzi? —
103-104 Çka m' thue per ndiektiva, qi n'njëzi e kan fundin me ndërzane? — A kan ndiektiva me shumsi t' parregullt?
105-106. Si ndrrulen ndiektivat? — Çka m' thue per ndiektivin pern substantivin e ni' a ndrrul.
Si ndrrulet ndiektivi qi kan substantivin mrapa? — M' a ndrrul substantivin shpirt me ndiektivin i *fuort* per mrapa.
107. Si ndrrulet: *libër i zi, fjalë e zezë?*
108. M' ndrrul: *trim i madh, gonë e madhe?*
109. Si bahet e shuma e ndiektivave?
110. A thue ti ekzyp t' ndrrmit e ndiektivit me ri?
111. Si jane bâs ndiektivat t' keshkanjtun? — A merrin artikull? — Si bahet lindsija femnore e atyne, qi cojen e dyt'e kan ndiektiv?
112-113-114. Çka jan' e si dahen ndiektivat numertorë? Çka kallsoin ndiektivat t' simplert, e si gerdecohen?
115-116. Si gerdecohen t' passhjem e t' shkjurm?
117. Si ndersehen koer jane vetan, e si me substantivë?
118-119-120. Çka m' thue per artikull, qi vihet n'kto ndiektiva? — e per fjalen *nji* me substantivë? — Si bahen ndiektivat renditorë? — Si ndersehen mashkullorët e femnorët — Si e kan rënditorin numrri *nji*?

SKALLËT E NDIEKTIVIT

Cesha i V.

121. — *Shkalle* ndiektivit a thona mendyrve tiotet o

tieter, me t' cillat *diftohen nduret e ndodhes*, b.f.:

Nder t' tanë t' dishuit njehet per më i dishem njai, qi asht më i perdlit.

122 — Shkallët e ndiektivit janë trii: shkalla *pahenike, krahanike, supernike.*

Shkalla *pahenike* diftun vetem ndërin e nji sendi b.f.: *Fatlum kush di me shkrue sënde t'dobja per t'u këndue.*

Shkalla *krahenike* diftun ndërin tâu ballë per ballë me nji tieter, b.f.: *Më fatlum kush di me kjo sënde t'dobja per t'u këndue.*

Shkalla *supernike* diftun ndërin n'mnja t'shkallës, b.f. *Fatlum njeti kush di me shkrue e me kjo sënde t'dobja per t'u këndue.*

Ndertimi i shkallës krahenike

123. — Shkalla krahenike nandet me kënë *njihemi, tepërjet, gjysmënit.*

— Asht *nji krahet*, kuer t' dy cupet e perkrahies janë si njani tieteri; e ndertohet tui vûn para ndiektivit pahenik fjalzat *aq — sa*, b.f.: *Aq fatlum asht dialli, sa asht i urtë.*

— Asht *tepërjet*, kuer nder dy cupa qi rrihin per ballë, njani asht më rrit se tiotri; e ndertohet tui vûn para ndiektivit pahenik ndvarbin *mâ* b.f.: *Më e bukurshme du t' jeet ndeena se gjidja.*

— Asht *gjysmënit*, kuer njani i t' dy cupeve t' perkrahies rri ma poshtë se tiotri, e ndertohet tui vûn para ndiektivit pahenik fjalzat *më pak*, b.f.: *Më pak i dishem jam un se ti.* — Per zakonisht e lânn jashtë fjalzen *pak*, e n' kambë t' sai perdorim ndiektivin mahenik tui ja vûn perpara Adverbin *mâ* b.f.: *Un jam më i gadishem se ti.*

Ndertimi i shkallës sypernike

124. — Shkalla sypernike mundet me kes' e shkputun a e lidhun.

— Âsht e shkputun, kuer difton permajesinin e ndurit pa e lidhë me ndoi subiekt tiater; e ndertohet me fialza: *Tejit, sa x' kaa, sa x' kee, e x' kee, kreit, gjithseit, gjithseit per te plot, fort*, b.f.: *Dashamirt me dyy fuqe jane fialembel tejit, sa x' kaa, e x' kee*, etr.

V.O. Edhé adverbi kuer ndyjtet kas fuqii sypernike b.f.: *Ky nieri d njitë me dije ndit e ndit dit kt raa poshtë e poshtë*. Âshtë edhé grimca *per* e vûme para adei adiektivit kas fuqii sypernike, b.f.: *I peradritshmi* e *i Peruderacshmi Zotnii*.

— Âsht e lidhun, kuer e difton ndarja n' ekspe t'ndritës e t' poshtmis; e ndertohet si shkalla krahasike teprijet b.f.: *Mâ i vëfshmi nder n-ettulu dsht ikthuri—Nder t'tuna psmet mâ i ngutshmi dsht idhnimi — Mâ i mrami i shkollës nder shoke dsht njëri qi ka fitë t' tanë vietet.*

Sberthimi i Adiektivit

125. Sberthimi i adiektivit bâhet tui thanë *faren, lindjën* e *numrin* e tii, b.f.:

Dielu t' vogjel janë njitë n' shkollë t' pare:

Dielu — Subiektiv konun: mashkullner;shumës; rasë'mnore e synit t'paskijsem; subjekt i verbit jane.

T' vogjel — Adiektiv me artikull; difton qyshtën e subiektit;mashkullner,shumës; rasë'mnore e synit t'paskijsem; lidhet me substantivin *dielu* kah lindeja e numri-

Janë — Verb, qi bashkon atributin *njitë* me subiektin *dielu*.

Njitë — Mbidyr' e paskijsme e verbit me

njëtë; atribet qi kallxon qka shohet per sahiktin dicka.

N'shkollë — *N'shkollë* ësht prepozicion — *shkollë* ësht substantiv koman: fëmmer; njëtë; ras' ëmore e synit t' paskajsem o lypun prei prepozicionit n'; perkryesë lakone, pse i pergjegjë t' pvetmes: *Kë.*

T' pasur — Adiektiv rëndtser; ëmmuer; njëtë; ras' ëmore e synit t'paskajsem; lidhet me substantivin *shkollë.*

V.O. Pasqyren e sberthimit t' shkallës t' adiektivit mundet me e dhanë sbiecëri vetë

T' PVETME

121 — 122. Kosi i thom *shkall' adiektivit* e sa jane kto shkallë? — Qka dëftojn shkallë *pokenike, krahasnike, superrike?*

123. Si mundet me kënë shkallë *krahasnike?* — Kuer ësht *njikambet*, kuer *superjet* e kuer *gjymtuese?*

124. Si mundet me kënë shkallë *superrike?* — Kuer ësht *e shkpodun* e kuer *e lidhun?*

KAPTINA E IV

Permbi Pronomin

(*Perëmsi*)

126. *Perëmsi* ësht fjalë qi dëftojn *vehtie, frymuer* a *send* pa ja than' ëmnin; e prandej quhet *pronom* a *perëmsu*, pse jet n' vënd t' til, b. f.: I *urëdhët njoi djalë, qi*

ndigjen.

127. *Përemnat* dahet n' gjashtë forë: *vehtësuar, gjëtregoja, dhanë, pronësuës, pyetës, dëftues.*

128. *Përemnat vehtësuar* dihen vehtiet qi duken n' bisedë; o janë: *vehtësi s' parë*, n' diftoichin vehtien qi flet; *vehtësi s' dytë*, n' diftoichin vehtien t' eilles i flitet; *vehtësi s' tretë*, n' diftoichin vehtien par t' eilleu flitet.

129. *Përemnat vehtësuar* kan njoj e shumë' e ndërule.

Ndërulia e përemnavet vehtësuar.

Vehtësi e I

	Njëjë		*Shumë*	
E.	Un, unë, ë		E. Na	
L.	mejet		L. nash	
Dh.	mue, me		Dh. nove, no,	nne
D.	nve, me		D. na,	nne

Vehtësi e II

Njëjë	*Shumë*
E. Ti	E. Ju
L. tijet	L. juve, jush
Dh. tyy, të	Dh. juve, jo, a
D. tyj, të	D. jo, a

Vehtësi e III

Mashkullore
Njëjë

E.	Ai,	njai			
L.	Atij,	njatij,	tij,	nxi,	xi
Dh.	Atij,	njatij,	i		
D.	at,	atë,	nxë,	të,	e

Shumicë

Ë. Atá, njatá,
L. Atyne, atynve (ve), asish, sish
Dh. Atyne, atyave (ve), u
D. atá, njatá, i

Pluskuere

Njëlë

Ë. Ajò
L. Asai, sajë, asó, sgjet
Dh. Asai, sàje,
D. Atá, të, e

Shumicë

Ë. Atá, njatà
L. Atyavet (ve), atyne, sjatyavet (ve), asish, sish
Dh. Atyavet (ve), atyne, sjatyavet (ve), u
D. Atá, të, i

V. O. 1 Dhanforma e t' parës vehtio më e t' dytes vehtie të e shkruem me k jo: m', t';nder kang' e poezisa shum herë shkruhet e shgyptohet me e t' agulët.

V. O. 2. Tashtë thom unë, *atyre*, *tyre*.

130. *Vehtiez e I* — Formet e shkurtueme, qi kan dhanforma e dishnoria, d. m. th. i më, të, i, e, u, i, nu perdorohen me vetha, b. f.: ai m' thoj, ai t' foli; i kallxoi; *e* shtë; u bani; *i* ngreh; *nu* lshoi.— Kto forme po i peritim kió vegán t' dhen mirë.

Njëlë

Vehtia e I	*Vehtia e II*	*Vehtia e III*
Dh. më	të	i
Dish. më	të	e

Shumicë

Dh.	na	ju, u	u
Dish.	na	ja, a	i

V. O. — Ktei shifet, se ndoshta dissa theon shtrëmaisht: "*Ju* falem me shndet *otyue*", toi kënë se do thanë: "*U* falem me shndet *otyue* — Mundet m' u thanë edhé: "*U* falem me shndet *juve*, pse forma e shkurtueme *u* âsht edhé e t' dytes vehtie.

131. *Vrenia e II.* — Shum kerë dhaslorin përdorobet me dishmoren, sidomos dishmoria e t' tretes vehtie perdhet mâ fort me dhantoren:

Më	e	–	më,	m'	a	më	a	——
të	e	–	të,	t'	a	u	e, ju	e – më, jau e iau
i	e	–	ja	o	ia	u	e	– më, jau e iau
më	i	–	m'		i	na	i	——
të	i	–	t'		i	u	i, ju	i – ni, jau e iau
i	i	–	ja	e	ia	u	i	– ni, jau e iau

V. O. 1. Gegët shkrunein *ju* n' fillim t' fialës e n' mies t' dyy zanoreve (shikió n' faqe 18. n. 17), sikuer: *Ju* tha, thuja — e *ia* kuer k' n' fund ndermiet t' aji ndrrsàsen e t' igi zanores h.f.: Dania — Ashtù edhé per përemnin *jau* e *iau*.

2. Formet e shkurtueme i shkrosim me hijen: m' *a* t' *a*, m' *i*, t' *i*, mbas rregullet, qi hijezn perdorohet edhé n' kombé t' ee-s pashme (shikió n' faqe 17).

Sherthimi i perëmnit vehtietuer

132. I. "*Ai* m' e levòi shkrimin,
Ai. — Prenom vehtietuer i n' treies vehtie; ma-

shkulluer; njëjs; fëmnore; subiekti i verbit *lexdoi*.

M' a Âsht si me thanë: *mos e lexdoi*. *M' âsht form' e shkurtueme e dhanores t' përëmnit t' dytes vehtie; e âsht form' e shkurtueme e dishmores t'tretes vehtie; e kto dy forme perzihen e dol: m' a*

Lexdoi Verb atributiv

Shkrimin Substantiv komun; mashkulluer; njëjs; rasë dishmore: *perkryes' e ndreit a shkrim i verbit lexdoi.*

2, ** Ja bani falem; e bani falem; jon bani falen; ju bani falen; u bani falen; t' a bani falen; bania falem; banien falen.*

Ja Âsht si me thanë: *ofsë e bani falem. — I* âsht form' e shkurtueme e dhanores t' përëmnit mashkulluer t' tretes vehtie; *e* form' e shkurtueme e dishmores t' përëmnit fëmnuer t' tretes vehtie: *i* edhé *e* perzihen bashk' e del *ja*.

E — Form' e shkurtueme t' pronomit fëmnuer t' vehties s' tretë; njëjs; rasë dishmore.

Jan — Âsht si me thanë: *otyne e bani falen. — I* âsht form' e shkurtueme e dhanores t' përëmnit mashkulluer t' tretes vehtie; *e* âsht form' e shkurtueme t' përëmnit fëmnuer t' vehties s' tretë; njëjs, rasë dishmore: *n* edhé *e* perzihen e del *jan* o së.

Mundet edhé m'u thanë: *jeve e bani falen. — Albet' u* âsht form' e shkurtueme

e dhantores t' perëmnit t' vëhties s' dytë; shumë, *josë* âsht: *jo*; edhë kjë form' e shkurtueme e perëmnit t' vëhties s' dytë. T' *jost* u a t' *jost jo*, kser njëna o tietru perabet me *e* del *jon* o *na*.
T' shkuemit e bisedës t' bân mo dhit a i folet vëhties t' dytë a vehties t' tretë.

Ju — Form' e shkurtueme t' perëmnit t' vëhties s' dytë; dhantore; shumë.

U — Form' e shkurtueme, qi randet me kë' o t' dytës o t' tretës vehtë, dhantore; shumë.

Të — Âsht si me thanë: *yyy* o bapi flalen— *Të* âsht form' e shkurtueme: dhantore; vehties s' dytë; njëjs — *Ë* o thanë *sypri* — *Të* perzii me *e* bân *të*

Benia — Âsht si me thanë: *Sanie* flalen atii — *I* âsht form' e shkurtueme; dhantore; njëjs; vehties s' tretë — *E* o thanë *sypri* — *I* edhë *e* perzii bashkë bân *je* n' dhlin t' flalës, se kuer jarë mrënda flalet, shkuer ktë.

Benina E thanë sypri.

T' PYETME

128. Çka âsht Perëmni?
127. M' sa farë dhbet Perëmni?
128. Pse u thom *vëhtëvë?* — Çka dëftou perëmni i vehties s' parë, i s' dytes, i s' tretes?
129. Nderulnu perëmnata e vehtës s' parë... o vehties s' dytë... o vehties s' tretë.
130. Çka m' thue per formë t' shkurtuame t' dhantores e t' dishmores?

Si e kna dhantoren e dishmoren t' shkurtueme
vehtia e parë, vehtia e dytë, vehtia e tretë!
Çka m' thue per formë, t' shkurtueme *ja* e *u*?

131. Çka m' thue per t' perdorimit t dhantores me dishmoren? — Si shkruhen?

Perdorimi gjithrregoit

133. *Perdorimi gjithrregoit* jan' até qi diftoin e kuit asht nji gjâs. Kan tri vehtie, si edhé njëlsin e shumsin i kan ka dy; me njëtin tregohet se i zoti asht nji e gjâja a nji a má shum se nji, me tjetrin se t' zoti jané má se nji e gjâja a nji a má tepër; kshtú gjindet edhé n' vehtia t' tretë. — Nderuhën e perdoruhen t'paskâjnem e t'skâjnem. Kuer jasë t' paskâjnem zhen si adiektiva; kuer jasë t' skâjnem zhen si emna e substantiva.

T' Paskâjnem

VEHTIA E I.

NJEIS PREI T' ZOTSH

Njeis prei gjâjet

	Mash.	*Fëmn.*	*Asnj.*
Ë.	(i) ëm	(e) ëme	t' ëm
L.	t' ëm	s' ëme	t' ëm
Dh.	t' ëm	s' ëme	t' ëm
D.	t' ën	t' ëme	t' ëm

Shumsë pr i gjâjet

	Mashkullnor	*Fëmnnor*
Ë.	e mii, t' mii	e mia, t' mia
L.	t' mii	t' mia
Dh.	t' mii	t' mia
D.	e mii, t' mii	e mia, t' mia

SHUMSË PREI T' ZOTSH

Njëtë prei gjidjet

	Mashk.	*Fëmën.*	*Asnj.*
Ë.	(i) ynë, (i) one	(e) jonë	t' onë
L.	t' onë	s' onë	t' onë
Dh.	t' one	s' onë	t' onë
D.	t' onë	t' onë	t' one

Shumë prei gjidjet

	Mashk.	*Fëmën.*
Ë.	t' onë	t' ona
L.	t' onë	t' ona
Dh.	t' one	t' ona
D.	t' one	t' ona

V.O Per zhdukim thohet shpesh: i *jynë*, i *jonë*.

VEHTIA E II.

NJEHS PREI T' ZOTSH

Njëtë prei gjidjet

	Mashk.	*Fëmën.*	*Asnj.*
Ë.	(i) yt (i jyt)	(e) jote, e yte	t' yt
L.	t' yt	s' at, s' ate	t' yt
Dh.	t' yt	s' ati, s' ate	t' yt
D.	t' and	t' ande	t' yt

Shumë prei gjidjet

	Mashk.	*Fëmën.*
Ë.	e tuo, t' tuoi	e tua, t' tua, t' toja
L.	t' tuo, t' tuoi	t' tua, t' toja
Dh.	t' tuo, t' tuoi	t' tua, t' toja
D.	e tuo, t' tuoi	e tua, t' toja

SHUMSË PREI T' ZOTSH

Njëis prei gjiljet

	Mashk.	*Fëmn.*	*Asnj.*
Ë.	i juei	e juei	t' uei
L.	t' uei	s' uei	t' uei
Dh.	t' uei	s' uei	t' uei
D.	t' uai	t' uei	t' uei

Shumë prei gjiljet

Mashkullner e fëmnuer u' t' tanë rasat kanë t' vet

VEHTIA E III.

NJEIS PREI T' ZOTSH MASHKULL

Njëis prei gjiljet

	Mashk.	*Fëmn.*	*Asnj.*
Ë.	i tii, i vet, i	e tii, e vet e	e (i) tii
L.	t' tii, t' vet, të	s' tii, s' vet, së	t' tii
Dh.	t' tii, t' vet, të	s' tii, s' vet, së	t' tii
D.	e tii, e vet, të	e tii, e vet, të	e tii

Shumë prei gjiljet

Mashk. e Fëmn.

Ë.	e tii, t' tii, të
L.	t' tii, t' vet, të
Dh.	t' tii, t' vet, të
D.	e tii, t' vet, të

NJEIS PREI T' ZOTSH FEMEN

Njétn prei gjdjet

	Meshk	*Fémn.*	*Asnj.*
Ê.	i snjë, i	o snjë, o	e (t') snjë
L.	t' snjë, të	s' snjë, se	s' snjë
Dh.	t' snjë, të	s' snjë, se	t' snjë
D.	e snjë, të	e snjë, të	e (t') snjë

Shumë prei gjdjet

Meshk. e Fémn

Ê. e (t') snjë, të
L. t' snjë' të
Dh. t' snjë, të
D. e (t') snjë, të

SHUMSË PREI T' ZOTSH

Njétz prei gjdjet

	Meshk.	*Fémn.*	*Asnj.*
Ê.	i tyne, i	e tyne, e o	(t') tyne
L.	t' tyne (ve), të	s' tyne (ve), se	s' tyne (ve)
Dh.	t' tyne (ve), të	s' tyne (ve), se	t' tyne (ve)
D.	e tyne, të	e tyne, të	t' tyne

Shumë prei gjdjet

Meshk. e Fémn.

Ê. e (t) tyne, të
L. t' tyne (ve), të
Dh. t' tyne (ve), të
D. e (t') tyne, të

134. *Frémin e I* — Perémnat gjëtregois vëhen nhas ãmnit t' gjiths, b.f.: *shoku ãm, puna e jote, dënit e tij.* Por n' ãmen qi diftoin *fis*, b.f.: *em nat, yt vllaa, jot' dmë* mkenisht n'numert t' njëtriv vënen para, o nderulen kso doret:

VEHTIA E I.

	Njëis mashk.		*Njëis fdun.*	
Ë.	ãm	bër	ãme	bijë
L.	t' ãm	bër	s' ãme	bijë
Dh.	t' ãm	bër	s' ãme	bijë
D.	t' ãm	bër	t' ãme	bijë

VEHTIA E II.

	Njëis mashk.		*Njëis fdun.*	
Ë.	yt	vllaa	jote	moter
L.	s' yt	vllaa	s' ate	moter
Dh.	t' yt	vllaa	s' ate	moter
D.	t' ead	vllaa	t' ande	moter.

V.O. Fort mã shpesh thom: *e motra jote, motres s'a*, te etr.

VEHTIA E II.

	Njëis mashk.	*Njëis fdun.*
Ë.	i nipi	e mbesa
L.	t' nipit	s' mbesës
Dh.	t' nipit	s' mbesës
D.	t' nipën	t' mbesën

135. V. O. N' sumert t' shumit ãnnat e flasit i vëm gjithmon para parémsit gjëtregois, perpose me kënë qi përdorohet gjuha poetike, athot' a bën me dal' urtisht jashta

t' folsnit popullisht — N' shumë ndryshim kso doret:

VJEHTIA E I.

	Shumës mashk.		*Shumës fem.*	
Ë.	t' bi:t	e mii	t' bijat	e mia
L.	t' biiret (ve)	t' mii	t' bijavet (ve)	t' mia
Dh.	t' biiret (ve)	t' mii	t' bijavet (ve)	t' mia
D.	t' bia	e mii	t' bijat	e mia

VEHTIA E II.

	Shumës mashk.		*Shumës fem.*	
Ë.	vllaznit	t' tun	t' bijat	t' tua
L.	vllaznoret (ve)	t' tun	t' bijavet (ve)	t' tua
Dh.	.	. .	.	. .
D.	vllaznit	t' tun	t' bijat	t' tua

198. V. O. Përëmni *t' tun, t' tua* kshi njëlis prei t' zotsh, e do me thanë qi i flitet *njëvar*, i cilli kan shum vllazën e shum t' bija; po me kënë se u flitet *dinavet*, qi kan vllazën o t' bija, ni herë pondrohet përëmni *shumës pre it' zotsh*, e ky ndryshi kso doret:

	Shumës mashk.		*Shumës fem.*	
Ë.	vllaznit	e juej	t' bijat	e jueja
L.	vllaznoret (ve)	t' uej	t' bijavet (ve)	t' ueja
Dh.	.	. .	.	. .
D.	vllaznit	e juaj	t' bijat	e jueja

VEHTIA E III.

	Shumës mashk.	*Shumës fem.*
Ë.	t' nipat	t' mbesat
L.	t' nipavet-ve	t' mbesavet-ve
Dh.	. .	. .
D.	t' nipat	t' mbesat

137. V. O. Kuer thohet *i* nipi, *e* nheen, fialzat *i e-dhé e* nuk jan' artikuj por perémna, o doon me thanë: nipi *i tií* o *i vet* o *i vejë*, mbrena *e tií* o *ë vet* o *e vejë*.

T' SHAJUEM

VEHTIA E I.

NJEIS PREI T' ZOTSH

Njéu prei gjíjet

	Moskk.	*Fémn.*	*Asnj.*
Ê.	i ëmi	e ëmia	t' ëmit
L.	t' ëmit	s' ëmre	t' ëmit
Dh.	t' ëmit	s' ëmes	t' ëmit
D.	t' ëmin	t' ëmen	t' ëmit

Shumsé prei gjíjet

	Moskk.	*Fémn.*
Ê.	t' mijt	t' mijat
L.	t' mijvet-ve, t'mijsh	t' mijavet-ve, s' mijash
Dh.	t' mijvet-ve	t' mijat-ve
D.	t' mijt	t' mijat

SHUMSE PREI T' ZOTSH

Njéu prei gjíjet

	Moskk.	*Fémn.*	*Asnj.*
Ê.	i yni, i jmi	e jona	t' anët
L.	t' onit	s' ona	t' onit
Dh.	t' onit	s' jona	t' onit
D.	t' onin	t' onen	t' anët

Shumicë prej gjëjet

	Mashk.	*Fëmn.*
Ë.	t' onit	t' onat
L.	t' onvet, ve, t' onish	t' onivet, ve, s' onish
Dh.	t' onove ve,	t, onavet, ve
D.	t' onët	t' onat

VEHTIA E II.

NJERIS PREJ T' ZOTSË

Njëra prej gjëjet

	Mashk.	*Fëmn.*	*Asnj.*
Ë.	i' yti	a yte, o jatia	t' tatë
L.	t' ytit, t' andit	s' atës	t' andit
Dh.	t' ytit, t' andit	s' atës	t' andit
D.	t' andin	t' ânčet	t' atë

Shumë prej gjëjet

Mashkullnor.

Ë.	t' tuut,	t' tuit
L.	t' tuuvet-ve,	t' tuivet-ve, t' tuush
Dh.	" "	" " ——
D.	t' tuut,	t' tuuit

Fëmnor.

Ë.	t' tuat,	t' tujat
L.	t' tuvet-ve,	t' tujavet-ve, t' tuush
Dh.	" "	" " ——
D.	t' tuat	t' tujas

SHUMSË PREI T' ZOTSH

Njëis prei gjëjet

Mash.	*Fem.*	*Asnj.*
Ë. i jnei	e jneja	t' neit
L. t' neit,	s' njes,	t' nejit
Dh. t' neit	s' njes	t' nejit
D. t' neis	t' njen	t' neit

Shumsë prei gjëjet

Mash.	*Fem.*
Ë. t' neit	t' nejat
L. t' nivet, ve, t' nish	t' njavet-ve, s' njash
Dh. " " —	" " —
D. t' neit	t' njat

VEHTIA E III.

NJEIS PREI T' ZOTSH MASHKULL

Njëis prei gjëjet

Mash.	*Fem.*	*Asnj.*
Ë. i tii	e tija	t' tiit
L. t' tiis	s' tijs	t' tiit
Dh. t' tiit	s' tijs	t' tiit
D. t' tiin	t' tijen	t' tiit

Shumsë prei gjëjet

Mash.	*Fem.*
Ë. t' tiis	s' tijat
L. t' tiivet-ve, t' tiish	t' tijavet-ve, s' tijash
Dh. t' tiivet-ve	t' tijavet-ve
D. t' tiit	t' tijat

NJËIS PREI T' ZOTSH FEMËN

Njëis prei gjâjet

	Mashk.	*Fëmn.*	*Asnj.*
Ë.	i sajë	e sajë,	t' sajet.
L.	t' sajit	t' sajës, s' sajësh	t' sait, t' sash
Dh.	t' sajit	t' sajës	t' sait
D.	t' sajin	t' sajen	t' sajët

Shumë prei gjâjet

	Mashk.	*Fëmn.*
Ë.	t' sajit	t' sajat
L.	t' saivet-ve. t' sajësh	t' sajavet-ve, s' sajash
Dh	. . ——	. . ——
D.	t' sajët	t' sajat

SHUMSË PREI T' ZOTSH

Njëis prei gjâjet

	Mashk.	*Fëmn.*	*Asnj.*
Ë.	i tyni	e tyne	t' tynet
L.	t' tynës-o	s' tynes	t' tynës
Dh.	t' tynet-e	s' tynes	t' tynit
D.	t' tynin	t' tynen	t' tynet

Shumë prei gjâjet

Mashk. e Fëmn.	
Ë.	t' tynet
L.	t' tynvet-ve
Dh.	. .
D.	t' tynet

Sherthimi i Perêmnave Gjâtregois

1. 'M' a shkoli kopshtin *dos* vllas, *yt*, vllas, *i* vllai,

Kus — Perêmen gjâtregois i vehtîes s' pasr; difton nji t' zot e nji gjâs, prandei thohet *njêis prei t' zotsh e njêis prei gjâjet*; *i zoti* jam vetê, *gjâja* vllau. Perêmni a vêu para, pse substantivi a êmni *ellau* rrfen *fo*.

Yt — Perêmen gjâtregois i vehtîes s' dytê; dîfton nji t'zot e nji gjâs; *i zoti* joo të *gjâs* âsht vllau.

I — Perêmen gjâtregois i vehtîes s' tretê; dî fton nji t' zot e nji gjâs; I zoti mundet me kenë mashkullnor a femnuer; A mashkullnor s' kloft *i dî*, femnuer s' kloft *i najt*.

2. 'Prei *t'zotsh* e pata ndeerun, prei *t'uejsh* fialen.

T'zotsh — Perêmen i vehtîes s' dytê; njêis prei t'zotsh e shumë prei gjâjet.

T'uejsh — Perêmen i vehtîes s' dytê; shumë prei t' zotsh e prei gjâjet.

T' PYETME

133. Çka janê Perêmant gjâtregois?

Sa vehtîe kan? — Si e kan njêtsin e shumsin?

E çka tregohet me njênin e me tiatrin? —

M'a ndrrul perêmsin *e vehtîes s' pasr*, njêis prei t' zotsh e njêis prei gjâjet... shumsin prei

gjâjet.... shumsin prei t' zotsh e njêis prei gjâjet... shumsin prei gjâjet —

M'a nderul perêmnin *t'paskâjsen e vehtiet s' dytë*. njêis prei t' zotsh e njêis prei gjâjet... shumsin prei gjâjet... shumsin prei t' zotsh e njêis prei gjâjet... shumsin prei gjâjet —

M'a nderul perêmnin *e vehtiet s' tretë*, njêis prei t'zotsh mashkull e njêis prei gjâjet... shumsin prei gjâjet.... njêisin prei t' zotsh fîmen e njêis prei gjâjet.... shumsin prei gjâjet.... shumsin prei t' zotsh e njêis prei gjâjet... shumsin prei gjâjet —

134. Kâ vêhen perêmnat gjâtregoisi — Nderulma perêmnin e *vehtiet s' parë dhe bâir, dhe bîjt*.

Nderulma perêmnin e *vehtiet s' dytë gi ellon, jato moter* —

M'a nderul perêmnin e *vehtiet s' tretë i nipi, e nbeun*.

M'a nderul t' *skâjsen* perêmnin e *vehtiet s' parë*, njêis prei t' zotsh e njêis prei gjâjet.... shumsin prei gjâjet.... shumsin prei t' zotsh e njêis prei gjâjet... shumsin prei gjâjet —

M'a nderul perêmnin e *vehtiet s' dytë* njêis prei t'zotsh e njêis prei gjâjet .. shumsin prei gjâjet.... shumsin prei t'zotsh e njêis prei gjâjet.... shumsin prei gjâjet —

M'a njerul perêmnin e *vehtiet s' tretë*, njêis prei t'zotsh mashkull e njêis prei gjâjet... shumsin prei gjâjet.... njêisin prei t' zotsh fîmen e njêis prei gjâjet.... shumsin prei gjâjet.... shumsin prei t' zotsh e njêis prei gjâjet... shumsin prei gjâjet.

Perêmna diftois

135 Perêmna diftois thohen ntâ qi diftoin nji nderi a nji gjâs t'afer a t'larg. Kta jasê *dy*, njêsi diftoin s'afermit. tietri s' largut; se i ellii kta lindsii, *sumer* o nderula.

Per afer

Njëiz

	Mashk.	*Fëmn.*	*Asnj.*
Ë.	ky	kjò	kta
L.	ktii, ksi,	kmjë, ksò	ktiü, ksi
Dh.	ktii	ksajë	ktii
D.	ktò, kot, ktône	ktò, krë, ktône	kta

Shumzë

Mashk.

Ë. kta
L. ktyne, ktyuvet-ve, ksi, kstsh
Dh. ktyne, ktyuvet-ve, ksi, —
D. ktò

Fëmn.

Ë. ktò
L. ktyne, ktyuvet-ve, ksò, kscch
Dh. ktyne, ktyuvet-ve, ksò —
D. ktò

Per x' dërgut

Njëiz

	Mashk.	*Fëmn.*	*Asnj.*
Ë.	aï, njai	njò	atk
L.	atil, njatii, ai	atajë, ajë, atò, ajet	atii
Dh.	atii, njatii, i	atajë, ajë	atii
D.	at, atò, atône, të, e	at, atë, të, e	atò

Shumzë

Mashk.

Ë. atk, njatà
L. atyuvet-ve, atyne, njatyuvet, atsh, atk
Dh. . . . . — —
D. atà, njatà, ta, i

Fémn.

Ë. atá, njatá
L. atyuvet-ve, atyne, njatyuvet, asesh, sash
Dh. „ „ „ „ a —— ——
D. atá, njatá, tá, i

135. V.O. Perémni dillois kuer perdorohet vetun, xên vênd êmnit o substantivit; kuer perdorohet përpara ajt substantivit, xên vênd adjektivit.

Perémna permbudës

137. Perémna permbudës jan' ata qi perdorohen n' vênd t'ndsi êmnit t'xêsun n'gojë ma sypri; kta jan dy:

1) Perémni *qi*, i cilli jët si âsht, edhé perdorohet kshtú n' gjith lindsit, numer e rasë, *ati ai qi, ajó qi, atá qi, ju qi, atói qi, këyne qi* etr.

2) Fiala *cilli* qi perdorohet me artikul edhé aderulet n' gjith lindsit, numer e rasë si adjektivat e plotët qi mberrin me *ë*, si: i *cilli, t' cillit, t' cillen; e cilla, s' cilles, t' cillen; t' cillët, t' cilleve; t' cillat, t' cillavet* etr.

3) Perémnat pvetise *kush, çë, se, sos* kuer s'trregoin vehte, xêhen permbudës. (Per kta po flasim n'perémna pvetës)

Perémna pvetës

138. Perémna *pvetës* jan' ata me t' cillët pvetet ajt njeri a njí gjâs, a qysh's sa âsht ajt gjâs. Kta jan:

1) Perémni *kush*, me t' cillin pvetet njeri. Âsht lindsis mashkullore, fómnore edhé nnjânse, e s' kna shumës. Ndrulet e' kot mnânyrë:

Ë.	kush
L. (i, e)	kuit, kuei
Dh.	kvë, kuei
D.	kë

2) Përëmni çë a ç', me t'cilët pretet gjëja a edhë nieri. Nuk ndërulet e përkrohet si âsht n'gjith lindsii, amer e rasi, si: *ç' nierit, ç' nierit, ç' gunë, ç' punësh, ç' një* — Përpiqet edhe me fialen *An*, e dek: *çka*, o edhë shndrrohet e hëhet zh e njihet me *ko* e dek: *zëkë*.

3) Përëmni *së* përkrohet me prepozicion o gërrmës *për*, h.f.: *për së* (pë, përë) o bâno ket punët — Jet si âsht; e s' kan as lindëii as nemer e s' përkrohet kurr me substantiv.

Âsht përëmen *përmbidhës*, kuer vien mbas prepozicionit *me*, h.f.: s' kam *me së* ç' a bâi ket zëmë. Fialët *me së shum* burë ajitën bashkë bukurohet e dek substantivit *mesejt mesejn*, qi do me thanë *miet, mëndyrë*, h.f.: *me kqiq mesejn* i qitet punës, s'kee *me së e mesejn* e do me ngrehë shpii.

Âsht *konjunkcion* o lidhtore, kuer vien mbas prepozicionit: *prei* h.f.: *preiat* dole n' kopshtë, mbassi dole ati,

4) Përëmni *cilli*, me kë pretet ndër dy a shum nieri a gjâna. Ky kan gjith lindsiit, asnirat e rasat edhë ndërulet si adiektivat, por pa artikuj: *cilli, cillit, cillon; cilla, cillës; cillër, cillat, cillsat, cillrave.*

5) Përëmni *sa*, me t'cillin pretet numri a shumica e nieravet a e gjânve. Xëhet si shumë e ndërulet n'dy lindsiit: *sa*, (i) *save, save, sao, sna, snash*, h.f.: *sa* libra kee? *sao* lule? — Kndoi dien substantivit: *sasi*.

Përëmnat dasmës

130. Përëmnat dasmës jan' atâ qi dain gjânë tui tregue qysh' âsht e san âsht. Kta dahen me dy: ata qi tregoin *sa*, edhë atâ qi tregoin *qysh*.

Atâ qi tregoin *qysh* janë.

1) Fiala *tillë*, e cilla përkrohet me artikuj edhë ndërulet neper t' gjith lindsiit, nemrat e rasat, e pasqajrues e e skëjrues si adiektivat: *i tillë, t' tillit, e tille, s' tilles;*

i' tillë, i' tillesi; i' tilla, i' tillavet; i tilli, i' tillit; e tillo, e' tillesi; i' tillët, i' tillvet etr.

Ky perëmen merr edhë një a n' kryo me diftue s' largut, a një *kë* me diftue afer: *i atillë, i atilli, i' atillit; e atillë, e atilla, e'atillesi; i'atillë, i'atillët, i' atillvet; i'atilla, i'atillat, i' atillavet* etr. ; *këtillë, i këtillit, i'këtillesi; e këtillë, e këtilla, e' këtillesi; i' këtillë, i' këtillët* etr.

V. O. Ket perëmen: *i tillë, e tilla* n' e njoftu Gegën: mirë kështë me e qitë n' drítë. Veshtrimin e ka kso dorat; nuk m' pelqehet *i'tillë* punë (punë kso mënyrat); *i'atillen* shpii e ka diegë qeverija (*vjet shpii etië ferg*); i këndshem ásht *i këtilli* patalok (*ky patalok kso traitet e afer*).

2) Perëmnat *kush* e *cilli* t'perjekun me *si* e *di* n'kryo: *sikush, sicilli* (sicilli) *dikush, dicilli* — a me *do* n'fund: *kushdo, cilidó* — a me *si* n' kryo e *do* n' fund: *sikushdó, sicilidó*. Kti nderulen si edhë perëmnat *kush* e *cilli*, *kushdó, kuidó* (kueldó), *kdó, cilliudó cilledó, cilleudó*.

3) Perëmni *kush* i pjekun me fialët *kuer, gjith: kuerkush, kuerkuit, kuerkë; gjithkush, gjithkuit, gjithkë*.

4) Perëmni *çë* i pjekun me fialen *do*: *çdo* a *ç'do*. Nuk nderulet.

5) Perëmni *tietër*, i cilli nderulet kshtú:

Njëra i paskájsem

	Mashk.	*Fëmn.*	*Asnj.*
E.	tietër	tietër	tietër
L.	"	"	"
Dh.	"	"	"
D.	"	"	"

Shumzë i paskâjcem

	Mashk.	*Fëmn.*
Ë.	tierë	tiera
L.	tierë, tierah	tiera, tierash
Dh.	" —	" —
D.	tierë	tiera

Njëzi i shkjuem

	Mashk.	*Fëmn.*
Ë	tietri	tietra
L.	tietrit	tietres, tietera
Dh.	tietrit	tietres, tietera
D.	tietrin	tietren

Shumzë i shkjuem

	Mashk.	*Fëmn.*
Ë.	tieret	tierat
L.	tierret-ve,	tieravet-ve
Dh.	" "	" "
D.	tierët	tierat

V.O. 1. Teskrit thom: *jater, t'jater, t'jeter* — Kulei vim, qi disna kan dillue edhé pegraisht me shkrue: *t'jeter, t'jetfera, a jater, t'jetri.*

V.O. 2. Êmsoria e perëmnit *nji* perdorohet shumzherë bashke me perëmnin *tester* me dalzen *si perpara*, b.f.: *si njëni tietri, si njëna tietra*, e do me thanë: *nji nji, njëkendsi.*

7.) Perëmni *vetë*, i cilli perdorohet i pa ndermjun, si: *ai vetë, ky vetë, nne vetë, atti vetë, kë vetë, na vetë, ju vetë; shkenene vetë, erdh vetë.*

Shum' herë perdorohet njitë me perëmnin perpaltuer vedi, i cilli njëtsin o shumsin o kra njinjtë s' kan nai' ëmsore; ndersiet kësti:

Njëlis e shumcë

L. vedit, vetvedit, vedï
Dh. . . , vetvehtes
D. vedin, vetvedin, vetvelaten

I thoos *perpiñuer*, pse perpaltehet a perkthehet n'shtatëllen t'trii vehtiere, h.f.: *un lavdë vedin, ti lavdon vedis, ai lavdon vedin*, ashtù thoni edhé per *vehte, vetë*.

Perëmni *vetë* njihet shum lier' edhé me rasat e ñalis *vehte*, perpos t'ëmnores.

V.O. Prei ñalës *vetvehte* kan dalë: *vetvehtarë vetvehtare, vetvehtarisht* e shënjon atë qi s'kegyrë tieter per t'miren e vetvedit.

8) Fialët *gjith, gjithesil, gjithafshë* t'pa ndërrulta.

T'PYETUME

138. Cilët perëmna thelon *dikush*, e çka m'thue per tañ — M'a ndërrat perëmnin, qi dikton per s'afërmit.... e per s'largut.

139. Kuer perëmni dikotës rri n'kambë t'ëmnit e kuer t'adiektivit?

137. Çka janë perëmnat *personalë*, e sa janë?
Çka m'thue per perëmna *qi, cilli, kush, çë, ç, asnjë*?

138. Çka janë perëmnat *pronë*, e cilët janë?

139. Çka janë perëmnat *dasmës*? — Cilët janë atë qi tregoin *gyshtën*? — Çka m'thue per perëmna *cilli, kush, çë, tieter* — M'a thuë ndërrulen e këtii — Çka m'thue per perëmnin *një* e *tieter*?
Si perdorohet perëmni *vetë*? — Çka m'thue per të? — Pse perëmnat *vedi, vehte, vetë*, thelion edhé perpaltonë?

Perëmnat *dasmës* qi tregoin *asnjë*, janë:

140. Fiala *një*, kuer s'tregon numer, per njëinin mashkulluer e femnuer, si: *një njeri, një*

pesë; e fjalët *disa*, *njëpalë* per shumsin, si: *disa vathorë*, *njëpalë trima*, *disa o njëpalë grima*. Fiala *një*, kuer kan substantivin mrapa mbet' e panderulun, h.f.: *një trim*, *një grua*, *një trimit*, *një gruas*: kuer perderohet vetun, nderulet, si thanë sypri n' adiektiva t'numrit. Fialet *disa*, *njëpalë* nderulen kso doret:

Ë.	Disa	njëpalë
L.	disave	njëpalve
Dh.	"	"
D.	Disa	njëpalë

2) Perëmnat *një* a *ndonji* bashkue me fjalë *as*: *asnji*, *asndonji*.

3) Fiala *aq*, me tregue s' largut, edhé *kaq* më tregue *afer*, janë perëmna kuer ndollin perpara *emnash* o substantivash, si: *aq miers*, *kaq një*: kuer ndollin perpara adiektivash janë adverba h.f.: *aq i mirë*, *kaq i math*.

4) Fiala *t' tënë*, që vey n' shumsë nderulet o kso doret:

	Mashk.	*Fëmna*
Ë.	t' tânë	t' tâna-t
L.	t' tânvet-ve	t' tânavet-ve
Dh.	"	"
D.	t' tânë	t' tâna-t

Kuer asht e paskâjueme del n' t' gjith rasat: *t' tanë* per t' dy lindsit.

5) Fiala *gjith*, e cilla n' ras' emnore njëtse s' merr kuer artikull; nder rasa tiera t' njëisit e t' shumsit mbodet me e mârr' edhé mos me e mârrë; edhé tui kënë që më teper perdorohet perpara substantivit, prandej nuk nderulet, si: *gjith katundi*, *gjith katundit a t' gjith katundit*, *gjith katundin a t' gjith katundin*; *gjith shpija*, *gjith shpie a t' (t') gjith shpie*; *gjith katundet a t' gjith katundet*; *a gjith shpiet a t' gjith shpiet*.

Kuer përdorshet vetun, vëhet si shumë e ndërsëet me artikuj e pa ta: *gjith, (i) gjithve, gjithsh, gjithve, gjith* për lindëii mashkullore si edhë për femnore, a *t' gjith, (i) t' gjithve, t' gjithe: t' gjitha, (i) t' gjithave, t' gjithash, t' gjitha.*

6.) Përëmnat *kush* edhë *cilli* t' pikun me fialen *gjith*, t' cilët ndërulen si edhë përëmnat *kush* e *cilli*, *gjithkush, gjithkuit (gjithkueit), gjithkë; gjithcilli (gjithcicilli), gjith cilit, gjithcillin; gjithcillë, gjithcillës; gjithcilljen* etr.

7.) Fialët *shum* e *pak*, t'cilat kuer qillon me substantiva nuk ndërulen edhë s'marrin artikull, si: *shum kalli, kallk shum, gjinë shum, shum gjinë; pak nierë, pak nierave.* Njiten bukurisht me përëmnin *kush*, b.f.: *shum kush, pak kush* e ndërulet kso dorë:

Ë.	shum	kush	pak	kush
L. (i, e)	shum	kuit (kueit,	pak	kuit (kueit)
Dh.	shum	kuei	pak	kuei
D.	shum	kënd	pak	kënd

Verbi, qi shkon me to, është njëjës, b.f.: *shum kush ka ardhë, pak kush u duk.*

Fialët *shum* e *pak* kuer përdorohen vetun marrin artikuj e ndërulen, si: *i shum, i shumi, t' shumit; e shuma, t' shumës; t' shumtë, t' shumvet; t' shuma, t' shumat, t' shumavet; i pak, i paku; e paka, t' pakës, t' pakes; t' pakët.*

141. V.O. N' Shkodër nuk qillon m'u adhi n' numert t' njëjsit veç se lindëija femnore:

Ë.	e shuma, e shumta	e paka, e pakta
L.	t' shumës, t' shumtës	t' pakes, t' paktes
Dh.	" "	" "
D.	t' shumen, t' shemtes	t' paken, t' pakten

Shumës

	Mashk.		*Fëmn.*	
Ë.	t' shumët,	t' pakët	t' shumat,	t' pakat
L.	t' shumve,	t' pakvo	t' shumave,	t' pakave
Dh.	.	.	.	.
Dr.	t' shumët,	t' pakët	t' shumat,	t' pakat

T' PYETUR

Cilët partenas trupoin *asnjinë*
Çka m' thue per fjalen *një*, *ay o kaq*, *t' tanë*, *gjithë*, *kush a cilli*, *shumë e pakë*?
Si qillon n'u ndli n'Shkoder fjala *shumë e pakë*?

KAPTINA E V

Permbi Vetbin

(*Faklka më mirë. Folie*)

142. *Fjalë* do me thanë fjalë; vetbi është fjala përmbë e cilla dijtoa se atributi është i' subiekt.

Vetbi është një i vetem: vetbi me *këmë*.

143. Vetbi me *këmë* kuer à lipse prei atributit ëmnohet *i mbplotë*, a me zënime t' veta shum nderesh dijtoa pohim, b.f.: thnegla *dalë* paravrojë. — Bleimt *janë* t'ëdata.

Vetbi me *këmë* ëmnohet *atributin* kuer à ajeshë me atribut, e me zënime t' veta shum nderesh tregon *këmën* a *gjëndjen*, b.f.: thnegla *punon* vertë, e *punon* dinatë.

144. Vetbi *atributin* shtohet o del n' vetb me *këmë* a n'*atribut*. Është me *punue* do me thanë me kënë punues; me *drezë*, me kënë drejt; me *ndie*, me kënë ndiçë.

145. Vetbat atributiva janë *dependuë* n'diftoishin një veper, e ziku prei subiektit, qi e bën del, e vret n'një tjetër

shad, b.f.: *me rrahë petkat.*

Janë sdepertuar a' diftoriksën gjëzës a *nëna'yrë* kënaet t' subiektit, e adoi veper qi s'del jashta subiektit, b.f.: *me fietë, me eë.*

Numra e vehtio

140. Verbi âsht numrit *njëis* a *shumë.* Âsht *numrit njëis* kuer subiekti i tii âsht *njëis*, b.f.: *Mënnë âsht* i vjishem per gjeth. — Âsht *numrit shumës*, kuer subiekti i tii âsht *shumë*, b.f.: *Breshat jan'* eerkândshme.

147. Verbi mundet me kënë i *vehtios s' pare*, t' dytë a t' tretë. — Âsht i vehtios *s' pare*, n' pastë per subiekt *un* a *na*, b.f.: *Un kam me kënë* zëmerbardhë me t' tanë. *Na kemi kënë* t' surt. — Âsht i vehtios *s' dytë*, n' pastë per subiekt *ti* a *ju*, b.f.: *Ti jes* flabdreita. *Ju keni me kënë* shkollarë — Âsht i vehtios *s' tretë*, n' pastë per subiekt ndoi *substantiv* a ndoi perëmen t' *vehtios s' tretë*, b.f.: *Lini* d' dial' i mëgiem; *ai kam me kënë* gytetas i vlerët.

Kohe

148. Verbi mundet me kënë i kohes *gatuarë*, *t'kaluame* a t' *pertardhme*. — Âsht i *kohes gatuarë*, n' tregoft veper qi *ndodh'* a *kihet* n' et tuv qi flitet, b.f.: Zoti *dukt* mbaitori i janë. — Zoti *mendon* gjithsila. — Âsht i *kohes s' kaluame*, n' tregoft se vepra ndâ *kam kënë* a *si kryt*, b.f.: Adami *kid* i pandigjueshem, e Zoti e *zuer* prei Parrizit. — Âsht i *kohes pertardhme*, n' tregoft sëkâ qi dikuer *kam per t' kën'* a *kam për t' u bâ*, b.f.: Zoti *kam me kënë* pagdhanui i janë; *kam me gazuar* t' nirët e sue *ndershkue* t' kegjit.

V.O. Theben t' *ri-apiert* verbat *ndertue* me *nji zânin-f' eetun*, b.f.: *jam, shkôit* e t' *bashkangjitun* atâ qi janë *ndertue* me *nd* se *nji zânin*, sikuer: *kam kënë, kam me shkôitë.*

Mëndyr'e perkthime

140. Vetëi ësht *mëndyres me kufi* o *pa kufi*. Ësht *mëndyres me kufi*, n' pastë vehtia o numri; o perbëhin *difaren, urdhnaren, lidhtoren, ndërfiaizen, mbyllitoren* e *dishtoren*.

150. *Difaria* tregon domethanien e verbit me nji mëndyrë t' shkpatun e pa e pshtetë ndoi dalos tjeter.

Urdhnoria tregon domethanien e verbit nën formë t'urdhnimit, t' ngrehmit, t'lutes.

Lidhtoria tregon domethanien e verbit nen rënd e nen t' pshtetun t' ndoi tjetrit.

Ndërfiaiza tregon domethanien e verbit varun per ndoi qyshke.

Mbyllitoria tregon domethanien e verbit si ndiftim t'ndoi hamendes o t' gjykimit.

Dishtoria tregon domethanien e verbit si ndiesi dishirit o t' urimit.

Sikurr: *Jam* punuce; *dëbor* jeshtë; dua Zoti, qi *Ojsma* mëmerdhimshem me shkamorë; me kën' i mirë, *kishe me këne* kondend; na *dorje* shpin t' ime, *Këshun* i marrë; *Kiosk* me udhor.

Ësht *mëndyres pa kufi*, kuer s' kan as vehtie as nu' mer; o perbëhin edhe *participin* (pergjysmorin) e *gjerundin* (persiatlmin).

151. *Participi* n' njëi' au' ësht nerë e n' njëi' au' ndiesh'te, e prandes mundet m'u thanë *pergjysmuer* t.f.: *xëes* — *Gjerundi* i sillet ndoi verbit tjeter, prandei mund t'thohet *persiatlmë* t.f.: *të punue* fitora lulen.

152. *Me perkthye* verbin *do* me thanë me q'të me rënd t' lanë shkimet o tjo, tsë e nëryshce t'mbetmit mbas *mëndyres, kohes, numrit*.

T' PVETME

142. Çka do me thanë verb?
143. Si i thonë verbit lirue prei atributit?
144. M' ça dell verbi atributiv koer shkâlat?
145. Çka janë verbat deponor' o sderponorë?
146. Ç' numrit mundet me kënë verbi?
147-148. Cilles rêhties mund t' jeet verbi? — Cilles kohë?
149. Cilët mëndyrë mundet me kënë verbi?
150. Çka tregon Diftoria, Urdhnoria, Lidhtoria Nderfalsa, Mbyllitoria, Dishoria?
151-152. Çka âsht Partiçipi, Gjerundi — Çka do me thanë me perkthye verbin.

MËNDYRA DIFTORA E KOHET E SAJA

153. Mëndyra diftore kra tatë kohë: *Qetashen, E Pakryemen, Ngjâthalmen, Largâlmemen, Ngjâtteikalmen, Largâtkalmen, Fiashtpertardhmen, Parandipertardhmen.*

Perkthimi i Verbave

Me kënë *Me pasë*

Qetashe

Nj.	Un	jam	*Nj.* Un	kam
	Ti	je	Ti	ke
	Aï	âsht o â	Aï	ka
Sh.	Na	jesn o jemi	*Sh.* Na	kesa o kemi
	Ju	jeni o ini	Ju	keni o kini
	Atâ	janë	Atâ	kan

E Pakryeme

Nj.	Un	ishe o ishem	*Nj.*	Un	kishe o kishem
	Ti	ishe		Ti	kishe
	Ai	ishte		Ai	kishte
Sh.	Na	ishim	*Sh.*	Na	kishim
	Ju	ishi		Ju	kishá
	Atá	ishin		Atá	kishin

Nglaikaluemë

Nj.	Un	kam kënë	*Nj.*	Un	kem pasë
	Ti	ke kënë		Ti	ke pasë
	Ai	kan kënë		Ai	ke pasë
Sh.	Na	kena o kemi kënë	*Sh.*	Na	kena o kemi pasë
	Ju	keni o kini kënë		Ju	keni o kini pasë
	Atá	kan kan kënë		Atá	kan pasë

Largkaluemë

Nj.	Un	kieshë o kieçi	*Nj.*	Un	paçi o pata
	Ti	kiet		Ti	pate
	Ai	kë		Ai	pat
Sh.	Na	kiemë o kiemo	*Sh.*	Na	patem o patme
	Ju	kietë		Ju	patt
	Atá	kienë o kiene		Atá	paten o patne

Ngjatteikaluemc

Nj. Un kishe o kishem kënë	*Nj.* Un kishe o kishem pasë
Ti kishe kënë	Ti kishe pasë
Ai kishte kënë	Ai kishte pasë
Sh. Na kishim kënë	*Sh.* Na kishim pasë
Ju kishi kënë	Ju kishi pasë
Atà kishin kënë	Atà kishin pasë

Largteikaluemc

Nj. Un paçë o pata kënë	*Nj.* Un paçë o pata pasë
Ti pate kënë	Ti pate pasë
Ai pat kënë	Ai pat pasë
Sh. Na patem o patme kënë	*Sh.* Na patem o patme pasë
Ju patë kënë	Ju patë pasë
Atà paten o patne kënë	Atà paten o patne pasë

Fioshtpertardhmc

Nj. Un kam me kënë	*Nj.* Un kam me pasë
Ti koe me kënë	Ti koe me pasë
Ai kaa me kënë	Ai kaa me pasë
Sh. Na kena o kemi me kënë	*Sh.* Na kena o kemi me pasë
Ju keni o kini me kënë	Ju keni o kini me pasë
Atà kan me kënë	Atà kan me pasë

Parandeigorëtardhme

Nj.	Un do t' keem këtë	*Nj.* Un do t' keem pasë
	Ti do t' keesh këtë	Ti do t' keesh pasë
	Ai do t' keet këtë	Ai do t' keet pasë
Sh.	Na do t'keemi këtë	*Sh.* Na do t' keemi pasë
	Ju do t' keeni këtë	Ju do t' keeni pasë
	Ata do t' keen këtë	Ata do t' keen pasë

MËNDYRË URDHNORE

154. MËNDYRA URDHNORE kan dyy kohë qetëshme e *pertoldhueme*, t' cillave u mungon e para vehtie njëlse.

Qetashe

Nj.	. . . . .	*Nj.* . . . . .
	Ii (s' perdorohet.)	Kii ti
	T' jeet ai	T' keet ai
Sh	T' jemi	*Sh.* T' keemi na
	Isi ju (s' perdorohet.)	Kiini ju
	T' jeen ata	T' keen ata

Fieshtpertardhme

Nj.	. . . . .	*Nj.* . . . . .
	Kee me këtë ti	Kee me pasë ti
	Kan me kën' ai	Kan me pas' ai
Sh.	Kemi e kena me këtë na	*Sh* Kemi e kena me pasë na
	Keni me këtë ju	Keni me pasë ju
	Kan me kën' ata	Kan me pas ata

MËNDYRA LIDHTORE

135. MËNDYRA LIDHTORE ka kater kohë: *gegzhen, t' pakrjemen, t' kshuemen* e *gjithuemen.*

Gegzhe

Nj.	Un	t' jem	*Nj.*	Un	t' kam
	Ti	t' jesh		Ti	t' kesh
	Ai	t' jet		Ai	t' ket
Sh.	Na	t' jemi o t' jena	*Sh.*	Na	t' kemi o t' kena
	Ju	t' jeni		Ju	t' keni
	Ata	t' jen		Ata	t' kan

E Pakryeme

Nj.	Un	t' ishe a t' ishem	*Nj.*	Un	t' kishe a t' kishem
	Ti	t' ishe		Ti	t' kishe
	Ai	t' ishte		Ai	t' kishte
Sh.	Na	t' ishim	*Sh*	Na	t' kishim
	Ju	t' ishi		Ju	t' kishi
	Ata	t' ish'n		Ata	t' kishin

E Kaluemo

Nj.	Un	t' kem kânë	*Nj.*	Un	t' kem pasë
	Ti	t' kesh kânë		Ti	t' kesh pasë
	Ai	t' ket kânë		Ai	t' ket pasë
Sh.	Na	t' kemi kânë	*Sh.*	Na	t' kemi pasë
	Ju	t' keni kânë		Ju	t' keni pasë
	Ata	t' kan kânë		Ata	t' kan pasë

Tokaluesmë

Nj. Un t' kishe a t' kishem kënë	*Nj.* Un t' kishe a t' kishem pasë
a un t' kënkshem	a un t' paskshem
Ti t' kishe kënë	Ti t' kishe pasë
a t' kënkshe	a ti t' paskshe
Ai t' kishte kënë	Ai t' kishte pasë
a t' kënkste	a ai t' paskste
Sh. Na t' kishim kënë	*Sh.* Na t' kishim pasë
a na t' kënkshim	a na t' paskshim
Ju t' kishi kënë	Ju t' kishi pasë
a ju t' kënkshi	a ju t' paskshi
Ata t' kishin kënë	Ata t' kishin pasë
ata t' kënkshin	a ata t' paskshin

T' PYETUR

Perkthejn vçpsin *me kënë* n' gjuhën, n' t' pakrymor etë.

154. Sna koftë kan mëndyra urdhnore?

155. Cilë koftë kan mëndyra lidhtore?

MËNDYRE NDERFIALZE

156. MËNDYRA NDERFIALZE kan gjashtë koftë: *gështen, t' pakrymor, t' kaluemen, tëkaluemen, t' perfundimin e t' përmbledhimtkaluemë*

Qelosha

Nj.	Un kisho a kishem me kënë	*Nj.* Un kisho a kishem me pasë
	Ti kisho me kënë	Ti kisho me pasë
	Ai kishte me kënë	Ai kishte me pasë
Sh.	Na kishim me kënë	*Sh.* Na kishim me pasë
	Ju kishi me kënë	Ju kishi me pasë
	Ata kishin me kënë	Ata kishin me pasë

E Pakryeme

Nj.	Me kën' un a t'kisho un	*Nj.* Me pas' un a t'kisho un
	Me kënë ti a t'kisho ti	Me pasë ti a t'kisho ti
	Me kën' ai a t'kishte ai	Me pasë ai a t'kishte ai
Sh.	Me kënë na a t'kishim na	*Sh.* Me pasë na a t'kishim na
	Me kënë ju a t'kishi ju	Me pasë ju a t'kishi ju
	Me kën' ata a t'kishin ata	Me pasë ata a t'kishin ata

E Kalueme

Nj.	T' kisho a t'kishem kën' un	*Nj.* T' kisho a t'kishem pas un
	T' kishe kënë ti	T' kisho pasë ti
	T' kishte kën' ai	T' kishte pas' ai
Sh.	T' kishim kënë na	*Sh.* T' kishim pasë na
	T' kishi kënë ju	T' kishi pasë ju
	T' kishin kën' ata	T' kishin pas' ata

Tekaluemе

Nj. T' kénkshem un	*Nj.* T' paskshem un
a me pasë kën' un	a me pasë pas' un
T' kénkshe ti	T' paskshe ti
a me pasë kënë ti	a me pasë pasë ti
T' kénkte ai	T' paskte ai
a me pasë kën' ai	a me pasë pas' ai
Sh. T' kénkshim na	*Sh.* T' paskshim na
a me pasë kënë na	a me pasë pasë na
T' kénkshi ju	T' paskshi ju
a me pasë kënë ju	a me pasë pasë ju
T' kénkshin atá	T' paskshin atá
a me pasë kën' atá	a me pasë pas' atá

Pertardhme

Nj. N' kisha un	*Nj.* N' paça un
N' kish ti	N' paç ti
N' kish ai	N' pash' ai
Sh. N' kishim na	*Sh.* N' paçim na
N' kishi ju	N' paçi ju
N' kishin atá	N' paçin atá

Pertardhme Kaluemе

Nj. N' paça kën na	*Nj.* N' paça pas' na
N' paç kënë ti	N' paç pasë ti
N' pash kën' ai	N' pasë pas' ai
Sh. N' paçim kënë na	*Sh.* N' paçim pasë na
N' paçi kënë ju	N' paçi pasë ju
N' paçin kën' atá	N' paçin pas' atá

MËNDYRA MBYLLTORE

157 MËNDYRA MBYLLTORE kan tri vehtie e ky numri.

Nj.	Un	kënkam a kënkam	*Nj*	Un	paskam a paskem
	Ti	kënke a kënkesh		Ti	paske a paskesh
	Ai	kënka		Ai	paska
Sh.	Na	kënkena a kërkemi	*Sh.*	Na	paskena a paskemi
	Ju	kënkeni a kënki		Ju	paskeni a paski
	Ata	kënkan		Ata	paskan

MËNDYRA DISHRORE

158 MËNDYRA DISHRORE kan k'tue kohë: *getashe, t' pakryeme, t'kaluemen e t' tejkaluemen.*

Qetashe

Nj.	Un	kisha a kish t'jeem	*Nj.*	Un	pqa a kish t'keem
	Ti	kish a kish t'jeesh		Ti	pqe a kish t'keesh
	Ai	kish a kish t'jeet		Ai	pasë a kish t'keet
Sh.	Na	kishim a kish t'jemi	*Sh.*	Na	paçim a kish t'kemi
	Ju	kishi a kish t'jeni		Ju	paçi a kish t'keni
	Ata	kishin a kish t'jenë		Ata	paçin a kish t'kenë

E pakryeme

Nj.	Un	kish t' ishe a t'ishem	*Nj.*	Un	kish t' kishem
	Ti	kish t' ishe		Ti	kish t' kishe
	Ai	kish t' ishte		Ai	kish t' kishte
Sh.	Na	kish t' ishim	*Sh.*	Na	kish t' kishim
	Ju	kish t' ishi		Ju	kish t' kishi
	Ata	kish t' ishin		Ata	kish t' kishin

E kaluemo

Nj.	Un	kish t' keem	kënë	Nj. Un	kish t' keem pasë
	Ti	kish t' keesh	kënë	Ti	kish t' keesh pasë
	Ai	kish t' keet	kënë	Ai	kish t' keet pasë
Sh.	Na	kish t' keemi	kënë	Sh. Na	kish t' keemi pasë
	Ju	kish t' keeni	kënë	Ju	kish t' keeni pasë
	Ata	kish t' keen	kënë	Ata	kish t' keen pasë

E tejkaluemë

Nj.	Un	kish t' kishe a t'kishem	kënë	Nj. Un	kish t' kishe a t'kishem pasë
	Ti	kish t' kisha	kënë	Ti	kish t' kishe pasë
	Ai	kish t' kishte	kënë	Ai	kish t' kishte pasë
Sh.	Na	kish t' kishim	kënë	Sh. Na	kish t' kishim pasë
	Ju	kish t' kishi	kënë	Ju	kish t' kishi pasë
	Ata	kish t' kishin	kënë	Ata	kish t' kishin pasë

V.O. Fiilin *kish* o *kesh* perdorohet s' mendyti dishrore s' t' perkthyemit s' gjith veprave.

MËNDYRA PA KUFI

150. MËNDYRA PA KUFI kan dyy kohë: *qetashta*, e *t' kaluemen*

Qetashe . . . . . me kënë . . . . . me pasë.
Kaluemo . . . . . me pasë kënë . . . . . me pasë pasë.

PARTICIPA E GJERUNDA

(Perqiymori e Persiellavi)

Particip qetashem . . . . . kënës . . . . . pasës
Particip kaluem . . . . . kënun . . . . . pasun

Gjerund i simplert . . tui kën' a kënun . . . tui pas' a pasun
Gjerund i bashkanjitun . . . tui pasë kën' a kënun. . . tui pasë pas a pâsun

T' PVETME

156 Saa kohë kan mëndyra nderñalse ?
157. Saa vehtie kvan mëndyra mbyllture ?
158. E dishtoria saa kohë kan ?
159. Cillat kohë kan mëndyra pa kufi

Perkthimi i verbave atributiv

160. Perkthimet e verbave atributiv janë trii:

I pari âsht i verbave qi n'pakufi dalin me dyy zânore, o me zântore t' gjatë, b.f.: *me fillue, me daa.*

I dyti i atyne verbave, qi n' pakufi dalin me gërmen ë, sikurë: *me legjë.*

I treti i verbave, qi n' pakufi dalin me ç' farë do t' mëemit, sikurë: *me çë. me shkepë* etr.

V.O. Kohët e bashkanjitunа t' verbave atributiv bâhen më ndimë t' verbave me *kën' e me pasë*, t' cilët prandei quhen *verba ndimtare*

PERKHIMI I VERBAVE
QI SHKOJN MBAS PERMBAITET

161. Mbas permbaitet thohet se shkoin ata verbë, qi n' t' tana zânimet e veta e rasin *rrofsjen*, e ndryshohen kah t' *mëemit* mbas nâoi permbaitet t' vrenueme e prandei quhen verba *me rrogjë*.

Perkthimi i 1

ME FILLUE

MËNDYRË DIFTORE

Qelashe

	Njëjs		*Shumës*
Un	fillol	Na	fillolm
Ti	fillom	Ju	fillosi
Aj	fillon	Ata	fillojn

E pakryeme

	Njëjs		*Shumës*
Un	fillolsha-em	Na	fillolshim
Ti	fillolsha	Ju	fillolshi
Aj	fillote	Ata	fillolshin

Ngjatkaluema

	Njëjs		*Shumës*
Un	kam fillue	Na	kena e keni fillue
Ti	ke fillue	Ju	keni fillue
Aj	ka fillue	Ata	kan fillue

Largkaluema

	Njëjs		*Shumës*
Un	fillova	Na	fillueme
Ti	fillove	Ju	fillue
Aj	filloi	Ata	fillune

Ngjeikaluemë

Njëjt		*Shumë*	
Un	kishe o kishem fillue	Na	kishim fillue
Ti	kishe fillue	Ju	kishi fillue
Ai	kishte fillue	Ata	kishin fillue

Larg'eikaluemë

Njëjt		*Shumë*	
Un	paq' o pata fillue	Na	patme fillue
Ti	pate fillue	Ju	patt fillue
Ai	pat fillue	Ata	patne fillue

Fieshtpertardhme

Njëjt		*Shumë*	
Un	kam me fillue	Na	kem me fillue
Ti	ke me fillue	Ju	keni me fillue
Ai	kan me fillue	Ata	kan me fillue

Parandeipertardhme

Njëjt		*Shumë*	
Un	do t' kem fillue	Na	do t' kemi fillue
Ti	do t' kesh fillue	Ju	do t' keni fillue
Ai	do t' ket fillue	Ata	do t' kenë fillue

MËNDYRË URDHNORE

Njëjt	*Shumë*
. . . . .	T' fillojm na
Fillo ti	Filloni ju
T' fillojn ai	T' fillojn' ata

MËNDYRË LIDHTORE

Qe'asha

Njëjës	*Shumës*
Qi un t' flloi	Qi na t' flloim
Qi ti t' flloish	Qi ju t' flloni
Qi ai t' flloin	Qi ata t' flloin

E Pakryeme

Njëjës	*Shumës*
Qi un t' flloishe	Qi na t' flloishim
Qi ti t' flloishe	Qi ju t' flloishi
Qi ai t' flloste	Qi ata t' flloishin

E kaluame

Njëjës	*Shumës*
Qi un t' kesa fillue	Qi na t' kesa fillue
Qi ti t' kesh fillue	Qi ju t' keni fillue
Qi ai t' kesë fillue	Qi ata t' kesa fillue

Tejkaluame

Njëjës	*Shumës*
Qi un t' kishe fillue	Qi na t' kishim fillue
a qi un t' flloikshem	a qi na t' flloikshim
Qi ti t' kishe fillue	Qi ju t' kishi fillue
a qi ti t' flloikshe	a qi ju t' flloikshi
Qi ai t' kishte fillue	Qi ata t' kishin fillue
a qi ai t' flloikste	a qi ata t' flloikshin

MËNDYRË NDERFIALZE

Qe'asht

Njëjs	*Shumës*
Un kisht me fillue	Na kishim me fillue
Ti kisht me fillue	Ju kishi me fillue
Ai kisht me fillue	Ata kishin me fillue

E Pakryeme

Njëjs	*Shumës*
Me fillue un	Me fillue na
a t' filloishe un	a t' filloishim na
Me fillue ti	Me fillue ju
a t' filloishe ti	a t' filloishi ju
Me fillue ai	Me fillue ata
a t' filloite ai	a t' filloishin ata

E kalueme

Njëjs	*Shumës*
Kisht fillue un	Kishim fillue na
Kisht fillue ti	Kishi fillue ju
Kisht fillue ai	Kishin fillue ata

Tekalueme

Njëjs	*Shumës*
Me pasë fillue un	Me pasë fillue na
a t' filloikshem un	a t' filloikshim na
Me pasë fillue ti	Me pasë fillue ju
a t' filloikshe ti	a t' filloikshi ju
Me pasë fillue ai	Me pasë fillue ata
a t' filloikte ai	a t' filloikshin ata

Pertardhme

Njëjës	*Shumës*
N' fiłoisha un	N' fiłoishim na
N' fiłosh ti	N' fiłoshi ju
N' fiłeft ai	N' fiłoishin ata

Pertardhmekaluame

Njëjës	*Shumës*
N' paça fiłue un	N' paçim fiłue na
N' pa fiłue ti	N' paçi fiłue ju
N' pasté fiłue ai	N' paçin fiłue ata

MËNDYRË MDYLLTORE

Njëjës	*Shumës*
Un fiłokam	Na fiłokemi
Ti fiłoke	Ju fiłokeni
Ai fiłoka	Ata fiłokan

MËNDYRË DISHRORE

Qetashe

Njëjës	*Shumës*
Un fiłoisha a kish t' fiłui	Na fiłoishim a kish t' fiłoim
Ti fiłosh a kish t' fiłoish	Ju fiłoishi a kish t' fiłoni
Ai fiłeft a kish t' fiłoin	Ata fiłoishin a kish t' fiłoin

E Pakryeme

Njëis	*Shumës*
Un kish t' fillojshe-em	Na kish t' fillojshim
Ti kish t' fillojshe	Ju kish t' filloishi
Ai kish t' fillote	Ata kish t' fillojshin

E kalueme

Njëis	*Shumës*
Kish t' keem fillue un	Kish t' keem fillue na
Kish t' keesh fillue ti	Kish t' keeni fillue ju
Kish t' keet fillue ai	Kish t' keen fillue ata

Tolkalueme

Njëis	*Shumës*
Kish t' kishe fillue un	Kish t' kishim fillue na
a kish t'filloikshem un	a kish t'filloikshim na
Kish t' kishe fillue ti	Kish t' kishi fillue ju
a kish t' filloikshe ti	a kish t' filloikshi ju
Kish t' kishte fillue ai	Kish t' kishin fillue ata
a kish t' filloikte ai	a kish t' filloikshin ata

MËNDYRË PA KUFIJ

Qetashe . . . . . me fillue
E kalue . . . . . me pasë fillue
Pariçip qetashem . . . fillues
Gjerund i simplert . . . . tui fillue
Gjerund i bashkanjitun . tui pasë fillue

V.Q. Mënyra pa kufi e verbave t' perkthimit t' pasr mundet me dalë si: me gerunen se si me rrokën sona, sikgur: *me fillue, me fillueni, me fillumen; me doo, me doem, me dueneni; me njye, me njyem, me njyenu* etc.

Mëndyra pa kufi e verbave t' dyy përkthimeve tiera o jët si ñohë o mundet me dal' edhë me rrëfën ve, sikurë: *me gjë, me çifun; me anië, me anëtun* etr.

Mbas këtyne përmbaitove shkoin edhë verbat tierë, nose nuk janë n' rëad t' këtyne tri përkthimeve.

T' PYETME

159. San janë përkthimet e verbave atributiv ?

160. Cilët verba thohet se shkoin mbas përmbaitet ?

M' e përkthë verbën *me ndigjue.*

Përmbaitet për t' a rrëit n'përkthim t' paar janë kater.

161. Mbi parë: t' tanë verbat e përkthimit t'paar marrin zanoren *i* n' t'mënrit t' vehtës s' paar t' kohës qetsha, b.f.: *un lasi, un bleni, un ldi, un ndëri, un fliti, un shhrmei, un thei, un shkyei,* etr.

Verbat, qi mërin me *ao, me er, me ë, me ue, me ye,* n' mëndyrë dëftore t' kohës kalueme t' njëjsit mbarojn me *ua* n' vehtie t' paar e me *ue* n' vehtie t' dytë b.f.: *Un dava, ti dave, un bleva, ti bleve, un pisa, ti pise, un pysa, ti pyse, un thesa, ti these, un lyea, ti lyee.*

N' t' tretën vehtie t' njëjsit t' kuoje kohë, atë qi mbarojn me *ao, me er, me ë,* e dima me *ye,* marrin tsi më zanoren *u,* e atë qi mbarojn me *er,* e më e shumë t' atyne me *ye,* marrin *i,* b.f.: *ai dau, ai bleu, ai zëu, ai lyu,* mbasandaj *ai çoi, ai thei, ai heci ai shhelcei,* etr.

E dyta: Verbat, qi n' mëndyrë pa kufi dalin me zanoren t' ndërhmetë, n' kohë t' kalueme t' dëftores mbarojn n' tri vehtiet e njëjsit me *no, ne, ni,* b.f.: *un shdnoa, ti shdnoe, ai shdnoi; un ndëna, ti ndëne, ai ndëni; un lpëna, ti lpëne, ai lpëni; un shtyna, ti shtyne, ai shtyni.*

E treta: T' tanë verbat qi mërin me *ue* n' mëndyrë pa kufi, jashtë atyne për t' cilët folëm n' t' katërtën përmbaitë qi vien mbrapa, ndrrojn *u* me *o,* e këtë e mbajn n' kohë t' mëndyrës dëftore, n' qëtsha, n' t' pakryeme, n' tri veh-

tiet t' gjëisit t' ngjetkohsemes, n' mëndyr' nrëhnore, n't'dyy kohët e para t' mëndyres lidhnore, n't'pertardhmen t'mëndyres ndërfalze, n' mëndyrë dishrore, h.f.: *me shkue: un shkoi, un shkoshem, un shkove, shko ti, un t' shkoi, un t'shkoishe, n' shkoshe un, un shkoshe.*

Verbat qi n' mëndyrë pa kufi dalin me ge, por jo t' gjith, sikuer *me lye, me ndye, me mefsye*, e ndonji tieter, ndrroin *g* me *e*, ini e mbaitun n'atë koh'e mëndyrë qi u ths per atë me *ne*; kshtu kee me thanë: *Un kesi, un kesishe, un kesse, kse ti, un t' kesi, un t' kesishe, n' kesha un, un kesshe.*

E katertat Verbat *me shkrue, me blue, me rrue, me frue, me perrfue, me hrue, me shue, me gjue* e tiere t'bëam prei kiyso, *edhe se jan gji* dukset me atë qi mbarcin me *ne*, kan u e marrin o veç n'tril vehtiet t'gjëisit t' kohes kaluome n'dëftore, n' t'pertardhmen t' ndërfalzes e n'dishrore, e tieter heq kurr.

Kshtu n' koh t'kaluemes *un blova, ti blove, ai bloi: n' blosha un, n' blosh ti, n' blofë ai: n' bloshim ne, un bloshe.*

V.O. Ndihet *edhe: un shkrvesha, ti shkrvese, ai shkrvesh; un gjuesha, ti gjuese, ai gjuesh* etr.

T' PVETME

161. Sa perubaita duhet me vn oroe n' perkthim t' pant?

M' i perkthë verbat: *me lan, me prifue, me shkye, me lee, me shkrii, me zii.*

Perkthimi i II

ME LEÇITË

Qetashe

	Njëjs		*Shumës*
Un	leçie	Na	leçiem
Ti	leçitë	Ju	leçitni
Ai	leçitë	Ata	leçisin

E Pakryeme

	Njëjs		*Shumës*
Un	leçitsha	Na	leçitshim
Ti	leçitshe	Ju	leçitshi
Ai	leçitte	Ata	leçitshin

Ngjatkaluememe

	Njëjs		*Shumës*
Un	kam leçitë	Na	kena leçitë
Ti	ke leçitë	Ju	keni leçitë
Ai	ka leçitë	Ata	kan leçitë

Largkaluememe

	Njëjs		*Shumës*
Un	leçita	Na	leçitme
Ti	leçite	Ju	leçitt
Ai	leçiti	Ata	leçitne

Ngjatkaluememe

	Njëjs		*Shumës*
Un	kishe leçitë	Na	kishim leçitë
Ti	kishe leçitë	Ju	kishi leçitë
Ai	kishte leçitë	Ata	kishin leçitë

Lextelkeluem

Njëis	*Shumës*
Un paç' o pata leçitë	Na patme leçitë
Ti pate leçitë	Ju patt leçitë
Ai pat leçitë	Atá patne leçitë

Fieshtpertardhme

Njëis	*Shumës*
Un kam me leçitë	Na kena me leçitë
Ti kee me leçitë	Ju keni me leçitë
Ai kan me leçitë	Atá kan me leçitë

Parandelpertardhme

Njëis	*Shumës*
Un do t' keem leçitë	Na do t' keemi leçitë
Ti do t' keesh leçitë	Ju do t' keesi leçitë
Ai do t' keet leçitë	Atá do t' keen leçitë

MËNDYRË URDHNORE

Njëis	*Shumës*
. . . . .	T' leçisim na
Leçit ti	Leçitni ju
T' leçisin ai	T' leçisin atá

MËNDYRË LIDHTORE

Qetashe

Njëis	*Shumës*
Qi un t' leçis	Qi na t' leçisim
Qi ti t' leçitish	Qi ju t' leçitni
Qi ai t' leçisin	Qi ata t' leçisin

E pakryeme

Njëjës	*Shumës*
Qi un t' leçitshe-em	Qi na t' leçitshim
Qi ti t' leçitsha	Qi ju t' leçitshi
Qi ai t' leçitë	Qi atá t' leçitshin

E kaluemo

Njëjës	*Shumës*
Qi un t' keem leçitë	Qi na t' keem leçitë
Qi ti t' keesh leçitë	Qi ju t' keevi leçitë
Qi ai t' keet leçitë	Qi atá t' kaca leçitë

Teikaluemo

Njëjës	*Shumës*
Qi un t' kishe-em leçitë	Qi na t' kishim leçitë
a qi un t' leçitkshom	a qi na t' leçitkshim
Qi ti t' kishe leçitë	Qi ju t' kishi leçitë
a qi ti t' leçitkshe	a qi ju t' leçitkshi
Qi ai t' kishta leçitë	Qi atá t' kishin leçitë
a qi ai t' leçitkte	a qi atá t' leçitkshin

MËNDYRË NDERFIALZE

Qelashe

Njëjës	*Shumës*
Un kishe me leçitë	Na kishim me leçitë
Ti kishe me leçitë	Ju kishi me leçitë
Ai kishte me leçitë	Atá kishin me leçitë

E pakryeme

Njëis		*Shumës*	
Me	leçit' un	Me	leçitë na
a	t' leçitsha un	a	t' leçitshim na
Me	leçitë ti	Me	leçitë ju
a	t' leçitshe ti	a	t' leçitshi ju
Me	leçit' ai	Me	leçit'atà
a	t' leçitte ai	a	t' leçitshin atà

E kalueme

Njëis	*Shumës*
Kisha-em leçit' un	Kishim leçitë na
Kishe leçitë ti	Kishi leçitë ju
Kishte leçit' ai	Kishin leçit'atà

Tekalueme

Njëis		*Shumës*	
Me	pasë leçit' un	Me	pasë leçitë na
a	t' leçitkshem un	a	t' leçitkshim na
Me	pasë leçitë ti	Me	pasë leçitë ju
a	t' leçitkshe ti	a	t' leçitkshi ju
Me	pasë leçit' ai	Me	pasë leçit'atà
a	t' leçitkte ai	a	t'leçitkshin atà

E pertardhme

Njëis	*Shumës*
Ne leçitsha un	Ne leçitshim na
Ne leçitish ti	Ne leçitshi ju
Ne leçit' ai	Ne leçitshin atà

E pertardhmekaluome

Njëis	*Shumës*
N' paça leçit' un	N' paçim leçitë na
N' paç leçitë ti	N' paçi leçitë ju
N' patë leçit' ai	N' paçin leçit' atà

MËNDYRË MBYLLTORE

Njëjës	*Shumës*
Un leçitkam	Na leçitkemi
Ti leçitko	Ju leçitkeni
Aí leçitka	Atá leçitkna

MËNDYRË DISHRORE

Qetashe

Njëjës	*Shumës*
Un leçitsha	Na leçitshim
a kish t' leçis	a kish t' leçisim
Ti leçitsh	Ju leçitshi
a kish t' leçitish	a kish t' leçitni
Aí leçitt	Atá leçitshin
a kish t' leçisin	a kish t' leçisin

E pakryemo

Njëjës	*Shumës*
Un kish t' leçitshe	Na kish t' leçitshim
Ti kish t' leçitshe	Ju kish t' leçitshi
Aí kish t' leçitte	Atá kish t' leçitshin

E kalueme

Njëjës	*Shumës*
Kish t' kem leçis' un	Kish t' kemi leçur na
Kish t' kesh leçitë ti	Kish t' keni leçitë ju
Kish t' ket leçit' ai	Kish t' kenë leçit' ata

Teikalueme

Njëlr		*Shumë*	
Kish	t' kisha leçit' un	Kish	t' kishim leçitë na
a	kish t'leçitkshem na	a	kish t' leçitkshim na
Kish	t' kishe leçitë ti	Kish	t' kishi leçitë ju
a	kish t' leçitkshe ti	a	kish t' leçitkshi ju
Kish	t' kishte leçit' ai	Kish	t' kishin leçit' atà
a	kish t' leçitkte ai	a	kish t' leçitkshin atà

MËNDYRË PAKUFIJ

Qetashe . . . . . me leçitë
E kalueme . . . . . me pasë leçitë
Particip i qetashem . . . leçitës
Particip i kaluem . . . . leçitur
Gjerund i simplert . . . tuj leçitë
Gjerund i bashkonjitun . . tuj pasë leçitë

Permbaitje t' perkthimit t' dytë

102. Perkthimi i dytë kan tri permbaitje.

Mën parë: Jasë n' perkthim t' dytë do verba nji rrokjet, qi n' mendyrë pa kufi mbarojn me *të*. Kta n'qetashe t' diftores lidn *i* e marrin *e*, jashtë n'vehtie t'dytë t'shamsit t' kuej kohë, sikuer: *me qitë, me shitë, me njitë*, etr. *un njitë*, etr. *un qes, un shes, un njes*. Kto duhet jan' edhë verbat bhanun prei sieh.

Verbat *me ndritë, me zitë, me rritë, me zitë*, marrin mbrapa vertin *me leçitë*, e do t' thanë: *un ndris, sis, rris, sis*.

Verbi *me rrehitë* shkon mbas permbaites s' dytë.

E dyta: Jane nan verba dy rrokjet, sikuer: *me bertitë, me hevitë, me pershitë* etr. qi lidn *i* n' vehtie t' pasë t' njësit, a' t' pasë *e* n't'treten t'shamsit e marrin *a*, e n't'dyt vehtiet t'njësit marrin *e* sikuer: *Un bertas, ti bertet, ai bertet, na bertsim, ju bertitni, atà bertasin*; *un hevas; ti pershes; ane rrehas* etr. Mbamdei n't'gjitka mëndyrët e ko-

lët shkoin mbas perkthimit t' dytë.

Verbat *me mevsitë* o *me perxitë* shkoin mbas verbit *me fejitë*: *une mevsis*; *une perxûs* etr.

E treta: T' tanë verbat qi mbarojn me *të*_s' paçin perpara mân se nji zânlore, sikurr: *me mbetë*, *me rrëzë*, *me gjuejt*, *me ruejt*, o *ii-n* a gjatë sikurr: *me dëgj*, *me marrë*, *me dërr*, perkthehen n't' gjith kohët mbas permbaites t' perkthimit t' paar, perpos t' Largkaluemes t' madhyes diftore.

Kshtù kee na thanë: *me mbetë*: *Un mbeta*, *ti mbave*, *ai mbau*, *na mbamë*, *ju mbatë*, *ata mbain*. Largkaluemet *Un mbeta*, *ti mbaite*, *ai mbati*; *na mbaitëme*, *ju mbatët*, *ata mbaitne*.- *Me rrëzë*: *une rrëzi*: *me gjuejt*: *une gjuei* *me ruejt*: *une ruej*.— *Une dëgj*, *une mërr*; *une dëgj*.

T' PYETME

M' i thanë permbaitet e perkthimit t' dytë.

163. M' i perkthé vërbat: *me grabitë*, *me gozë*, *me kullotë*, *me kputë*.

Perkthimi i III.

ME FALE

MENDYRË DIFTORE

Qetashe

Njëzi	*Shumzë*
Une falì	Na falim
Ti falo	Ju falni
Ai falo	Ata falin

E pakryeme

Njëzi	*Shumzë*
Un falsha	Na falshim
Ti falsha	Ju falshi
Ai falte	Ata falshin

Ngjeikaluema

Njëjës	*Shumës*
Un kam falë	Na kem falë
Ti ke falë	Ju keni falë
Ai ka falë	Ata kan falë

Largjeikaluema

Njëjës	*Shumës*
Un fala	Na falme
Ti fale	Ju falë
Ai fali	Ata falne

Ngjetjeikaluema

Njëjës	*Shumës*
Un kishe falë	Na kishim falë
Ti kishe falë	Ju kishi falë
Ai kishte falë	Ata kishin falë

Largjeikaluema

Njëjës	*Shumës*
Un pas' a pata falë	Na patme falë
Ti pate falë	Ju patt falë
Ai pat falë	Ata patne falë

Fleshtpertordhma

Njëjës	*Shumës*
Un kam me falë	Na kem me falë
Ti ke me falë	Ju keni me falë
Ai ka me falë	Ata kan me falë

Parandejpertordhma

Njëjës	*Shumës*
Un do t'kem falë	Na do t'kemi falë
Ti do t'kesh falë	Ju do t'keni falë
Ai do t' ket falë	Ata do t'kan falë

MËNDYRË URDHNORE

Njëis	*Shumës*
. . . . .	T' falim na
Fal ti	Falni ju
T' falin ai	T' falin ata

MËNDYRË LIDHTORE

Qelashe

Njëis	*Shumës*
Qi na t' fali	Qi na t' falim
Qi ti t'falish	Qi ju t' falni
Qi ai t'falin	Qi ata t' falin

E pakryeme

Njëis	*Shumës*
Qi un t'falsha	Qi na t' falshim
Qi ti t' falsha	Qi ju t' falshi
Qi ai t' falte	Qi ata t' falshin

E kalueme

Njëis	*Shumës*
Qi un t'kem falë	Qi na t' kemi falë
Qi ti t'keesh falë	Qi ju t' keni falë
Qi ai t'ken falë	Qi ata t' kena falë

Tëkalueme

Njëis	*Shumës*
Qi un t'kisha falë	Qi na t' kishim falë
a qi un t'falkesha	a qi na t' falkeshim
Qi ti t'keesh falë	Qi ju t kishi falë
a qi ti falkesha	a qi ju t' falkeshi
Qi ai t'kishte falë	Qi ata t' kishin falë
a qi ai t'falkte	a qi ata t' falkeshin

MËNDYRË NDERFIALZE

Qelasho

Njëis	*Shumës*
Un kisho me falë	Na kishim me falë
Ti kisho me falë	Ju kishi me falë
Ai kishte me falë	Ata kishin me falë

E pakryeme

Njëis	*Shumës*
Mo fal un	Me falë na
a t' falsho un	a t' falshim na
Mo falë ti	Mo falë ju
a t' falshe ti	a t' falshi ju
Mo fal' ai	Me fal' ata
a t' falte ai	a t' falshin ata

E kaluame

Njëis	*Shumës*
Kisha fal' un	Kishim falë na
Kisho falë ti	Kishi falë ju
Kishte fal' ai	Kishin fal' ata

Tekaluame

Njëis	*Shumës*
Me pasë fal' un	Me pasë falë na
a t' falkshem un	a t' falkshim na
Me pasë falë ti	Me pasë falë ju
a t' falkshe ti	a t' falkshi ju
Me pasë fal' ai	Me pasë fal' ata
a t' falkte ai	a t' falkshin ata

E pertardhme

Njëjës	*Shumës*
N' falsha un	N' falshim na
N' falish ti	N' falshi ju
N' falt' ai	N' falshin ata

E pertardhmekaluame

Njëjës	*Shumës*
N' paça fal' un	N' paçim falë na
N' pac falë ti	N' paçi falë ju
N' pastë fal' ai	N' paçin fal' ata

MËNDYRË MBYLLTORE

Njëjës	*Shumës*
Un falkam	Na falkeam
Ti falke	Ju falkeni
Ai falka	Ata falkan

MËNDYRË DISHRORE

Qelasho

Njëjës	*Shumës*
Un falsha a kish t'falë	Na falshim a kish t'falim
Ti falsh a kish t' fallish	Ju falshi a kish t'falni
Ai falsë a kish t' falla	Ata falshin a kish t'fallin

E pakryeme

Njëjës	*Shumës*
Un kish t' falsho	Na kish t' falshim
Ti kish t' falsho	Ju kish t' falshi
Ai kish t' falsë	Ata kish t' falshin

E kalueme

Njëjs	*Shumë*
Kish t' keem fal' un	Kish t' keemi falë na
Kish t' keesh falë ti	Kish t' keemi falë ju
Kish t' keet fal'ni	Kish t' keem fal'ata

Teikalueme

Njëjs	*Shumë*
Kish t' kishe fal' un	Kish t' kishim falë na
a kish t' falkshem un	a kish t' falkshim na
Kish t' kishe falë ti	Kish t' kishi falë ju
a kish t' falkshe ti	a kish t' falkshi ju
Kish t' kishte fal' ai	Kish t' kishin fal'ata
a kish t' falkshte ai	a kish t' falkshin ata

NËNDYRË PAKUFIJ

Qetashe . . . . . me falë
Kalueme . . . . . me pasë falë
Particip qetashem . . . . falës
Particip i kaluem . . . . falun
Gjerund i shkurtër . . . . tui falë
Gjerund i bashkasjitun . . tui pasë falë

Përkatësit e përkthimit të tretë

Idhi E para: Verbat qi n' pakufi mbarojn me *edhë*, sikurs: me *dredhë*, me *mbledhë*, mërrojn e tai marrun e n' kohë Largkalueme, b.f.: *Un dredhe, ti dredhe, ai dredhe* a *dredh, na dredhem* a *dredhme, ju dredhte, ata dredhen* a *dredhne*. —

N' tieret kohë shkoin mbas përkthimit t' tretë.

E dyta: Verbat qi n' pakufi mbarojn me *ihë* o me *ekë* n' t' treten vehrie njëhse t' largkalueme t' diftores dallin me *u*, sikurs: me *thë, ai thu*; me *prekë, ai preku*.

E treta: Verbat qi mbarcin me *ieftë* e me *ieftë*, sikuer: me *mbieftë*, me *nieftë*, etr. t' gjithë n'i'dyy vehtiet njëiso t' largkalueme t' *ëftores* marrin e, e n' tierat vehtie i'kesi kohë marrin u: Un *mbolla*, ti *mbolle*, ai *mbolli*, na *mbojme*, ju *mbolli*, atà *mbollen*; un *vjeli*, ti *vjele*, ai *vjel* etr.

N' mëndyr' urdhnore nuk shqyptohet *e*, por *i* o gjatë, sikuer: *mbiell ti* (do thoon edhe: *mbiellë ti*), *ziell ti*, *mbiellsi* (dor *mbiellsi*) *ju*, *ziellni ju*, *vjel ti*, *vjelni ju* etr.

N' tierat kohë nëiekin gjithsoi perkthimin e tretë.

E katerta: Verbat qi mbcin me *ierrë*, sikuer: *me hierrë*, *me tierrë*, *me ziarrë*, e njadiesa tierë, lkan *ierrë* n' t' gjitha vehtiet t' qetashes, veç n' t' pares e n' t' treten t' shumsit e n' vënd t' *ierr-s* n' kater vehtiet marrin *ier*.

Kahtà *me hierrë*: un *hiri*, *ti hiir*, *ai hiir*, *na hierrim* *ju hirni*, *atà hierrin*.

N' Largkalueme kta verba lkan ganin *ierrë* e marrin tietrin me *or* n' t' *dyy* vehtiet e para t' njëisit, o *uer* per vehtiet tiera.

Ani prei *me hierrë* kee me thanë n' largkalueme: *un hova*, *ti hove*, *ai hovi*, *na hueruam*, *ju huert*, *atà hoerne*.

Prej ndhë kta n' mëndyr' urdhnore n' t' *dyy* vehtiet e dyta lkan *ierrë* e shkoin me *irrë*; kee me thanë: *hiir ti*, *hirni ju*, *ziir ti*, *zierni ju*, *viir ti*, *virni ju*, etr.

E Pësta: Verbat qi e kan t' mëemit me *epë*, me *ethë* me *eke* a me *ejë*, me *ierrë*, me *ielle*, me *elë*, me *eshë*, me *egjë*, sikuer: me *gepë*, me *gethë*, me *krehë* a *kreftë*, me *hierrë*, me *mbielle*, me *veshë*, me *shkelë*, me *regjë* etr. t' tane n' mendyriet diftese e lidhtore t' kohes s' pakryeme e n' t' dytat vehtie t'mendyres urdhnore e ndrroin, mbes t' kaudmes t' dissve, zanatoren o t' mëemit me i kshtu: un *gjepsha*, *hiershe*, *perelshe*, *rigjshe*, masandei *t' shkripshe*, *t' shkelshe*, *t' mbiellshim*: *hiir ti*, *shkelni ju*, *rigji ti*, *rigjni ju*, etr.

Tieter t' ndrruem s'kan e perkthehen sikuer e kallxoi pasqyra.

T' PYETME

163. Saa permbaitet kaa perkthimi i tretë?

M'i perkthi verbat: *me rrnue, me shkrepë, me thnue-me perkundë, me ëndë, me shpresë, me strukë.*

Perkthimi i verbave pa rregull

164. *Verba pa rregull* a thom atyre, qi m' ndrojt me-nim t' vetin s' e mbain *rregullen* t' paskrrumë, a i largohen kah *shtoje* prei traitet t' perfundimë t' verbave *me fillue, me lejtë, me fitë.* —

165. *Rregullë* i thom copës s' verbit qi ásht e tija e s' lot; *shtojë* i thom copës qi shtohet me e tregue kohën, mëndyren, vetitin, numrin. N'verbat *fillue, fillon, fillona, fillohet*, copa *fill* ásht rrânja, copat *ue, on, ona, ohet* janë shtoja.

V.O. E kanë jashtë mëndyren mbylltore, sepse ásht paras n' i' tanë verbat.

Kio mëndyre kânë tai ja sjellë mëndyres pakufi ûalzen *kam* o *kon*, b.f.: *vdes-kam, kruger-kam, ardh-kam*, etr. mâsmadei perkthelet sikser u pas n' pasqyre.

T' mëndyres ndihmore vêhen veç vetitet e dytë, se vetitet tiera i merr prei lidhtores, e jane paras n' gjith perkthimet.

T' PYETME

164. Cilet verba thohen pa rregull?

165. Kuei i thom rrânja e verbit e kuei shtoje?

Do verba t' parregullta

ME ARDHË

Dift. get.: un vi, ti vie, ai vjen; na vim, ju vini, ata vîn.

E pakr.: un vishe, ti vishe, ai vish; na vishim, ju vishi, atà vishin.

Lavgkal.: un erdhe, ti erdhe, ai erdhi a erdh; na erdhme, ju erdhtë, atà erdhne.

Dishr.: un ardhesha, ti ardhesh, ai ardhtë; na ardhshim, ju ardhshi, atà ardhshin.

Lidhë: un t' vi, ti t' vish, ai t' vin; na t' vim, ju t' vini, atà t' vin.

Urdhn: eja ti; eni ju.

ME DASHTË

(per t' dyy vehtrime)

Dësh qet: un dua, ti do a don, ai do a don; na duem a dona, ju doni, atà duen o doin.

E pakr: un doshe, ti doshe, ai doi; na doshim, ju doshi, atà doshin.

Lavgkal: un doshta, ti deshte, ai deshi; na deshtme, ju deshtë, atà deshtne.

Dishr: un dasa, ti dig, ai doshtë; na daçim, ju daçi, atà daçin.

Lidhë: un t' due, ti t' duesh a t' doesh, ai t' duen a t' doen; na t' duem, ju t' doni a t' duni, atà t' duen.

Urdhn: desi ti; dasni ju

Kshtà perkthehet edhë me *drashtë.*

ME DEKË

Dësh, qet: un desa, ti des, ai des; na desim, ju disni, atà desin.

E pakr : un dëshova a dishe, ti dishe, ai diste; na dishim, ju dishi, atà dishin.

Lavgkal.: un diqa, ti diqe, ai diq; na diqme, ju diqtë, atà diqne.

Dishr.: un dekesha, ti deksh, ai dektë; na dekshim, ju dekshi, atà dekshin.

Lidhë: un t' des, ti t' desish, ai t' desin; na t' desim, ju

t' dini, ata t' dosin.

Urdhn: dis ti; dini ju

ME DIEGË

Dift. gat.: un diegj, ti diegë, ai dieg; na diegim, ju digjni, ata diegin.

E pakr: un digjsha, ti digjshe, ai digjte; na digjshim, ju digjshi, ata digjshin; *josë:* un diegsha, ti diegshe, ai diegte, na diegshim, ju diegshi, ata diegshin.

Largkal.: un dogja, ti dogje, ai dogj; na dogjme, ju dogjtë, ata dogjne.

Diskr.: un diegsha, ti diegsh, ai diegtë; na diegshim, ju diegshi, atà diegshin.

Lidhë.: un t' dieg, ti t' diegsh a t' diegjash, ai t' diegin; na t' diegim, ju t' digjni, atà t' diegin.

Urdhn.: digj ti; digjni ju.

Sikur ky verb, perkthehen edhe katà tiorà: *me pirkë, me ndihkë, me hiekë, me rehiekë, me perpiekë*, tui nërrue ndermjetin e t' mëmit; *k* me *g* m' atò vëndo kù verbi me diegë kua nërrue *g* me *gj*. Kshtù: *ju pigni, un pigshe ...., na pogme.... na pogme, ju pogtë.... e* kshtù mbarë tierët.

ME DHANË

Dift. gat.: un ap a nap, ti ep a nep, ai ep a nep; na apim a napim, ju epni a nepni, atà apin a napin.

E pakr.: un epshe a nepshe etr.

Largkal.: un dhaçe, ti dhie, ai dha; na dhame, ju dhatë, atà dhane.

Diskr.: un dhaça, ti dhash, ai dhashtë; na dhaçim, ju dhaçi atà dhaçin.

Lidhë.: un t' ap a t' nap, ti t' apsh a t' napsh a t' apish a t' napish, ai t' apin a t' napin; na t' apim a t' napim, ju t' epni a t' nepni, atà t' apin a t' napin.

Urdhn.: ep a nep ti; epni a nepni ju.

ME FIETË

Dift. get.: un flëoi, ti flëon, ai flëon; na flëimë, ju flëni, atà flëin.

E pakr.: un flëishe, ti flëishe, ai flëtej; na flëishim, ju flëishi, atà flëishin.

Largkal.: un fleta, ti fleto, ai fleti; na fletmo, ju fletë, atà fletne.

Disku.: un fletsha, ti fletsh, ai fletsë; na fletshim, ju fletshi, atà fletshin.

Lidhë.: un t' flëni, ti t' flëish, ai t' flëin; na t' flëcim, ju t' flëni, atà t' flëin.

Urdhën.: flëoi ti, flëoni ju.

Kohën perkthehet verbi *me gjetë*.

ME FOLË

Dift. get.: un flas, ti flet, ai flet; na flasim, ju flitni, atà flasin.

E pakr.: un flitshe, ti flitshe, ai flitej; na flitshim, ju flitshi, atà flitshin.

Largkal.: un folo, ti fole, ai foli; na folme, ju foltë, atà folne.

Disku.: un folsha, ti folsh, ai foltë; na folshim, ju folshi, atà folshin.

Lidhë.: un t' flas, ti t' flasish, ai t' flasis; na t' flasim, ju t' flitni, atà t' flasin.

Urdhën.: fol ti; folni ju.

ME HANGER A ME NGRANË

Dift. get.: un han, ti hn, ai han; na hnam, ju hani, atà hnan.

E pakr.: un hanshe, ti hanshe, ai hanej; na hanshim, ju hanshi, atà hanshin.

Largkal.: na hangra, ti hangre, ai hangrë; na hangerme, ju hangert, atà hangerne.

Disku.: un hangsha, ti hangsh, ai hangertë; na hangshim,

ju hàngshi, atà hangshin.

Lidhë.: un t' han, ti t' hash, ai t' haan; na t' haam, ju t' hani, atà t' haan.

Urdhn.: ha ti; hani ju.

ME LAAN

Dift. qet.: un lân, ti lên, ai lên; na lâam, ju lêni, atà lâan.

E pakr.: un lâshe, ti lêshe, ai lête; na lêshim; ju lê* shi, atà lêshin.

Lerghal.: un lagë, ti lae, ai la; na lame, ju lani, atà lane.

Dishr.: un laga, ti lag, ai lashtë; na laçim, ju lagi, atà laçin.

Lidhë.: un t' lân, ti t' lâash, ai t' lâan: na t' lâme, ju t' lêni, atà t' lâam,

Urdhn.: M o lên ti; lêni ju.

ME MARRË

Dift. qet.: un mârr, ti merr, ai merr; na mârrim, ju merr* ni, atà mârrin.

E pakr.: un merrshe, ti merrshe, ai merrte; na merrshim, ju merrshi, atà merrshin.

Lerghal.: un more, ti more, ai muer; na muerne, ju muer, atà muerne.

Dishr.: un mârrsha, ti mârrsh, ai mârrtë; na mârrshim, ju marrshi, atà marrshin.

Lidhë.: un t' mârr, ti t' mârrsh a t' mârrish, ai t' mârrni; na t' mârrim, ju t' merrni, atà t' mârrin.

Urdhn.: merr ti; merrni ju.

Kshtù perkthehet vorbi *me dalë*.

ME MDETË

Dift. qet.: un jas, ti jet, ai jet; na jasim, ju jetni, atà jasin.

E pakr.: un jetsha, ti jetshe, ai jetie; na jetshim, ju jetshi, atà jetshin.

Larykal.: un meçë a mbeta, ti mbete, ai mbet; na mbetme, ju mbeti, atà mbetne.

Disk.: un meçm, ti meç, ai mbetë; na meçim, ju meçi, atà meçin.

Lidhë.: na t' jes, ai t' jesë, ai t' jesin; na t' jesim, ju t' jetni, atà t' jesin.

Urdhn.: ji ti; jitni ju.

ME MUEJT

(no këtu i zoti me lan)

Dift. gat.: un mûndsa, ti mûndesh, ai mûndet; na mûndena, ju mûndeni, atà mundën — *Kohët tjera shkon mbas parkëlmuit t'dytë.*

ME NDESË

Dift. gat.: un rrti, ti rrta, ai rrta; na rrtim, ju rrtni, atà rrtin.

E pakr.: un rrtsha, ti rrtsha, ai rrtë; na rrtshim, ju rrtshi, atà rrtshin.

Larykal.: un ndâja a ndâita, ti ndâje a ndâita, ai ndâi a ndâiti; na ndâime a ndâitna, ju ndâiti a ndâitit, atà, ndâine a ndâitne.

Disk.: un ndâisha, ti ndâish, ai ndâitë; na ndâishim, ju ndâishi, atà ndâishin.

Lidhë.: na t' rrti, ti t' rrtish, ai t' rrtin; na t' rrtim, ju t' rrtni, atà t'rrtin.

Urdhn.: rrti ti; rrtni ju.

ME NJOFTË

Dift. gat.: un njof, ti njef, ai njef; na njofim, ju njifni atà njofin.

E pakr.: un njifsha, ti njifshe ai njifte; na njifshim, ju njifshi, atà njifshin.

Largkal.: un njofta, ti njofte, ai njofti; na njofime, ju njofiê, atà njofine.

Dishc.: an njofsha, ti njofsh, ai njofti; na njofshim, ju njofshi, atà njofshin.

Lidhë.: na t' njof, ti t' njofsh a t' njofash, ai t' njofin; na t' njofim, ju t' njifni, atà t' njofin.

Urdhn.: njif ti; njifni ju.

ME PAA

Dift. gatë: un shof, ti shof, ai shef; na shofim, ju shifni, atà shofin.

E pakr.: un shifsho, ti shifsha, ai shifte; na shifshim, ju shifshi, atà shifshin.

Largkal.: na pash, ti pse, ai pan o pse; na pamo, ju pan, atà pane.

Dishc.: na pasha, ti pash, ai pat; na pashim, ju pashi, atà pashin.

Lidhë.: un t' shof, ti t' shofash, ai t'shofin; na t'shofim, ju t' shifni, atà t' shofin.

Urdhn.: shif ti; shifni ju.

ME PLASË

Dift. gatë: un pelsas, ti pelset, ai pelset; na pelsasim, ju pelsitni, atà pelsasin.

E pakr.: un pelsitsho, ti pelsitsha, ai pelsitte; na pelsitshim, ju pelsitshi, atà pelsitshin.

Largkal.: un plasa, ti plase, ai plasi; na plasme, ju plasiê, atà plasne.

Dishc.: un plaça, ti plas, ai plastë; na plaçim, ju plaçi, atà plasin.

Lidhë.: un t' pelsas, ti t' pelsasish, ai t' pelsasin; na t'pelsasim, ju t' pelsitni, atà t' pelsasin.

Urdhn.: plas ti; plasni ju.

ME PREK, ME PRITË

Dift. gat.: (*per t'dy*) un pres, ti pret, ai pret; na presim, ju pritni, atà presin.

E gabr.: (*per t' dy*) un pritshe, ti pritshe, ai pritte; na pritshim, ju pritshi, atà pritshin.

Largkal.: (*me prec*) un preva, ti preve, ai prev; na prenc, ju prec, atà prene.

(*me pritë*) un peita, ti peite, ai peiti, na peitne, ju peitt, atà peitne.

Diabr.: (*me prec*) un preasha, ti presh, ai preshë; na preshim, ju preshi, atà preshin.

(*me pritë*) un pritsha o pritça o pëiça, ti pritesh, o pitiç o piç, ai peit; na pritshim o pëitçim o pëiçim, ju pritshi o peitçi o piçi, atà pritshin a pitçia a pëiçia.

Lidhn.: (*per t' dy*) un t' pres, ti t' presish (*me pritë*: ti t' pritish) ai t' preet; na t' a presim, ju t' pritni, atà t' presin.

Urdhn.: (*me prec*) pre ti; preni ju.

(*me pritë*) prit ti; pritni ju.

ME RAA

Dift. gat.: un bié, ti biën, ai bien; na biim, ju bini, atà biin.

E pakr. un bishe, ti bishe, ai bitç na bishim, ju bishi, atà bishin.

Largkal.: un rash, ti raé, ai ras; na rame, ju rrat, atà rane.

Diabr.: un rasha, ti rash, ai rafsë; na rashim, ju rrshi, atà rashin.

Lidhn.: na t' bii, ti t' biish, ai t' biin; na t' biim ju t' bini, atà t' biin.

Urdhn.: bié ti; bini ju.

ME RRAHË

Dift. gat.: un rrahi, ti rreh, ai rreh: na rrahim, ju rrihni, a rrihni atà rrahin.

E pakr.: un rrihshe, ti rrihshe, ai rrihte; na rrihshim, ju rrihshi, atà rrihshin.

Largkal.: un rrahs, ti rrahe, ai rrahi; na rrahme, ju rrahtë, atà rrahme.

Dishk.: un rrahsha, ti rrahsh, ai rrahtë; na rrahshim, ju rrahshi, atà rrahshin.

Lidhk.: un t' rrah, ti t' rrahish, ai t' rrahin; na t' rrahim, ju t' rrahni o t' rrihni, atà t' rrahin.

Urdhn.: rrak o rrih ti; rrahni o rrihni ju.

ME SHKELË

Dift. gat.: un shklas, ti shklet, ai shklet; na shklasim, ju shklitni, atà shklasin.—Jouk: une shkeli, ti shkelë etr. mbas perkthimit t' tretë.

ME THANË

Dift. gat.: un thom, ti thue, ai thoti; na thena o thomi, ju theni, atà thon.

E pakr.: un thoshe, ti thoshe, ai thote; na thoshim, ju thoshi, atà thoshin.

Largkal.: un thaçe, ti thae, ai thaç; na thame, ju thaçi, atà thane.

Dishk.: un thaça, ti thaç, ai thashtë; na thaçim, ju thaçi, atà thaçin.

Lidhk.: un t' thom, ti t' thuesh, ai t' thoot; na t' thena, ju t' theni, atà t' thon.

Urdhn.: thuei ti; theni ju.

ME VJEFTË

Ky verb s'kan tjetër koh' o mëndyrë perkthimit, vet. Largkohemes e Diftores o mëndyrën Mbylltore.

Largkal.: un vjefta, ti vjefte, ai vjefti; na vjeftme, ju vjeftë, atà vjeftme.

Mbylltore: un vjeftkam, ti vjeftke, ai vjeftka; na vjeftkemi, ju vjeftkeni, atà vjeftkan.

ME VOITË

Dift. gel.: un veiem, ti ve, ai ve; na vem o voem, ju veni, atà veen.

E pakr. un veshe, ti veshe, ai vete; na veshim, ju veshi, atà veshin.

Lavgkal.: un veita, ti veite, ai veiti: na veitme o vome, ju voitë, atà veitne o vone.

Dishr.; un veshu, ti vesh, ai veftë; na veshim, ju veshi, atà veshin.

Lidhr.: un t' veie, ti t' vesh, ai t' voe a t' veen; na t' veni, ju t' veni, atà t' veen.

Urdhn.: (s' kan).

ME VRAA

Dift. gel.: un vras, ti vrei, ai vrei; na vrasim, ju vritni, atà vrasin.

E pakr.: un vritshe, ti vritshe, ai vritta; na vritshim ju vritshi, atà vritshin.

Lavgkal.: un vrava, ti vrave, ai vran; na vremo, ju vrant. atà vrane.

Dishr.: un vrasha, ti vrash, ai vraftë; na vrashim, ju vrashi, atà vrashin.

Lidhr.: un t' vras, ti t' vrasish, ai t' vrasia; na t'vrasim, ju t' vritni, atà t' vrasin.

Urdhn.: vra ti; vrani ju.

Kso mëndyret perkthehen verbat: *me ngoa, me gergez.*

ME VÛE

Dift. gel.: un vûe, ti vên, ai vên; na vûem, ju vûni, atà vûen.

E pakr.; na vûshe, ti vûshe, ai vûte; na vûshim, ju vûshi, atà vûshin.

Lavgkal.: un vûna, ti vûne, ai vûni a vûs; na vûme, ju vûnt, atà vûne.

Dishr.: un vûsha, ti vûsh, ai vûftë; na vûshim, ju vûsha, atà vûshin.

Lidhë.: un t' vë, ti t' vësh, ai t' vën; na t' vëm, ju t' vëni, atà t' vën.

Urdhn.: vën ti; vëni ju.

ME XAAN

Dift. qet.: un xâa, ti xën, ai xën; na xânm, ju xëni, atà xâan.

E pakr.: un xâsha, ti xâshn, ai xâftë; na xâshim, ju xâshi, atà xâshin.

Largkal.: un xûna, ti xûne, ai xûni; na xëme, ju xëni, atà xûne.

Dishr.: un xâshn, ti xansh, ai xâftë; na xâshim, ju xishi, atà xâshin.

Lidhë.: un t' xâa, ti t' xâash, ai t'xâan; na t' xâam, ju t' xëni, atà t'xâan.

Urdhn.: xën ti; xëni ju.

Kshtù përkthehet edhe me *zënë* a me *përuzënë*.

Me dhimtë (per kurp.)

Dift. qet.	*Nj.*	m' — na t' — ju i — a	dhem
	Sh.	m' — na t' — ju i — a	dhanin

E pakr.	*Nj.*	dhimte
	Sh.	dhimshin
Largkal.	*Nj.*	dhimti
	Sh.	dhimtne
Dishr.	*Nj.*	dhimt
	Sh.	dhimshim
Mbyllt.	*Nj.*	dhimka
	Sh.	dhimkan

Qetashia e diflores kallxon si perkthehet ky vorb, f. m. thi

m' dhimte — na dhimte
t' dhimte — ju dhimte
i dhimte — u dhimte
Sh. m' dhimshin — na dhimshin
etr.

M' u dhimtë (morslisht)

Dift. gat.:	*Nj.*	m' — n		
		t' — ju		dhimet
		i — u		
	Sh.	m' — na		
		t' — ju		dhimen
		i — u		

E pakr.	*Nj.*	u dhimte a dhimtë
	Sh.	a dhimshin
Larghat.	*Nj.*	a dhimt
	Sh	a dhimtse
Dishr.	*Nj.*	a dhimt
	Sh.	a dhimshin
Mbylit.	*Nj.*	a dhimka
	Sh.	a dhimkan

Perkthehet ekuer n' qetashe: *m' u dhimte, t'u dhimte, ju dhimte; na u dhimshin*, etr.

Me shterrë (për una)

Njdis	*Shumë*
Dift. gat. vehtia e III.	shtrasia
Ngjethat. " "	kan shterrë
Larghat. " "	shterrue

Kuar vorbi ásht dopertuar aktiv kan t'tana vehtiet: *una shterrë, ti shterrë, ai shterrë* etr.

Verbi pasiv

(PSOITUER)

167. Sikurr verbi deponent aktiv e diftoi vepren *t' bâme*, âshtù *pasivi* o pasiveri e diftoi *t' ndîime* o *t' mârrun* prei subjektit, të.: Breshni *kan rrêzue* vneshtat; *ka rrêzue* âsht *verb aktiv*, pse diftoi vepren qi kan bâ subjekti qi âsht breshni;— vneshtat *janë rrêzue* prei breshnit, *janë rrêzue* âsht verb pasiv pse diftoi ekz kan ndi o marrë vneshtat prei subjektit, qi âsht breshni.

168. Perkthimi pasiv bâhet tul ngjitë rrânjoit e verbit *me kênë* bashkë me *participin* e *kalluem* t' atij verbit qi perkthehat.

Bîë dalu: Un *jam mêdzue* prei shkollarit. Na *jena mêdzue* . . . Un *isha, kam me kênë* . . .

MËNDYRË DIFTORE

Qetashe

Nj.	Un	jam dua	*Sh.*	Na	jena dua
	Ti	je dua		Ju	jeni dua
	Ai	âsht dua		Ata	janë dua

E pakryeme

Nj.	Un	isha dua	*Sh.*	Na	ishim dua
	Ti	isha "		Ju	ishi "
	Ai	ishte "		Ata	ishin "

Ngjatkaluerne

Nj.	Un	kam kênë dua	*Sh.*	Na	kem kênë dua
	Ti	ke kênë "		Ju	keni kênë "
	Ai	ka kênë "		Ata	kan kênë "

Largkaluesme

Nj.	Un	kicyë	dua	*Sh.*	Na	kiome	dua
	Ti	kire	,		Ju	kietë	,
	Ai	kë	,		Ata	kienë	,

Kpiotteikaluesme

Nj. Un kishe kënë dua etr. *Sh.* Na kishim kënë dua etr.

Lergteikaluesme

Nj. Un pey'o pata kënë dua etr. *Sh.* Na patme kënë dua etr.

Fieshtpertardhme

Nj. Un kam me kënë dua etr. *Sh.* Na kena me kënë dua etr.

Parandsipertardhme

Nj. Un de s' kam kënë dua etr. *Sh.* Na do t' kemi kënë dua etr.

T' PVETME

167. Si dallet kerbi pasiv prej aktivit?
168. Si dallet perkthimi pasivë?
Dhuma pasiv kerbësh me *fredhë*, me *zÂÂ*, me *lan*.

MËNDYRË URDHNORE

Qetashe

Nj.	. . . . .	*Sh.*	T' jemi dua na
	T' jotah dua ti		T' joni dua ju
	T' jet dua ai		T' jen dua ata

Fieshtperfardhme

Nj.	*Sh.* Kena me kënë dua ne
Kew me kënë dua ti	Keni me kënë dua ju
Ka me kënë dua ai	Kan me kënë dua ata

MËNDYRË LIDHTORE

Qetashe

Nj. Un t' jem dua *Sh.* Na t' jena dua

(si n' faqe 96)

E pakryeme

Nj. Un t' isha dua *Sh.* Na t' ishim dua

etr. etr.

E kaluame

Nj. Un t'kem kënë dua *Sh.* Na t' kemi kënë dua

etr. etr.

Teikaluame

Nj. Un t'kishe kënë dua *Sh.* Na t'kishim kënë dua

a t'kënkeshem dua a t'kënkeshim dua

(si n'faqe 97)

MËNDYRË NDERFIALZE

Qetashe

Nj Un kishe me kënë dua *Sh.* Na kishim me kënë dua

(si n'faqe 98)

E pakryeme

Nj. Me kënë dua un *Sh.* Me kënë dua na

a t' isha dua un a t' ishim dua na

etr. etr.

E kaluemo

Nj. T' ishe kënë dua un etr. *Sh.* T' ishim kënë dua na etr.

Teikalueme

Nj. T' kënkshim dua un a me pasë kënë dua un *Sh.* T' kënkshim dua na a me pasë kënë dua na

(si n'faqe 90)

E Pertardhme

Nj. N' kiosha dua un etr. *Sh.* N' kioshim dua na etr.

Pertardhme ka'ueme

Nj. N' paça kënë dua un etr. *Sh.* N' paçim kënë dua na etr.

MËNDYRË MBYLLTORE

Nj. Un kënkam dua *Sh.* Na kenkena dua

(si n' faqe 100)

MËNDYRË DISHRORE

Qelasha

Nj. Un kiesha dua a kish t'jem' dua etr. *Sh.* Na kioshim dua a kish t'jemi dua etr.

E pakryeme

Nj. Un kish t'ishe dua etr. *Sh.* Na 'kish t' ishim dua etr.

E kaluema

Nj. Un kish t'kesem kësë dua	*Sh.* Na kish t' kesmi kësë dua

(si n' faqe 101)

Teikaluema

Nj. Un kish t' kishe kësë dua etr.	*Sh.* Na kish t' kishim kësë dqa etr.

MËNDYRË PAKUFIZ

Qetashe	me kësë dua
E kaluema	me pasë kësë dua
E pertardhme	me pasë per tq kësë dua a per me kësë dua
Gjerund i qetashem	tuj kësë dua
Gjerund i kaluem	tuj pasë kësë dua
Gjerundji pertardhem	tuj pasë per t' kësë dua
Particip i kaluem	dua, duem, duemun

VERBI PERPALTUER

163. *Perpaltor'* u thonë verbavet, qi dikjoin nji veper, e cilin kthehet o perpiqetet mbi subjektin qi e bân. Njifen se jasë kish m'mujt t' i vësat verbët grimca su' si n' mëndyrë pakufi, bf.: su' n *lafë*, su' s *gënue*.

MËNDYRË DIFTORE

Qetasha

Nj. Un lutem'a lutemi	*Sh.* Na lutemi a lutena
Ti lute a luteth	Ju lutemi
Ai lutet	Ata luten.

E. pakryeme

Nj.	Un luteshe	*Sh.*	Na luteshim
	s u lutshe		s u lutshim
	Ti lutesha		Ju luteshi
	s u lutsha		s u lutshi
	Ai lutei		Ata luteshin
	s u luto		s u lutshin

Largkaluesme

Nj.	Un u luta	*Sh.*	Na u lutme
	Ti u luta		Ju u lutt
	Ai u lut		Ata u lutne

Nglelkaluesme

Nj.	Un jam lutë	*Sh.*	Na jemi lutë
	etr.		etr.

Nglattsikaluesme

Nj.	Un isha lutë	*Sh.*	Na ishim lutë
	etr.		etr.

Largtsikaluesme

Nj.	Un kisha kiçë lutë	*Sh.*	Na kicme lutë
	etr.		etr.

Fleshtpertardhme

Nj.	Un kam n' u lutë	*Sh.*	Na kena n'a lutë
	s do t'lutem		s do t'lutemi
	etr.		etr.

Parandelpertardhme

Nj.	Un do t'jem lutë	*Sh.*	Na do t'jemi lutë
	etr.		etr.

MËNDYRË URDHNORE

Qetashe

Nj.	.....	*Sh.*	T' lutemi-na ne
	Lidu ti		Lutnie ju
	T' lutet ai		T' luten ata

MËNDYRË LIDHTORE

Qetashe

Nj.	Un	t'luten	*Sh.*	Na	t'lutemi-na
	Ti	t' lutesh		Ju	t' luteni
	Ai	t' lutet		Ata	t' luten

E pakryeme

Nj.	Un	t' luteshe	*Sh.*	Na	t' luteshim
	Ti	t' lutesha		Ju	t' lutesh
	Ai	t' luteí		Ata	t' luteshin

E kaluemе

Nj. Un t' keem kënë lutë *Sh.* Na t'keena kënë lutë
etr. etr.

Teikaluemе

Nj. Un t' kisha kënë lutë *Sh.* Na t'kishim kënë lutë
etr. etr.

MËNDYRË NDERFIALZE

Qetashe

Nj. Un kisha n' u lutë *Sh.* Na kishim n' u lutë
etr. etr.

E pakryeme

Nj. M' u lut' un	*Sh.* M'u lutë na
a t' lutesha un	a t' lutcshim na
a t' u lutsha un	a t' u lutshim na
etr.	etr.

E kaluemo

Nj. Kisha kënë lut' un	*Sh.* Kishim kënë lutë na
etr.	etr.

Tekaluemo

Nj. T' u lutkshem un	*Sh.* T' u lutkshim na
a me pasë kënë lut' un	a me pasë kënë lutë na
etr.	etr.

E perfardhme

Nj. N' u lutsha un	*Sh.* N' u lutshim na
N' u lutsh ti	N' u lutshi ju
N' u lut' ai	N' u lutshin ata

E perfardhmekaluemo

Nj. N' paça kënë lut' un	*Sh.* N' paçim kënë lutë na
N' paç kënë lutë ti	N' paçi kënë lutë ju
etr.	etr.

MËNDYRE MBYLLTORE

Nj. Un u lutkam	*Sh.* Na u lutkemi
Ti u lutko	Ju u lutkeni
etr.	etr.

MËNDYRË DISHIRORE

Qetashe

Nj	Un u lutsha	*Sh.*	Na u lutshim
	a kish t' luteu		a kish t'lutemi
	Ti u lutsh		Ju u lutshi
	a kish t' luteh		a kish t' luteni
	Ai u lutët		Atá ja lutshin
	a kish t' lutet		a kish t' luten

E pakryem

Nj.	Un kish t'luteshe	*Sh.*	Na kish t'luteshim
	Ti kish t'luteshe		Ju kish t' luteshi
	Ai kish t'luteí		Atá kish t' luteshin

E kalueme

Nj.	Un kish t'keem kënë lutë	*Sh.*	Na kish t'keena kënë lutë
	Ti kish t'keesh kënë lutë		Ju kish t'keeni kënë lutë
	etr.		etr.

Tëkalueme

Nj.	Un kish t'u lutkshem	*Sh.*	Na kish t'u lutkshim
	a kish t'kishë kënë lutë		a kish t'kishim kënë lutë
	Ti kish t'u lutksho		Ju kish t'u lutkshi
	a kish t'kishë kënë lutë		a kish t'kishi etr.
	Ai kish t'u lutkte		Atá kish t'u lutkshin
	etr.		etr.

MËNDYRË PAKUFÍI

Qetashe . . . . . m'u lutë
E kalueme . . . . . me pasë kënë lutë
E pertardhme . . . . me kënë per m'u lutë
a per m'u lutë

Gjerund i qëtashëm . . tui a lutë
Gjerund i kaluem . . tui pasë kënë lutë
Gjerud i pertardhem tui kënë për t'u lutë
Particip i kaluem . . lutë, joo: lutun

M'U IDHNUE

MËNDYRË DIFTORE

Qëtashe

Nj.	Un	idhnohem	*Sh.*	Na	idhnohemi
	Ti	idhnohe u idhnohesh		Ju	idhnoheni
	Ai	idhnohet		Ata	idhnohen

E pakryeme

Nj.	Un	idhnohesha a u idhnosha	*Sh.*	Na	idhnoheshim a u idhnoshim
	Ti	idhnohesha a u idhnoshe		Ju	idhnoheshi a u idhnoshi
	Ai	idhnohej a u idhnosha		Ata	idhnoheshin a u idhnoshin

Largkalueme

Nj.	Un	u idhnova a u idhnuesh	*Sh.*	Na	u idhnuemi
	Ti	u idhnove		Ju	u idhnuet
	Ai	u idhnue		Ata	u idhnuen

Ngjetkalueme

Nj.	Un	jam idhnue etr.	*Sh.*	Na	jem idhnue etr.

Ngjatheikaluemo

Nj.	Un idhe idhnue	*Sh.*	Na ishim idhnue
	etr.		etr.

Largteikaluemo

Nj.	Un kiesh'a kiç' idhnue,	*Sh.*	Na kiem' idhnue
	etr.		etr.

Fieshtpertardhmo

Nj.	Un kam n'u idhnue a do t'idhnohem	*Sh.*	Na kena n'u idhnue a do t'idhnohena
	etr.		etr.

Parandeipertardhmo

Nj.	Un do t'jeem idhnue	*Sh*	Na do t'jeemi idhnue
	etr.		etr.

MËNDYRË URDHNORE

Qetashe

Nj.		*Sh.*	T' idhnohemi-nâ na
	Idhnou ti		Idhnonâs ju
	T' idhnohet ai		T'idhnohen aitâ

MËNDYRË LIDHTORE

Qetashe

Nj.	Un	t' idhnohem	*Sh.*	Na t' idhnohena
	Ti	t' idhnohesh		Ju t' idhnoheni
	Ai	t' idhnohet		Aitâ t' idhnohen

E pakryeme

Nj.	Un	t' idhnoheshe	*Sh.* Na	t' idhnoheshim
	Ti	t' idhnonesha	Ju	t' idhnoheshi
	Ai	t' idhnohei	Ata	t' idhnoheshin

E kalueme

Nj. Un t'keem kën' idhnue etr. *Sh.* Na t'keena kën' idhnue etr.

Teikalueme

Nj. Un t'kishe kën' idhnue etr. *Sh.* Na t'kishim kën' idhnue etr.

MËNDYRË NDERFIALZE

Qetashe

Nj. Un kishe m'u idhnue etr. *Sh.* Na kishim m' u idhnue etr.

E pakryeme

Nj. M' u idhnue un
a t' u idhnoheshe un
etr.

Sh. M'u idhnue na
a t' u idhnoheshim na
etr.

E kalueme

Nj. Kishe kën' idhnue un etr. *Sh.* Kishim kën' idhnue na etr.

Teikalueme

Nj. T' u idhnokshem un
a me pasë kën' idhnue un
T' u idhnoheshe ti
T' u idhnohte ai

Sh. T' u idhnokshim na
a me pasë kën' idhnue un.
T' u idhnokshi ju
T' u idhnokshin ata

E pertardhme

Nj. N' a idhnodh un *Sh.* N'a idhnoishin
etr. etr.

E pertardhmekaluema

Nj. N' paça kes'idhnue us *Sh.* N' paçim kes'idhnue us
etr. etr.

MËNDYRË MBYLLTORE

Nj. Un a idhnokam *Sh.* Na a idhnolena
Ti a idhnoko Ju a idhnokesi
Ai a idhnoka Ata a idhnokën

MËNDYRË DISHRORE

Qetashe

Nj. Un a idhnoshta *Sh.* Na a idhnoshim
a kish t' idhnoshem a kish t' idhnoshesa
Ti a idhnosh Ju a idhnoshi
Ai a idhnoste Ata a idhnostin

E pakryeme

Nj. Un kish t'idhnoshesha *Sh.* Na kish t' idhnoshesh'm
Ti kish t' idhnoteshe Ju kish t' idhnoshesh
Ai kish t' idhnoshei Ata kish t'idhnoheshin

E kalueme

Nj Un kish t' keem kes' idhnue *Sh* Na kish t' keesn kes' idhnue
etr. etr.

Teikaluemse

Nj.	Un kish t'u idhnekem	*Sh.*	Na kish t'u idhnokshim
	a kish t'kisha ken' idhnue		a kish t'kishim ken'idhnue
	Ti kish t' u idhnokshe		Ju kish t'u idhnokshi
	Ai kish t' u idhnokte		Ata kish t'u idhnokshin

MËNDYRË PAKUFÍI

Qetashe	n'u idhnue
E kalueme	me pasë kën'idhnue
E pertardhme	me kënë per n'u idhnue, ose per n'a idhnue
Gjerund i qetashem	tai u idhnue
Gjerund i kaluem	tai pasë kën' idhnue
Gjerund i pertardhem	tai kënë per t'u idhnue
Particip i kaluem	idhnue, idhnuem, idhnuemin.

E PYETME

100. Çka asht vertá peryaltser e si perkthehet?

Permbaite t'posaçme per bashkzánimin e verbit

Pera kalta e I. — Verbi do t' bashkzánoin me subiekti kah *vetia e numri*, b.f.: I urt *duhet* ai qi s'i *len* mangut detyret e veta.

Permbaita e II. — Verbi qi lidhet me *dy* a mán shum subiekta t'numrit *njéjs*, merr *shumzin*, b.f.: *Dielpni* e *bofsna* u *nxjen* gjá zogjve t'vet.

Permbaita e III. — Verbi, qi kan *per subiekt dy* substántiva t'numrit njéjs njitun me konsinkcion *se*, merr *shumzin* n'kusht se mund t'lidhet me t'*dy* bashkë, b.f.: as *ndonja e keshtjes* as *fatosi aja* s'ka t'ne *kreruar*; — merr

njëtzën, kuer e' munë t'lidhet veç se me njësën e tretën, marrun peos, b.f.: *ne korpi ne shpirtë* s' *d* nieri, per një t'bashkanjëtun qi del prei njeolt ne tretën.

Perbashta e IV. — Verbi qi lidhet me nji sabicët bëmun prei *substantivash* e *perëmnash* n' numer t' njëjtë e vetën prei *perëmnash* t' vetëties *tieter e tieter*, si me thanë *un, ti, ai, ajo*..., si:kon n' *shkoa'* e n' *vshtir* t' perëmnit qi mo rëad ësht i paar, b.f.:

Jasaš ja dëftoi babës s'vet e t' vllaznevet mdrren, qi kishte pas; e bala i brëti e i thë: Kë ëndrra e jote si do me thanë! Kie *une* e jot' *mamë* e t'tuj *vllazna kena me ra* para tejet, perseys per dhe me t'adhrue! — N'kinët *so ti o ai o ajo* po m' *rrëfei*, po ju *kieri jashta* shpijet.

Perbashta e V. — Verbi, qi kan per sabickt mà substantiva, qi mlidhen top bashk' e dalin nji, shkon n'numer t' kët t'njëjt, b.f.: Kamie, mëerime, t'kanqana *gjithshka*, t'ardhmen deka, mbaroin.

V.O. Ndoshta klo mendyre s'folunit per nco ësht jashta zakonit e per t'u lasë poetët; na thoan *t'vna*, t'ardhmen deka, mbaroin.

Perbashta e VI. — Verbi, qi kan per sabickt shqyptimet *e shkuna o e shkumë*, *ma e shkuna*, *pës' e madhe* e t'dy *substantivat* permbëlhës *fuci o gjëndia*, mundet m' u vëa n' njeis a n' shkumë, njështë si t' vtin mà mirë, b.f.: *Më e shkuna s'di o s'dëin* gjëa. — *Pës' e madhe* ushtarsh *mbet o mbetne* s'fushatë. — *Fmija u dan o u dasne* prëk shkollet. — *Gjëndia thoë a thoen*.

Vrême

171 — E I. — I dnamo me tri perkthimet e verbit por kishin mesit m'a dua *dyrsh*: o I. m'verba qi n'mëndyrë pa kufi mbaroin me shtorë, e II. m' verba qi dalin me nderzane. Sepse verbat e perkthimit t'dytë no nderzane *të*, nuk adrysheoin prei t'tretit qi del me e'do nderzane tjeter veç prei kohes qiesha t'dëftores e t'lidhtores.

172 — E II. Ngjashmnia e dëftores t' verbit me

kénë, dal edhé kso doret: *Un jam kénë; ti jee kénë*, etj; *un ishe kénë, ti ishe kénë* etr.

173. E III — Kolin e kalnene: *Un kem punë kénë, ti ke punë kénë*, qi nuk gjinet aker punyra t' gramatikes, difton shpyp xji kohë t' largt fort, b.f.: *Un kem punë kendue* n'shkollë t'ii, — *E kem punë pra* at nieri n' fminii. —

174 E IV — Duket, se shpyp nuk âsht xji domethanin e Ngjatiëkalnenes t'dëftoret: *un kishe kénë* se punë *me kénë*, qi s'u vûn n'punyrë. —

Un kishe kénë dëfton *kamënden e megiasen* e ndoj sëndisi; *Un punë me kénë* dëfton *seguridën* e til, b.f.: *M' u punë gjet'un n'at vénd, kishe ras n'Durrë*, do me thanë: me kamënde e me ginë un kishe ras — Kundrueli: *Punë me ras n'Durrë nos t'u kapshe per sherbyet*, do me thanë: kishe ras *sokë*.

175. E V. — Kohra *mbyllëtore* i thoan kso doret, pse me të *mbyllet* fiala e ndoj *mrrejtimit*, si me thanë: kush shikion punen e vet âsht i *ariq* ne shikimin punes t'ovë; pra na *kënkëna* t'*uritë*. — Kuer flloin s' ëiin me prân, *folkon* shum.

Kesi kohë i thoan edhé *binditore*, kuer me të dëftohet ndjesija e gadishës qi e nierr nierin mbas t'pasmit a t'ndiemit t'ndë vëndit, qi e bân m'e kënë, b.f.: *Kénka* burrë perjindi!

Sherthimi i Verbit

176. Sherthimi i Verbit bâhet tui thanë 1. *dukuen* (i simplert, atributiv, pacëtuer), 2. *perkëtimin* 1., 2 a 3., (mieu permbaitet a t' atyne t'pa permbaitë), 3. *mëndyren*, *kohen*, *ndëftimin* e *numrin*.

Per *participja* thohet n'âsht *kohes* qetashe a t' kalueme, *kurbi* prei t'eilit rridhë, *substantivi* t' eillit i pshtetet.

Per *gjerund* thohet n'âsht *i simplert* a *i kesëkëmjë-*

ton, sendi prei t' ciliit rriedhe, *mbaresfrë* t'ciillit i pësetet.

Dora pësun ndeeron shpiin

Dora . . . . . substantiv komun, fëmn., njëis ëmnore... subiekt

Çiban . . . . partiçip i kaluem prei verbit me çilë, i pehitet substantivit doré . . . . . perkryes'e subiektit

Ndeerun . . verb atributiv, i perkis. t'gjatë, mënyres dëftore kohes qetsëne, vehtics s' tretët njëis . . . vorë e atribut

Shpiin . . . . substantiv komun, fëmn., njëis ëishmore . . . perkryes e ndreit

T' PYETME

170. M'i thue! pernhaitet e pasçme per lashkrimin e verbit.

172. Si mundet me dalë *Ngiatkahemia* e *Ngiatteikalumia* e dftores t'verbit *me kënë*?

173. Me q'faë mëndyret dftohet shqyp koha e kaluema fort e largtë?

174. A janë nji veshtrimit shqyp t'mei: *un kisha kenë e pata me kenë?*

175. Per çka tholet kohë *mbydhtore* e koer i thoes *kendëtore?*

176. Si bâhet zbethimi i verbit, i participit e i gjerundit?

Rodha e do Verbave

qi mund t' ciin per ushtrim t' perkthimit

Shkoin mbas perkthimit t'parë:

Me mëndue	Me kuitue.
me aguirrue	me vetue.
me kumallue	me agushllue
me ligshtue	me kshillue

më qerua	më njye
më zhdrivilua	më thua
më kallxoi	më bleu
më pagzua	më shkriu

etr.

Shkoin mbas përkthimit t'dytë:

Mo arrijtë	me shetitë	me gradhë
me vazitë	me lyrtë	me gostë
me tapetë	me perzhitë	me nzisë
me pretë	me treli	me zhytë
me mbytë	me lutë	me kputë

etr.

Shkoin mbas përkthimit t'tretë:

Mo fillue	Me rrnue
me nise	me qepë
me qindrue	me shkapë
me qeshtë	me shkrepë
me pagurisë	me lidhë
me mbrrilë	me shtrydhë
me drecë	me dendë
me trimërë	me ngordhë
me qethë	me thithë
me korrë	me tokë

etr.

Rasha e da verbave përpaluese:

M' u knuqë	m' a zgapë	m' u qeshë
m' u teshë	m' a shpërvë	m' u hangër
m' a kuall	m' u shkurkue	m' u smue

n' a flamirë	n' a xoxë	n' a pikue
n' u perrallue	n' u zhgjë	n' u ani
n' a xirë	n' u vrâ	n' u jatë
n' a bart	n' a mundue	n' a ngathë
n' a pikë	n' u hiedhë	n' a dirgë

etr.

KAPTINA E IV.

Permbtii Prepozicionin

(Puepriisa)

177. Prepozicioni âshtë fialë sadrroise, qi i vâhet para substantivit me shkue t' kundershtisnait e tii ne atë tiatar t' ligjeratës. T' eilit t' kundershtisun nuk e difer rano, b.f.: Dajlëndyelsat bân perdhes *nen* pallaz. Substantivin *pallaz* ti e marr vesht, per me bân me e lâsë prepozicionin *nen*, ti s' mundesh me marrë vesht per çka bân n' kisue substantivi *pallaz*, d. m. th. ç' farë t' kundershtimit kna me hiecë. Vëno prepozicionin *nen* o ase i here *yy* t' gjet t' kundershtisnait e tii.

178. Prepozicioni mundet me kën' *i shpjelet* e i *bashkangjitun*.

Âsht *i shpjelet* n' kioft prei nji fialit t'veme, sikurti me, n', *mbas*, *të* o *kë*, *prei*, *nen*, b.f.: *Të* o *kë* ai kee me shkue ndë të *mbas* mejet.

Âsht *i bashkangjitun* n' kioft bâ prei shum fialesh a dasmas o Cejitme bashkë n'nji, sikuer: *perzypri*, *perndë*, *mesatë*, b.f.: Mos e mudhnë *mëndes pernditi* tiere.

179. Aq jane llejet e prepozicionave sa jane llejet e t' kundersâtionave.

Llojet më t' parat e prepozicioneve jan' atë qi dëftain t'kundershtisun *rëndit*, *kohë*, *shoqnijet*, *mieftë*, *mëndyrë*.

Prepozicione Vëndit

180 Janë *prepozicione vëndit*:

1. *Në, nder, mbi, perveç, nen, më, Ash, te...* e shënoin vëndin kë rri ndoi sëndi a ndjenin *s'rënd*, b.f.: Ka me n'gjetë tu kroni nen tij- t' kuçibare.

2. *Në, deri në, ndër, prra, perpara...* e shënoin vëndin kë a tuj shkue ndoi sëndi a *t' fundun kuh vëndi*, b.f.: Po shkoi *deri n' Tepe* me i dalë mikut *perpara*.

3. *Prej, jashtë, s'*, e shënoin vëndin prej kah nieri ndoi sëndi, a *t' fundun prej vëndit*, b.f.: Ujs e ujt nikna *jashtë* pyllet.

4. *Per t'gjatë, per bunë, pertej, mbrandë, neper, per*, e shënoin *t'fundun neper vëndi*, b.f.: *Kena shetitë per t'gjatë* t' Kirit.

5. *Afer, ngjitë, brit a per brit, krahs krahut, afy n', per rreth...* e shënoin *afersine vëndit*, b.f.: *Afer* mejet s' koo se *dran*.

Njatit n', prej anësh, njatit krye, s'largut, endë, pertej e shënoin *largesë vëndit*. *Prej s' largut* na paska ardhë.

6. *N', mbrendë, perbrendë, ndër, ndermjet...* e shënoin *permbrendë vëndit*: kryse u rrfin kundra: *Jashtë* a *jashtë, perjashtë*, b.f.: Mos pi me kacantë n'gjiq; Pushku nik gjallinë jashtë ujit.

— Edhe *para, perpara, ndër syy...* e shënoin *parasë*; kryse u rrfin kundra: *rreth, mesipe, per brit...* b.f.: Eercha *mesipe*, pse s'mbita me t'dalë *para*.

7. *Sypri, permbi, mbje, perpjetë...* e shënoin *sypermbi* kryse u rrfin kundra: *nen, poshtë, nentë...* b.f.: Daket se i kna mbet *mbje* fushë e i kna *nentë*.

8. *Kundra, kundrmall, me fytyr prei...* e shënoin *kundrdjeje*, b.f.: Ilija Profeti u mbesh n'anatil t'Qirit, q'kishi *me fytyr prei* Jordanit.

Prepozicione kohet

181. Janë prepozicionet kohet:

1. *Deri, nji herë n', mrendë, pre, n'kry, kryq, mbas...* e shtuain nji *t' shkyemë kohet me t' prenë*, b.f.: *Mbas* kio dilet kee pre t'ardhë *nji herë n' javë*, e pesa kan *per* t'u kryo *mrendë* tre muive.

2. *Kreth, resh, resë sna, per...* e shtuain *kohë t'padefinue*, b.f.: *Resë* pâ dit â tai rau shii.

V.O. Prepozicioni *per* gadi s'permendet me substantiva qi difinin *kohë*, b.f.: ndêju *gjatë* t'kanë natën e lamë.

3. *Njaty n', rreth, nen, afer...* e shtuain kohen me *kuptue*, b.f.: Kam kâs' *afer* shtatë vjetve, kuer kisa s'mesitore.

4 *Prei, dekr...* e shtuain kohë *t'kalueme* prei nji cilliri n' tiatrin, b.f.: pô drita prishet *prej* kanës t'Teatrit *deri* n'hinë t' Kallaforit.

Para, perpara, pyrsë, resh... e shtuain kohë t' *pozendeshme*; e u rrin kundra *mbas, sot e mbrapa...* b.f.: E kam pra shkan *pyrsë* i rrogul — Çka kee kâs *perpara* t' kisht fale, *sot e mbrapa* nuja sa gabon.

Prepozicione shoqnijet, perdorset e mëndyret

182. 1. Janë prepozicione *shoqnijet, perdorset* me, *bashkë, mbes, mbermjet, per, mpes*, b.f.: Zoti e bekoi dashtninin, qi dikti *mbes* rilazen.

2. Janë prepozicione *mëndyret* me, n', ne, *nkuer, si, p'r, mbas, prei*, etr., b.f.: Fol *me mrrizi*.

Mandâ t' thohen prepozicione *mëndyret* edhe ata, qi difetoin *shembellteyrë*, e janë: *nkuer, si, poresi, n'gjosë*, b.f.: s' kish hije n'a *que* prei koket me *rrnoicë* n'gojë, n' *gorë* t'orgut, qi ôu me *ngrosë gendinj*.

V.O. Prepozicioni *prei, pse*, difton edhe shkakun e ndoj *vëndit*, b.f.: Kso *pluë* nkan *prei* t' *rrenitj* mândi *dobi* i vlefshem *per* gjith.

Sberthimi i prepozicionit

183. — Sberthimi i prepozicionit hâket tû thanë s'âsht i simplert a i bashkanjitun e ç' t'kundershtîdh kan me ligjerat.

Kîluha ulon zogjt e vet nen fletët

Kîluha... subatantiv komun fmn., njîsi, emnore e syni t' skaj. subiekt

Mon... verb atributiv, perkthimit t'pasr, difiore, qetesbe, vehtica s'tretë t'ajëirit verb e atribat

Zogjt... subetantiv komun, mashk., shumës, dishmore..... objekt a perkryes e ndrett

E... artikulli i prozonit *vet*.

Vet... Prozon gjatregois, njîsi prei t'zotit, shumës prei gjojet, vehtica s'tretë, shumës, rasë dishmore, i pshtatet subetantivit *zogjt*.

Nen... Prepozicion i simplert, qi kollixen per çka bîin n' ligjerat subetantivi *fletët*.

Fletët... subetantiv komun, fmn., shumës, rasë dishmore o lypun prei prepozicionit *nen* perkryes lakore.

Rasat qi lypen prei prepozicioneve

Emnoren e lypin prepozicionet *te, tu, kah*, b.f.: po ndalena *te Arbni*.

Lindtoren. e dosa mânë, *jashtë* o *perjashta, pasë, para* o *perpara, afer, kundra, ngjet, tanë, prei, larg, me ermiet*, b.f.: o gove kitren *tanë bukët*.

Dishmoren e kan *nderi n', s', me, nder, nen, ndei, mbi* o *parmbi, pas, andei, kndei, ftei, perté pertej, neper*, per (ky merr ka' i here lindtoren), b.f.: *andei malin; perté ensektes*; kna per brinash e nieri per dukat (lidhat).

T' PYETME

177. Çka asht prepozicioni?
178. Si mundet me kanë prepozicione?
179. Sa janë llojet e prepozicionit?
180. M' i thuej prepozicionet qi diftoin: 1. *nxëjen n' vënd;* 2. *i' kuitunit kuh vëndi;* 3. *t'kuitunit prei vëndit;* 4. *t' kuitunit nepet vënd;* 5. *afertinen e kergenen e vëndit;* 6. *permrënden e peresitn e vëndit;* 7. *sypernitn e vëndit;* 8. *bollndëjen.*
181. M'i thuej prepozicionet qi diftoin: 1. *t'shtyenen e kohës me t'prenue;* 2. *kohen e pakuame;* 3. *kohen me kryedinde;* 4. *kohen e kalluame;* 5. *kohen t' parandëzitume.*
182. M' i thuej prepozicionet *e shoqnïz, t' perbame* e *t'mëndyres.*
Çka n' thue per prepozicione qi diftoin *shemëdityrë?*
Çka mundon me diftue prepozicionet *prei* e *per?*
183. Si bahet sherthimi i prepozicionit?

KAPTINA E VII.

Pernubti adverbin

(Parfilik, nä mirë: *Mifolie*)

184. *Adverbi* asht fialë andrroies, ma t' eilen *rrëfet* a *dëst* a *start* domethanie e nji verbit, e nji adjektivit a t'ndunji adverbit tjetër; josë i shtjon ma rrethana *vëndit, kohet, mëndyret* e kso doret, sikurr: Kush flet *tepet*, kush *poh*, kush *aspoh.*

185. Adverbi asht *i shquejet* n'kioft kta ma nji dallë t' vetme, sikurr: *kënd, sot, nesser, mirë, tash, kurr,* etj. Asht *i kushtuejtem* n' kioft kta ma fialë nä shum, si më shëmë: *perpara, perpara per, mbresendei, tekudei,* etj.

186. Janë adverbe:

T'pahët: njëmend, mirëdhënë, ani, po, poshtë, b.f.: a e shkruve ti kat pastaj *Po*, vetë.

T' mahnit: jo, mos, s', as, askurr, as njeri, asnjë, fare, b.f.: *Mos rrëzi kurr.*

T'ndryshmit: ndoshta, gadi, dëri, diçkaë, b.f.: I bëni *dëri*, me diit, se foli gabim.

T'ndrit: këtu, atje, këtu, aty, perpjetë, poshtë, rreth, prapa, pertej, dikë, kah, etr. b.f.: e solla *rreth e rreth* e rrasa *poshtë.*

T'kohës: sot, nesër, dje, herëpari, gjithmonë, natënë, shpesh, rrallë, sinjor, zonjë, ç' motit, nadje etr. b.f.: n' shkolla *sot atje, nesër* s'mund t'vi te ti.

T'sasisë: shumë, pak, mjaft, teper, tek, aq, kaq, as, asnjë, mjeft, b.f.: *as* i kec *dhanë! kaq:* Pse *jo mjaft teper!* Kë *mjeft* per të.

Sherthimi i adverbit

187. Sherthimi i adverbit bëhet tui thanë n' kët i simplert a i herëkanjiton, a rrit'a ul'a sosë rerbin, adjektivin, e adverbin jose a i shkojen ne ndoi rrethanë.

Petkat e ngushtë teper, bëri shumë here rrezige t'rënda.

Petkat... substantiv konun, mashkullor, shumës, rrë'e-mnore,..... rubiekt

E .. artikull i adjektirit *ngushtë*

Ngushtë .. Adjektiv me artikull, mashk, shumës, njës, rrë'emnore, i pshtetet substantivit *petkat*..... perkryesa e suljektit.

Teper... adverb i simplert e ja rritë demethanies adjektivit t'ngushtë.

Bíis... verb atributiv, i pas permbaitë, dëftore, qëtsche, vëtëes s'treve, shumë... verb e atribut

Shum hasë... ndreth i bashkangjitun, shkjon vetëm dëis me rrethanë kohet... perkryes lekone

Rrezige ... substantiv komún, fëmn, shumës;.. perkryes, rasë dishmore e ndreit

T'... artikull'i adiektivit *rëndë*.

Rëndë... adiektiv me artikull. fëmn, shumës, dishmore, i pëhitetës substantivit *rrezige*.

T' PVETMË

184 — 185 Çka asht adverbi, e si mund t'jeetë
186 — M'i thuei adverbat *t'poksë*, *t'mukët*..
187 — Si i bihet *sterthimi* ?

KAPTINA E VIII

Permbti Koniunkcionin

(Lidhtore o Lidhës)

188. *Koniunkcioni* asht fialë sadoiza, e cilla lidhë propozicionet mbas t'kundershtimave, qi mundën me pasë nder vedi o prandoi asht lidjëndryshem, si me thanë *njëtuer, shtoës*...

189. Janë koniunkcione *njëtuere e, edhë*..., e vlin me i bashkue propozicione, a pieset e pergjashme t' ndoi propozicioni, b.f.: Rregullimi mba n' kambë qytetet *e* konsqet e mretniit vetë.

Janë *shtoise*: *edhe, perpose qi (se)*... qi ndoi perfshimit t'difiuem o t'mosknytuem ja shtoin ndoi tieter, qi s'i dukte se do t'i shtohej, b.f.: Pastrija, *perpose qi* asht vertyt, asht *edhë* bukurii.

Janë *mohendëse*: *as — nuk o s'...* t'cilat bashkoin propozicione *e pjesë* t' pergjishmo t'tyne kak i mohoin, b.f.: Kush nuk di nushkë nuk mundet me gjikue *as* per hallat, *as* per atë qi i hiq *as* ti *as* vet s'kena fai.

Janë *veshtrimëbrenies qi, t', do t'* ndersan mbas nji propozicionit t'pasur e perkryes, bäin me ardhë nji propozicion tjeter t'varun, b.f.: Kush dishron me jetue me ndeer, *do t'jeet* i urtë.

Janë *kundershtore*: *edhe se, nemose, nomos, prap se prap, e idse, sedo*... qi kllasin kundershtti ndermjet t'propozicionevet, qi janë bashkue prei s'ash, b.f.: Kurr s'do shan nieri, *sedo* nanik me këtë.

Hiqet kundershtija prei propozicionevet: *me gjith kët, angjdonjanit, ndryshet, tietrisht*... b.f.: E qiti falen jashta kohet, *angjdonjanit* pun s'a qarte.

Janë *ndarëndare o dasmore*: *o, a, josë, o dona me thanë, porsë*... qi bashkoin perfiina t'ndryshme o kundershtore, b.f.: Gjithnji i kapet nanës, *o* tai fjlë keq per tierë *o* po e shliron vedin prei s'mbetunit *josë* po i mblon.

V.O. — Propozicionet *o, a* shpesh herë perdoruhen me difune *o dy* fjalësh fja e kon domethanien njiaj, b.f.: Dallndyshat ngrehin cerdhen *a* fdeen nen trua.

Janë *kllifore*: *do me thanë, dua me thanë, si me thanë, fjala vien, kët fjalë*, per tregim: Pakezinat i koe si tryezat s'pjlatore, *dua me thanë*, gjithnon gadi.

Janë *shkakore*: *sepse, mbasi, perndaisi, tui këve (qi), per, shkaku i*.... kah bashkoishin propozicione, ndër t'cilat njëni posh dikt pasoja e tietrit, b.f.: Dotyre shum kena ndsi ardheen: *prandej* na dubet me e pasë per nëmer.

Janë *t'gjellimit: eshtu qi, gi t', t'*... kah bashkoin propozicione, ndër t'cilat njëni posh dikton fillin e tiedit

që thotë propozicioni fjetër, b.f.: *Ashtë që nuk t'jesh mangut per çka dubet, perdorje gjuhën t'unde më mirë.*

Janë konjunkcione rëndësi-ke, kë do me kënë... që bashkon propozicione, ndër t'cilat njëni sesh kallxon vërtetën kë është ndoj send, o sähet, o á bân, b.f.: Nuk shihen mirë *kë* e'n gjuh n'u ngrasë.

190. *Janë Konjunkcione KOHET:*

1. *Nder me, n'kay, veper ket kohë, per dish, kish, kuer...*, t'cilat dijtoin *t'ndodhunit e dy sendeve perajshëm*, b.f.: Mundin luftuat, *kish* është tuj mbulue, kurrejta s'ju letoca aq sa ndodhuni i t'korruat.

2. *Para se, perpara se, mbë paar se...* t'cilat dijtoin *t'ndodhunit e njij punës para tjetrës*, b.f.: Shikjo t'jeesh dijtë vetë, *para se* me qortue kënd.

3. *Tek me, porsa, si, tok...*, t'cilat dijtoin *t'ndodhunit e ndoj sëndit* **dytë** mbas ndoj tjetrit, b.f.: *Tek me* nxë t'mirë Ua kersh, t'kalun me'i hjerë.

— *E prova, mbarë, qysh se...* t'cilat dijtoin *t'ndodhunit e ndaj sëndit* mbas ndoj tjetrit *pa dan se kuer*, b.f.: Shikën shpijat, e ndërtò sa gjind patse mrëmjë, *prei se* u ngrehnë.

4. *Deri, deri me, se — deri qi, n'-e deri n', m' — de i n'...* t'cilat dijtoin *ngjatsin e njij punës deri* m'gji *fare shtë kënë*, b.f.: *se* u krjue truzullinë *deri qi* Zoti nieri *ndrimit e ndigjuet Zotit*, e u lap mbas *ndrimit t'zotave t'rrëshem: m' Adamin e deri n' Abremin* sfer katër mij vjetve, *dyy* mij vjet para Krishtit.

Janë me qyshtë: n', me, me kënë se, por, veç, porse, veç se, mbarë mos, kuer... që bashkoin propozicione, ndër t'cilat njëni sesh ngerthen qyshtën, ku á pshtetë t'dytunit o ndoj sëndit qi dijtohet pesë propozicionit tjetër, b.f.: "Na kan dhanë Zoti dolen me na i ndigjue latat; *ne* ja bâshim si dubet.

Janë jashtëzakonë: pos, j'shtë-se, veç, veç se per, re-

Jesa gi... kah bashkoin propozicione, nëer t'cilat njëni sosh lëa jashtë e tkuer çka thotë propozicioni tietor, b.f.: kush nuk din me diftue dashtnii, *e g se* kohe koha, nuk a nik.

Jesa *desàse* atë qi bashkoin propozicione, nëer t'cilat njëni sosh dvon çka thotë propozicioni tietor, b.f.: Na lëë jeta *pa u kaitue* — Por kuer propozicioni i *paar* asht *mosbesnè*, athot' e dyumia asht vëtue faqevo, b.f.: Kurrgjia nuk adellë n' shekull, *pa* e prentue Zoti.

Jasë *kondsishet si, sikoer, sikurse, njashtë si, sa nda fort, ay nda fort, per mendyre qi, ay kay, kay sun...* kah bashkoin *propozicione* e pese t'pergjashme nëer t'cilat dftohet perkrahin o pergjeon a'sekt' e a kundështue mëermiet t'*dyy* shtjerve, b.f.: Kurrnji sëdi *kay* e knaqë shpirtin, *se* mqiqiju besnike u e gjet.

Jasë *zgjedhnore* atë qi bashkoin *propozicione* me t'cilat dftohet, se nder dyy asht zgjedhet e pelqehet njëra nga *pjesa* se tjetra, b.f.: *Mos mëso nji vice ose, se nji pasë mot.*

191. — V.O. I. Konjunksioni *kshi si o pse* kuer a bâa me nji fjalë fyelme, b.fj.: *e, edhe, kshi, pra, se, n', etc.* — Asht *i kundërvjetuar* kuer a bâa me nda se nji fjalë, sikoer *mbasdo, sidomos, andopak...*

2. Perpara konjunksionit qi njet nji propozicion me i tietor, vëtue *pra*, b.f.: Nuk asht mirë me *pasue*, por me prishe.

3. Perpara konjunksionit qi njet *dyy* pjese t'pergjashme t'nji propozicioni prasa lehet, b.f.: Dëlia ay lamsh e lesh.

4. Per shum vjet u perdorne konjunksioni *qi, që per*, zakonisht edhe *propozicioni per*, me vorb n' *mënâyrë pakufi*, b.f.: "Jesu Kristi nder dishcpuit e vet, dyndhet' i zgoli *qi per* me *mbje* me lo.. — Shkrimtari e *sqim* e perdorsin bukurisht konjunksionin *qi* pa fjalen *per* me vorb n'*mënâyrë kufizore*, e propozicionin *per* me vorb n'*mënâyrë pakufi* vec kuer t'jetë nevoja me e dfitue *fjalen e gjithë* gjithnin, b.f.: "Zoti na ka kijue *per* me e njofte, *per*

me e dashtë, *per* me i sherbyer n'këtë jetë, e mandej me e gzue n'Parrizë. Josë më t'shumen e perdorim n'kryet t'ligjeratës, p.sh.: *Per* me ja dalë kuai punë, dubet zëmer.

Sberthimi i koniunkcionit

182. Sberthimi i koniunkcionit lehet tui thanë ç' farë llojet âshtë, e a njet *propozicion* a pjesë t' *pergjasshme*.

Diell shkon n'shkollë per me ndanë ndër urtësi.

Diell... substantiv komun, mashk. njëjës, rasë emnore i syrit t'ekzistuem... subjekt

Shkon... verb sdepertuer, i pakthimit t' pear, difore, qetashe, njëjës, vetë. e' tretë ... verb e atributit

N'... propozicion i shkurtër, dëftën t'lidhun kah vëndi, dos rasen dhimore

Shkollë... Substantiv komun, femën, njëjës, dhimore e syrit t'parkitjaem e lypun prei propozicionit *n'*... perkryesë lakone e verbit shkon.

Per... Propozicion i shkurtër; lypë mbidyrun pakallë n'verb qi vien mbrapa; dëftën fjoritas e qiltas qëllimin e t' shkuemit n'shkollë

Me ndanë... Verb depertuer, i pa permbatë, mendyrë pa kallë, qetashe... perkryes' e atributit

Ndihë... Koniunkcion shkurtë, njet substantivia *urtësi* ..... perkryes'

Urtësi... Substantiv komun, femën; njëjës, dhimore e lypun prei verbit *me ndanë* ..... lakone

I' PYETME

188. Çka âshtë koniunkcioni ?

180. Cilat janë koniunkcione *njëmore, shtoise, mohuese*

Ae, kundershtore a si hiqet kundershtija, *rënda-rëndas* o *daamaz, kthillture, shkshtore, mbyllitore, f'gellënit, f'vëndit*, a çka vlin ?

189. Cilat janë konjunkcionet *e Ashtu* e çka diftoin? — Cilat janë konjunkcionet *me qyshtë, jeshtëdimse, dmirse, Arrakarshtë, zgiellmore*, e çka bashkoin ?

191. 1. Cili konjunkcion âsht *i zmpelert* e cilli i *dashkrajtun* ? — 2-3. Ku vëhet o ku lëhet presi? — 4. Çka m'thue per t'perdorsmit e konjunkcionve *qi, qi per* e *pse* preposicionin *me* ?

192. Si bâhet sherthimi i konjunkcionit.

Mbii grimcat a, po, do t', mund t'

193. Grimca *a* i prin verbit, kuer dishon t' pvetme, b.f. *A kam un? a dreqshe un? A gesha të? N' fjli ai?* —

Muad t'perkthehet kso dorez: *Un a kam? Ti a dreqshe? Ai a gesht?*

Per zakonisht e lidhm jashtë prosonia e fhosn: *A kam! A Ase? A Kna?* etc.

194 Grimca *po* i prin verbit, kuer dona me dishtue ndoi sinë *tash per tashë* a, si flet shkolla, *aktualitetin* e penë, b.f.: "Ti lui u perkti me kto gergile, *po* shken me krye n' gershtine.

Grimca *po* perdorue ndër t' pvetuna para verbave e bân t'gjallë proposicionin, b.f.: "Po s'e bâne ti, kuer krisi pushka ? „

195. Grimca *do* me verb n'formë lidhtore, dishon, 1. si *detyrë*, b.f.: *Do t'dukem set te zotnija* — 2. si *nevoj* o *shtrengim*, b.f.:.... o i bardhë kë Fati Âsht o ader t'forta vepera, gjallimin *Do t' bâi*, e se do t'mbes... 3. Si *t' Ajme zëmrës*, b.f.: " Kush e thei kshpin! *Do t'a kost* thye njai „.

Grimca *do* me verb n' formë pakufi bâ jashtë domosdo fjalzen « me », e dishon *detyr'* o *shtrengim*, b.f.: *Do bâa kshtu, do shkrue* kio leter etr. kinse *duhet me bâi kshtu, duhet me e shkrue* kat leter.

190. Grimca *mund* kan gjithmonë ndërtuar t' perfaqësë, e prandaj e lypë verbin n'formë lidhore. Grimca *mund*, kur mos t' i prin para ndërkohës *nuk* o s', dilon *mundësia* o ndoj shndërr, p.sh.: « *A mund* t' keç para si mo e bler sjat zarf! N' mos i pat' ai, *mund* t' i kemi ne.»

V.O. Grimcat *do* t' e *mund* t' janë mëvetësi.

T' PYETME

193-194-195-196. Çka m'thue per grimcat *a, po, do* t', *mund* t' ? Si perdoret grimca *do* pa ndërtuar t' ?

KREU I IX

Përmbii Interiekcionin

(Ndërmjet-hiedhës)

194. Tkohen *ndërmjet-hiedhës* a interiekcione do ato a fjalë qi luhen a hiedhen andej e kndej tai kuvënde; o kuer përjashtë çohen pasi fondit t' zëmërs s' prekun prej *gazmendit, dhimbes, tutez, idhesimit* a ç' do t' dintonit tjeter kan lëjë t'mudhe fort.

Janë t' *shpeshtë* n' u bëshin me fjalë t' votme; janë t' *shndërruqitura* n' u bëshin me fjalë mën se ajo, si me thanë: *ah! eh! oh! o! lumtë! oi vaj e mjerë!*

198. Janë ndërmjet-hiedhës:

Oo! Or! Ore! Oi! Au! More! Moi! Mori! Oh! Ah! Of! Eh-bëe! Ojlë! Pagu! Pepo! Bobo! Hë t' lumtë! E! Ës! Ha! Hë ce! Ohoho! Na! Uh! Ohalë! Ei! Palë! Na! Hajt! Ohua! Pu! T' lumtë! Urraa! Rrnoft! Mo shndet e jetë!

FUNDI

T' SHQYPNUEMIT E FIALVE

qi perdorohen n' giuhë t' shkollës

Anasielit	— invoco
Asnjánet -i, asnjënse, ia	— neutro
Ballafaqje, a	— opposizione
Bánje, ia	— azione
Bashkangjitur (i, e)	— composto
Bashkëzanoj (me)	— concordare
Coopt (i, e)	— elittico
Dasmës, i	— distributivo
Depertuer, ori	— transitivo
Difiuës, i (perëmca)	— indicativo (presente)
Difiore, (mëndyrë)	— indicativo (modo)
Diskutove, ia	— accusativo
Diskrore, ja	— ottativo
Domethanie, ia	— significato
Dot	— per valia
Dukse, a	— apparenza, specie
Deus (me)	— rifiutare
Dyzëntere, ia	— distengo
Dysso (me)	— raddoppiare
Dhantore, ia	— dativo
Emnore	— nominativo
Farë, a	— specie
Fiakkje, ja	— termine
Fiechtpertardhme	— futuro semplice
Germë, a	— lettera
Gjëtregoa, i	— possessivo

Gjanie, ia — stato
Gjymtim, i — difetto
Hiedhsë, a (thekse) — acuto (accento)
Hiektore — ablativo
Hijezë, a — apostrofo
Kalsemo (e) — passato
Krahanik — comparativo
Kruhzim, i — inflessione
Kufi i (me, pa) — finito, infinito
Kumbim, i — suono
Kundershtim (i) — rapporto
Kuptue (me), nenkuptue — intendere, sottintendere
Lakon, e — indiretto
Landët (i, a) — materiale
Largkalsemo — passato rimoto
Largtejkalsemo — trapassato rimoto
Lidhtero — congiuntivo, congiunzione
Lidhun (i, e) — relativo
Ligjerata, a — discorso
Lindsii, ija — genere
Lindtero — genitivo
Llojë, a — specie,
Mbyllitore — concludente
Mohuik — negativo
Ndajtë (me) — ripetere
Ndertzhtore — condizionale
Ndertim, i — costruzione
Ndertue, ia — declinazione
Ndertzhme, ia — consonante
Ngjatkalsemo — passato prossimo
Ngjatkalsemo — trapassato prossimo
Njëia, i — singolare
Njikambë, a — parità

Pakryems — imperfetto
Palandët (ë, e) — immateriale
Paranëipertërlihmo — futuro anteriore
Parapraka — preliminare
Paraqëll, ja — anteriorità
Paskajuem (i, e) — indeterminato
Paskaitas — modo indeterminato
Pasqëll, ja — conseguenza
Pasose, in — infinito
Pasqyrë — prospetto
Perkryes, a — completamente
Perfitim, i — concetto
Perkthim — coniugazione
Perunjosim — supremo grado
Perumtës (pertëmen) — congiuntivo (pronome)
Perpeltuer — riflessivo
Pertarëhmo — futuro
Pertarëhmekoluame — futuro passato
Pervetem — proprio
Plëntë (i, e) — passo
Poh, i — affermazione
Potenik — positivo
Pqaii, ija — rispetto, riverenza
Pvetës — interrogativo
Pshtillk (i, e) — complesso
Qetashe — presente
Qyshke, ia — condizione
(Eadi thost edhë: kuvnesë, s) — pesce)
Radhë, a — serie
Rast, a — caso
Readom — comunemente
Rendtuer — ordinale

Rrethanë, a	— circostanza
Rrokë, a	— sillaba
Sasi, ija	— quantità
Sherbim, i	— analisi
Simplert (i, e)	— semplice
Skâjsem (i, e)	— determinato
Skaje (ia)	— apice, sommo grado
Sndrrois	— invariabile
Syperuik	— superlativo
Syperuii, ija	— superiorità
Syt i skâjsem	— aspetto determinato
Shinue (me)	— segnare, significare
Shkputun (i, e)	— assoluto
Shqyptim, i	— pronunzia
Shumes, i	— plurale
Tejkalacme	— trapassato
Tingell, i	— accento, suono
Trajtë, a	— forma
Tregim (per)	— per esempio
Tregue (me)	— esprimere, trattare
Thekse kmbaose	— accento tonico
Thirrtore	— vocativo
Thrritme, ia	— esclamazione
Urdhnore, ja	— imperativo
Varg, a	— periodo
Vehtietues	— personale
Venditore, ia	— locativo
Vesht'rim, i	— sesso
Vrrenue (me)	— determinare
Zânime (verbit)	— voci verbali
Zânture, ia	— vocale
Zbatim, i	— applicazione
Zbanim, i	— raddolcimento

Faqia	Rreshti	Gabimet	Ndreqi
10.	4.	i	ik
12.	5.	T'sillat	Cillat
13.	16.	i prrin	o zdin
"	16.	gjithmon	mas t'shumen
"	22.	zkoteria j	ndershtis j
15.	11.	thelsë rândie	thelsë rândie
21.	24.	proposizioni	prepozicioni
24.	25.	ujt	ujë
25.			Mbrem. 58. kndsi:
			P.O. *Syni i paskujdesun s'ke dhanore as u' njoftis as u' shumë.*
25.	24.	lindtore e dhantare e paskujdesme	lindtore e paskujdesme
26.	28.	n'lindtore e dhantëro	n'lindtore t' paskujdesmë
28.	35.	dicja	dijcja
32.	8.	beslnat	bahlent
35.	15.	n' blojshë	n'blejshë
39.	9.	kser nuk zkjashet	kser zkjashet
42.	17.	Shoqio	Shoqo
56.	31.	Dh.	Dh. trima t'rrah
67.	5.	s'dytes sohtie	t'pares vehtie

Faqia	Rreshti	Gabimet	Ndreqi
89.	14.	Vetbia	Verbia
"	15.	Ftillku ma mirë	Ftillku, ma mirë
"	29.	qi e bân del,	qi e bân, del e vret
91.	30.	Zânimet o tija	Zânimet e tija
92.	14.	Diftora	Diftore
102.	19.	Perkthimi	Përkthimi
104.	1.	Nigntoikalome	Ngjatoikalome
117.	17.	me pvet	me pvetë
124.		Verba t'perre-gallta	t'parregallt

BKSH

NENFLETA E GRAMATIKES SHQYP

I.

N' faqe 9 tu numri 4 "*gjasht zdrore*„; kendo shtatë.

II.

N' faqe 17 tu numri 36 «*zuljshtiv, rrbën, atributin*» Hiqe fjalen *atri'bët*, e kendo gjithkund *predikët* - Ashtù tu numri 37, kendo *Vorsi predikativ*.

Ashtù n' faqe 19 tu numri 41 «*Asht i simplert .... nji objekt vetun*», kendo: nji *rrjedhi* vetem.

III.

N' faqe 22 tu numri 48 e 49.

48. «*Substantivet dasht lindshin mashkullore etr.*» — Si këtù si poshtë kendo *lindshjet* ....

49. «*Substantivet janë lindshin etr.*» kendo:

Janë rregjime 1. *do substantiva t' theksët*, qi shtojn zdrej gjas, e cilla, edhe kanr dhbet, jet ajo se ajò, a janë *sidomos Ejë* (*njëri*), *mish* (*mishi*), *diathë* (*diathët*), *roj* (*rojt*), *dyllë* (*dyllët*), *rrjallë* (*rrjallët*), *Aes* (*kosi*).

T' gjith këta substantiva n' Shkodër më t' shumen perdorohen mashkullorë, posë substantivit *rrjallë* qi e perdorejm femnore. Fjalori i Bashkimit e i Kristoforidit e bàn edhe rregjimin substantivin *kosë* (*kosërt*).

2. *Participat* (*perggjasmorët*) me ndërrue *n* a *nn* n' *fund*, kanr edhen si substantiva, b. f.: *T' dasun* (*t'dasunit*), *t'lesun* (*t' lesunit*), *t' bërë* (*t' bërës*), *t' fyem* (*t' fyemit*), *t' shkrueme* (*t' shkruemit*), *t' lutsun* (*t'lutsunit*). Participat me t' mbrame tjetër, me u perdorrshin si substantiva, janë gegnisht fëmnore pa artikull, b. f.: *Lutë* (*lutë*); *rjellë* (*rjella*), *thanë* (*thana*) etr. - Vetëm thotë: T' *rjellë*.

3. *Adjektivet t' substantivuem*, qi shtojn gjas t' palkadët e nji t' bame, b. f.: T' *madhi* e Zotit, t' *mirit* e Zotit, etr. Rregjasi s' kan shumë, por s' kat numer bàhet femnore, b. f.: T' *shkrueme*.

IV.

N' faqe 23 tu numri 52 "*ni ndërrue ndërrasen k me q e g me gj*„ — kendo *e g me gj*.

E n' faqe 24 tu numri 54 shikjò, se substantivat *kujtimna, turbullima, gërrmoa* e kësi fejet kan hije veç n' poezii.

V.

N' fqe 20 «*Syni i paskájsem Dh. shtyllet, V. n'shtyllëtë.*

V. O. 1. Syni i paskájsem s' kaa rasë dhantore se n' njëis se n'shumsë.

V. O. 2. Rasa vëndtore s' *ayy i paskájsem* asht s'ç' do ndërrale e n' njëis e s' shumsë gjithnji si ëmnorin, psoi: Njëis V. n' shtyllë; shumsë V. n' shtyllë. — *N'ayy i shkjuem* del me i kso doret: V. n' shtyllët (njëis), V. n' shtyllat (shumsë),, n' Liss, n'Lisat etr.

V. O. 3. Vëndtorja *e shkjuemse* nuk perdorohet n' Shkoder por veç n' do vise t' Gegalis o ndor Toskë.

VI.

N' fqe 27, ta numri 60.

Pasqyra o substantivit i' ndërrules s' parë, qi del me e t' shqyptuome.

Njëis		Shumsë	
Syni i perk.	*Syni i shk.*	*Syni i perk.*	*Syni i shk.*
Ë. Lule	Ë. Lulia	Ë. Lule	Ë. Lulet
L. Luljet	L. Lulës	L. Lulesh	L. Lulevet - ve
Dh. s' kaa	Dh. Lulës	Dh. s' kaa	Dh. Lulevet - ve
D. Lule	D. Lulen	D. Lule	D. Lulet
V. n'Lule	V. n'Lulet	V. n'Lule	V. n'Lulet

Pasqyra e substantivit, qi del me zëntore e lojse, mas t' cilles vjen nji ndërrime.

Njëis	
Syni i paskájsem	*Syni i shkjuem*
Ë. Bader	Ë. Badra
L. Badrat	L. Badres o Baders
Dh. s' kaa	Dh. Badres o Baders
D. Bader	D. Badren
V. n'Bader	V. n'Badert
Shumsë	
Ë. Badra	Ë. Badrat
L. Badrash	L. Badravet - ve
Dh. s' kaa	Dh. Badravet - ve
D. Badra	D. Badrat
V. n'Badra	V. n'Badrat

VII.

N' faqe 29 ta numri 65. këndo *fagjë*, e jo *qaxhë*.

E n' faqe 31 ta numri 66 N' njëtë: *Kanundoori*: n'shumës *Kanundorë*. E këso doret substantivat mashkullorë qi n'emnorë t' paskajsme t' njëtës dalin me *mm*:

— Shumës *dolit dil, mullí, hafi*, etr.

Shumës i substantivit *zâs* (zë) edhë *zânet*.

VIII.

N' faqe 32 ta numri 70 mas fjalve *arrafshtërë, krahnorës* shtit *dimn, mmm, bilmn, gurë, murr, bilurr*, e kso doret, pse këto substantiva mashcrra e o kan t' gjatë. Boshkimi vën *bilurr*, pse #mmorra e paskajsme t' njëtës o bân *bilurr*.

N' faqe 33 "Por *Arue* etr., shtë prrue e ndgj tjeter.

IX.

N' faqe 35 ta numri V. *«Gjysë i zbdjurra D. i Vllaznë*, kuda: *i vllaznë*.

E n' faqe 37 ta numri 78

Mbas ndërruljes shtoje ket vrêmn:

V. O. 1. Substantivit *Krue, krrue, krrut, krrut, krrrn* s'â fjalë e perdorueme, e' shumës *krrna, krrnt, krrna, krrnat*, da me thânë: *krypera, peranik, i dasmit e ndaj shkrimit*. E' pared e mslit o t' katundit êmrohen n' shumës më mirë: *krrna*, se *krrue*.

V. O. 2. Më e shtrrue baktiin e traslé thom: *krrn* - per baktiin e vogel o t' tim thom: *kokrra*, b. f.: Kishte Jobi shtatë mli *kokrra dele*.

V. O. 3. Kuer â fjala per *prrue*, thohet: *kryet e gjëes*. — N' t' folun per ylbjo (ryb): *kryet e ndrit*.

X.

N' faqe 38 ta numri 79 "*perçjellen gjithmonë* etr., këndo *zakonisht*, pse b. f.: substantivi *Amë* gjindet ka'i heri pa perêmn.

XI.

N' faqe 40 ta numri 81 "*shkëjoin ndritin kë shtëtin* etr., thuoi *shkëjoin ndrit ndritin* etr.

XII.

N' faqe 42 tu numri 85 *eshumës*, *bjen i shkjuem*: *Prindin*, *kuje si fjalë*: *prindia*, *o kërdo*: *prendi*

XIII.

N' faqe 44 tu numri 89.

ARTIKUJT

I. ÇKA JANË. — Artikujt *janë* do fjalë t' vogla, qi u njiten para substantivave, adjektivave, pronomeve.

II. SI JANË. — Janë lindsijet mashkullore, *femnore*, *neajtrore*, me njëjës e shumës porsi substantivi.

III. KÛ VËHET ARTIKULLI. — Vëhet *gjithmonë e patmu* para lindsijet t' shkjesme t' substantivit, i cilli *mbahet zotnues*. Substantivi tjetër ç' do rasë, më t'cjillin artikulli bje n' godë me lindsi, *numer* e rasë, *mbahet i zotnuem*. Ky i prin artikullit.

IV. SI BJE N' GODË ARTIKULLI. — Bje n' godë me substantiv t'zotnuem *rojet njësë* t' veshtrimit qi kan. Kaur artikulli *asht i lidhun*, kan kat veshtrime: *aj o ajò o atë e atë që kam*. — Kaur *asht i shkëputun* kan kat tjetrin: *që kam o që kam*.

V. KUUR ÂSHT I LIDHUN E KUUR I SHKËPUTUN. — Âsht i *lidhun* kûr substantivi i zotnuem *asht i shkjuem*; *asht i shkëputun*, kuer i zotnuemi *asht i parashkjuem*.

VI. PSE THOHET I LIDHUN E PSE I SHKËPUTUN. — Thohet i *lidhun*, *pse o lypë domosdo* substantivin *t' diftuem*, *t' shkjuem e dfrr*. — Thohet i *shkëputun*, *pse sado qi substantivin t' zotnuem e lypë t'parashkjuem*, *nuk e lypë domosdo t' diftuem*, *mieft qi t' nenkuptohet*, *p. f.*: Lisat e *malit janë t' Kishës*, *kinse*: *janë lisa t' Kishës*; *e nisa me bekim t' priftve*.

VII. ARTIKULLI PARA SUBSTANTIVIT Ç'DO RASET. — Vëhet para *neajtrsit ardhun prei participit ndo prei adjektivit*; para substantivit *femnuer ardhun prei adjektivit*, *p. f.*: *E drejtë*; para *femnave dilsh*, *p. f.*: *E Diele* etz.; para substantivave *i zoti*, *e zonja*, *i shoqi*, *e shoqia*, *i biri*, *e bija*, *i ëllai*, *e motra* etz. qi *dilsën gjinsi*:

VIII. ARTIKULLI PARA ADJEKTIVIT — Pse pa të fjala s' bahet adjektiv.

IX. ARTIKULLI PARA PRONOMIT — Vëhet para lindorjet t' shkjeme.

XIV.

N' faqe 49 tu V. O. 1. «*Asht e kundërt; kush fs* Hiqe si *kush*, e këndoc ghr.

Mas V. O. 2. shto kët t' tretën:

V. O. 3. T' gjith artikujt, qi vijn mas ndoj artikullit t'lidhun, janë t' shkëputun, b. f.: Luigji e majti ardhnimin e bahë e t' natës e t' nanesit.

PASQYRA E ARTIKULLIT T'LIDHUN MASHKULLUER

Njëa

Ê.	Guri	i malit		Liq	i nelit
L. (i)	Gurit	t' malit	(i)	Lisit	t' nelit
Dh.	Gurit	t' malit		Lasit	t' nelit
D.	Gurin	e malit		Lasin	e nelit
V. n'	Gurit	t' malit	n'	Lisit	t' nelit

Shumë

Ê.	Gurt	e malit		Lisat	e nelit
L. (i)	Gurve	t' malit	(i)	Lisave	t' nelit
Dh.	Gurve	t' malit		Lisave	t' nelit
D.	Gurt	e malit		Lisat	e nelit
V. n'	Gurt	t' malit	n'	Lisat	t' nelit

PASQYRA E ARTIKULLIT T'LIDHUN FËMNUER

Njëa

Ê.	Lulia	e fushës		Lulishta	e bukur
L. (i)	Lules	s' fushës	(i)	Lulishtes	s' bukur
Dh.	Lules	s' fushës		Lulishtes	s' bukur
D.	Lulen	e fushës		Lulishten	e bukur
V. n'	Lulet	t' fushës	n'	Lulishtit	t' bukur

Shumë

Ê.	Lulet	e fushës		Lulishtat	e bukura
L. (i)	Lulevet	t' fushës	(i)	Lulishtave	t' bukura
Dh.	Lulevet	t' fushës		Lulishtave	t' bukura
D.	Lulet	e fushës		Lulishtat	e bukura
V. n'	Lulet	t' fushës	n'	Lulishtat	t' bukura

PASQYRA E ARTIKULLIT T' LIDHUN ASNJÂNSË

Njëjs

Ê.	Ujët	e kronit		Ujët	e fiofët
L.	(i) Ujit	t' kronit		(i) Ujit	t' fiofët
Dh.	Ujit	t' kronit		Ujit	t' fiofët
D.	Ujët	e kronit		Ujët	e fiofët
V.	n' Ujët	t' kronit	n'	Ujët	t' fiofët

PASQYRA E ARTIKULLIT T' SHKËPUTUN MASHKULLUER

Njëjs

Ê.	Gurr	i mallit		Lis	i nelltë
L.	n' Gurit	t' mallit		Lisit	t' nelltë
Dh.		s' kan			s' kan
D.	Gurr	t' mallit		Lis	t' nelltë
V.	n' Gurr	t' malit	n'	Lis	t' nelltë

Shumës

Ê.	Gur	t' mallit		Lisa	t' nelltë
L.	Gursh	t' mallit		Lisash	t' nelltë
Dh.		s' kan			s' kan
D.	Gur	t' mallit		Lisa	t' nelltë
V.	n' Gur	t' mallit	n'	Lisa	t' nelltë

PASQYRA E ARTIKULLIT T' SHKËPUTUN FËMNUER

Njëjs

Ê.	Lule	e fushës		Lulishtë	e bukur
L.	Luljet	t' fushës		Lulishtet	t' bukur
Dh.		s' kan			s' kan
D.	Lule	t' fushës		Lulishtë	t' bukur
V.	n' Lule	t' fushës	n'	Lulishtë	t' bukur

Shumës

Ê.	Lule	t' fushës		Lulishta	t' bukura
L.	Lulesh	t' fushës		Lulishtash	t' bukura
Dh.		s' kan			s' kan
D.	Lule	t' fushës		Lulishta	t' bukura
V.	n' Lule	t' fushës	n'	Lulishta	t' bukura

PASQYRA E ARTIKULLIT T' SHKËPUTUN ASNJÂNSË

Njëjs

Ë.	Ujë t' krenit	Ujë t' flofët
L.	Ujit t' krenit	Ujit t' flofët
Dh.	s' kaa	s' kaa
D.	Ujë t' krenit	Ujë t' flofët
V.	n' Ujë t' krenit	n' Ujë t' flofët

XV.

N' faqe 51 te numri 97 mas fjalve *sq'foret âsht e qyuk' âsàre*, shtò kòto fjalë: — V. O. 1. N' Shkoder perdorat edjektivsen *kq, njiky, qj, njaj* jesin mashkullorë para substantivit *zonjuse*, h. f.: *Kq t' shkuem, njâi t' zonus.*

V. O. 2. Ashtù veq adiektivin *dëshirue* e ngatarot Shkodra me zonjusin, predikativin e bân mashkullisor, h.f.: "T' pëlemit e pervûjtë âsht *i mirë*„.

V. O. 3. Bogdani s' faqe 9 (si edhè njeti) thotë: "*Njiâta* âsht t' lesmit e anshmesem t' Birit etr., — E Kristoforidh: "Usbqimi i atâ (i Sh' Njoftit) âshtè karakteri e *natyrës t' egzr*. — E Vretua n' Mirvetii faqe 10. "T' ngranuit bâbet me nji farë udhet, qi *mund t' pëqehet* a t'*merzitet*, e tholet *t' njetët t' mirë* a *t' keq*. — Nepar imlo t' Gegve tholet: "*Këta njê âsht t' shkodranvet*, etr.

— Para numrit 99 vëndoja numrin 100. "Adjektivat, qi marojn me ndersime etr.„

— Te numri 103 "*i ligj, t' ligj*, kënde: *t' ligj*.

XVI.

N' faqe 52 te numri 105 I. mas fjalve "*Por n' shumicë nuendet në' nyndimtë edhe substantivi* etr., shtò këta tjera: Nonsi Kristoforidh, Harallambi e do tjerë e majnë kat rregull, nagjimangut nuk do perdorue n' prozë, por kësia poezisë.

XVII.

N' faqe 58 te numri 115 "*njëvet*„, kënde: *njëner*.

XVIII.

N' faqe 59 te numri 120 "*i pëlëtë, i gjashtëtë*„, kënde: *i pëlët, i gjasht*.

XIX.

N'faqe 64 "Vehtja III. mashkullore Njës. D. *at, ati, atine, ar, e*, shtò edhè *a* — E n' faqe 65 "Shumës Dh. *a-*

tyne, atyune (*ver*). u„ shtò ndhè (*ju*) nder klàps.

E n' faqe 66 *Shamsi* Dh. *na, ju,* u u mas s' mrumes u, vèn nder klàpa (*ju*).

XX.

N' faqe 67 *Ja Jau*„.

Sberthimia e kse mà kollai tai vèn arce, se a shkà zasi dishmere e perèmsit t' trotes vehtje.

XXI.

N' faqe 87 te numri 140 *4) Gmauer t'tana — at*„ Lène jashtè njat — at.

XXII.

N' faqe 87 te numri 140. *5) Fjala gjith*, e cilla n' rasè fmsore sjèise s' norr kurr artikull„ —

V. O. Sakt artikullin *i* ndo *e s' e* do korresi, por mdihet e gjindet me artikull *t* h.f.: T'gjith populli shkoj n' kishè.

XXIII.

N' faqe 100 te numri 157 *Mendyen myllìore kan trii* vehtje e dy numra„ — kèndò dyy kohè.

XXIV.

N' faqe 123 te numri 103 *t' shkrepshe, t' shkèlshe*, kèndò t' shkrepshe, t shkelshe.

XXV.

N' faqe 125 te numri 165 *Me dekè e pekr, a dishe*„, kèndò *a dicche*.

XXVI.

N' faqe 130 te numri 185 *Me plasè* vèn nder klàpa (me pelsitc).

XXVII.

N' faqe 135 te numri 165 *Me shterrè* (*per ujna*).

Njàis Dift. qat. vehtia III shtrèt
Ngjeshkal. „ „ kan shterrè
Lergkal. „ „ shterri

XXVIII.

N' faqe 135 te numri 180 *5) Prei atjehit* etr., jané mèndyrè paraftillkere e adverbjale.

N' faqe 150 *2) Tesh, tesh sna* etr. qi perdèrohen ndoj herè me substantiva, jané mèndyrè paraftillkere. Ashtù edhè do fjalè tjera, qi i vàme n' pasl t' propezicjonevе, xènt edhè per paraftillqe, h.f.: *mrèndo, syprì, perpara, mrapa, kundra*.

PERMBREICI

Fial' e Germa . . . . . faqe 9
Kambimi i Zanoreve . . . . . .
Nderrimet e Shqyptimi i tyre 12
Rrokia e Simpërt e e Bashkanjitun 13
Theksë Kumbonse e e Shkrume 14
Fiale t' Bashkanjitena, t' Kputuna
e t'Shkurtueme 15
Rijem 16
Propoicimi 17
Shënjet e Pikave 20
Pierët e Gramatikës n' Ligjerimë 21
Permbi Substantivin 22
Rasë e Nderuë 25
Substantivi i Lindtës Anjtuse 30
Rasa Vëndore 43
Permbi Artikullin 44
Permbi Adjektivin 50
Si bihen adjektivat 56
Adjektiva t' bashkanjitun e Numertorë . . . 57
Shkallët e Adjektivit 60
Permbi Pronomin 63
Perëmnat vehtëtorë 64
Perëmnat gjëtregoës 69
Perëmnat dhënës 80

Përëmnat përmëndës . . . . . faqe 82
Përbuna pvetës . . . . . .
Përëmna dhanës 83
Përmbëll Verbin 89
Përkthimi i Verbave 92
Përkthimi i Verbave atributiv 102
Përmbaitet e përkthimit t' parë 109
Përmbaitet e përkthimit t' dytë 116
Përmbaitet e përkthimit t' tretë 122
Përkthimi i verbave pa rregull 124
Verbi pasiv 136
Verbi përpaltuer 140
Përmbaite për bashkëzimin t' verbit 149
Përmbëll Prepozicionin 154
Përmbëll Adverbin 158
Përmbëll Konjunkcionin 160
Mbëll grimcat a, po, do t', mund t 165
përmbëll Interjekcionin 166

BKSH

BKSH

BKSH

KUSHTON S. Grosh

ВКЗН